

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EBELİK ANA BİLİM DALI**

**EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL ZEKÂ, İLETİŞİM
VE KÜLTÜREL ETKİLİLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ayşe KEDİKOĞLU

Danışman
Doç. Dr. Serap TOPATAN

SAMSUN
2022

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EBELİK ANA BİLİM DALI

EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL ZEKÂ, İLETİŞİM
VE KÜLTÜREL ETKİLİLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİ

Yüksek Lisans Tezi

Ayşe KEDİKOĞLU

Danışman

Doç. Dr. Serap TOPATAN

SAMSUN
2022

TEZ KABUL VE ONAYI

Ayşe KEDİKOĞLU tarafından, Doç. Dr. Serap TOPATAN danışmanlığında hazırlanan “Ebelik Öğrencilerinin Kültürel Zekâ, İletişim Ve Kültürel Etkililik Düzeyleri Arasındaki İlişki” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 21.3.2022 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Dr. Öğr. Üye. Ayşegül ÖZCAN		☒
	Nevşehir Üniversitesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye (Danışman)	Doç. Dr. Serap TOPATAN		☒
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ebelik Anabilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Uyesi Nuran Mumcu		☒
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ebelik Anabilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY

... / ... / ...

Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Dönem Projesi tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

İmza

... / ... / 2022

Ayşe KEDİKOĞLU

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı : “Ebelik Öğrencilerinin Kültürel Zekâ, İletişim ve Kültürel Etkililik Düzeyleri Arasındaki İlişki”

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 05.01.2022 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 18

Tek kaynak oranı : % 5 çıkmıştır.

İmza

... / ... / 2022

Doç. Dr. Serap TOPATAN

ÖZET

EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL ZEKÂ, İLETİŞİM VE KÜLTÜREL ETKİLİLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ayşe KEDİKOĞLU

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ebelik Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans, Mart/2022

Danışman: Doç. Dr. Serap TOPATAN

Amaç: Bu çalışmanın amacı ebelik öğrencilerinin iletişim becerileri ve kültürel zekâları ile kültürel etkililik düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipteki bu araştırma 01.10.2021-01.11.2021 tarihleri arasında araştırmayı kabul eden 289 ebelik öğrencisi ile Tanımlayıcı Bilgi Formu, İletişim Becerileri Envanteri, Kültürel Zekâ ve Kültürlerarası Etkililik Ölçeği kullanılarak yürütülmüştür.

Bulgular: Öğrencilerin İletişim Becerileri toplam puan ortalamalarının 167 ± 17 , Kültürel Zekâ toplam puan ortalamalarının 68 ± 9 ; Kültürlerarası Etkililik toplam puan ortalamalarının 74 ± 8 olarak belirlenmiştir. KZÖ ve İBE toplam puanı arttıkça KEÖ toplam puanının da arttığı bulunmuştur. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam puanı üzerine etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi sonucu öğrencilerin sınıf düzeyi ve yabancı dil bilme durumları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p_1=0,004$, $p_2=0,001$). Bu çalışmada öğrencilerin iletişim becerisi düzeylerinin Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam, Davranışsal Esneklik, İletişimde Saygı ve Mesaj Becerileri alt boyut puanları üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin kültürel zekâ düzeylerinin KEÖ toplam, Davranışsal Esneklik, İletişimde Rahatlık, İletişimde Yönetim ve Kimliğin Korunması alt boyut puanları üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Öğrencilerin iletişim becerileri ve kültürel zeka düzeyleri ne kadar yüksek ise farklı kültüre karşı etkili olma olasılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Öğrenci, iletişim becerisi, kültürel zekâ, kültürel etkililik.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN MIDWIFERY STUDENTS 'CULTURAL INTELLIGENCE, COMMUNICATION AND CULTURAL EFFICIENCY LEVELS

Ayşe KEDİKOĞLU

Ondokuz Mayıs University
Graduate Education Institute

Midwifery Division

M.A. March/2022

Supervisor: Associate Professor Serap TOPATAN

Aim: The aim of this study was to evaluate the relationship between communication skills and cultural intelligence of midwifery students and their cultural effectiveness levels.

Method: This descriptive and relationship-seeking study was conducted with 289 midwifery students who accepted the study between 01.10.2021 and 01.11.2021, using the Descriptive Information Form, Communication Skills Inventory, Cultural Intelligence and Intercultural Effectiveness Scale.

Results: Students' Communication Skills total score average was 167 ± 17 , Cultural Intelligence total score average was 68 ± 9 ; The total mean score of Intercultural Effectiveness was determined as 74 ± 8 . It was found that as the total score of DSI and HCI increased, the total score of PES also increased. As a result of the examination of the independent variables affecting the total score of the Intercultural Effectiveness Scale by regression analysis, the grade level and foreign language proficiency of the students were found to be statistically significant ($p_1=0.004$, $p_2=0.001$). In this study, it was determined that the communication skill levels of the students had a predictive effect on the Intercultural Effectiveness Scale total, Behavioral Flexibility, Respect in Communication and Message Skills sub-dimension scores. In this study, it was determined that the cultural intelligence levels of the students had a predictive effect on the total CEI, Behavioral Flexibility, Comfort in Communication, Management in Communication and Protection of Identity sub-dimension scores.

Conclusion: It was determined that the higher the communication skills and cultural intelligence levels of the students, the higher the probability of being effective against different cultures.

Keywords: Student, communication skill, cultural intelligence, cultural effectiveness.

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Tüm lisansüstü eğitimim boyunca ve tez olarak sunduğum bu çalışmamın her aşamasında büyük bir fedakarlık gösteren, bana emek veren, bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, her zaman desteğini hissettiğim, çok değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Serap TOPATAN'a, önerileri ile beni yönlendiren, olaylara her yönü ile bakarak problemlere çözüm getiren hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nuran MUMCU'ya,

Bugünlere gelmemde sonsuz emeği olan, hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen başta babam Ahmet KEDİKOĞLU, annem Rukiye KEDİKOĞLU, abim Kâmil KEDİKOĞLU ve eşi Semanur KEDİKOĞLU' na, gülüşüyle içimi ısıtan yeğenim Ahmet Duha KEDİKOĞLU' na, kuzenim Taibe ÇIĞGIN ve eşi Bahadır ÇIĞGIN' a, Hatice PAMUK' a, Samsun EAH Çocuk Servisi hemşire ve ebelerine, dostlarıma ve tüm sevdiklerime...

Çalışmama katılan tüm gönüllü öğrencilere,

Ebelik mesleğini herhangi bir ırk ayrımını gözetmeden gerçekleştiren başta ebeler olmak üzere tüm sağlık çalışanlarına teşekkür ederim...

Ayşe KEDİKOĞLU

Samsun 2022

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI.....	İ
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	İİ
ÖZET.....	İİİ
ABSTRACT	İV
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
SİMGELER VE KISALTMALAR	VIII
TABLolar DİZİNİ.....	İX
1. GİRİŞ.....	1
1.1.Problemin Tanımı ve Önemi	1
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.3.Araştırmanın Soruları	4
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1.Kültür Kavramı.....	5
2.1.1. Kültürün Özellikleri ve Öğeleri	6
2.1.1.1. Kültürün Özellikleri	6
2.1.1.2. Kültürün Öğeleri	6
2.2.Kültürel Zekâ.....	8
2.2.1.Zekâ Kavramı ve Zekâ Kuramları	8
2.2.1.1. Zekâ Kavramı.....	8
2.2.1.2. Zekâ Kuramları	9
2.2.2.Kültürel Zekâ Kavramı	11
2.2.3.Kültürel Zekâ Boyutları	12
2.2.4.Kültürel Zekânın Ölçülmesi ve Geliştirilmesi	16
2.3.Kültürlerarası İletişim Kavramı.....	18
2.3.1.İletişim	18
2.3.1.1. İletişimin Tanımı.....	18
2.3.1.2. İletişimin Öğeleri	18
2.3.1.3. İletişim Türleri	20
2.3.2.Kültürlerarası İletişim	21
2.3.2.1. Kültürlerarası İletişim Kavramı	21
2.3.2.2. Kültürlerarası İletişimi Etkileyen Faktörler	23
2.4.Kültürlerarası Etkililik.....	26
2.4.1.Etkililik Kavramı	26

2.4.2.Kültürlerarası Etkililik Kavramı	27
2.4.3.Kültürlerarası Etkililik Bileşenleri.....	28
2.5.Sağlık ve Kültür.....	30
2.6. Kültürlerarası Zekâ, İletişim ve Etkililik Düzeyinin Ebelik Bakımında Önemi	32
3. MATERYAL VE METOT.....	35
3.1. Materyal.....	35
3.1.1. Araştırmanın Şekli	35
3.1.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman	35
3.2. Metot	35
3.2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	35
3.2.2. Verilerin Toplanması	35
3.2.3. Veri Toplama Araçları	36
3.2.4. İstatistiksel Değerlendirme	38
3.2.5. Araştırmanın Etik Boyutu.....	38
3.2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	39
4. BULGULAR.....	40
4.1.Tanıtıcı Özelliklere İlişkin Bulgular.....	40
4.2. Öğrencilerin Kültürlerarası Etkililik Ölçeği' ne Yönelik Bulguları.....	41
5. TARTIŞMA.....	60
5.1.Öğrencilerin İletişim Becerileri Envanteri'ne Yönelik Bulguların Tartışılması	60
5.2. Öğrencilerin Kültürel Zekâ Ölçeği' ne Yönelik Bulguların Tartışılması.....	60
5.3. Öğrencilerin Kültürel Etkililik Ölçeği 'ne Yönelik Bulguların Tartışılması...	62
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
6.1. Sonuç	66
6.2. Öneriler.....	67
KAYNAKLAR	69
EKLER.....	82
ÖZ GEÇMİŞ.....	92

SİMGELER VE KISALTMALAR

TDK	: Türk Dil Kurumu
İBE	: İletişim Becerileri Envanteri
KZÖ	: Kültürel Zekâ Ölçeği
KEÖ	: Kültürelerarası Etkililik Ölçeği
n	: Örneklem Alınacak Sayı
Ort	: Ortalama
r	: Korelasyon katsayısı
p	: Anlamlılık Düzeyi
N	: Evrendeki Birey Sayısı
WHO	: World Health Organisation
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
KAEK	: Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Kültürel Zekânın Dört Faktörlü Boyutu	12
Tablo 2. Demografik bilgilere göre tanımlayıcı istatistikler.....	40
Tablo 3. İletişim Becerileri Envanteri, Kültürel Zekâ Ölçeği ve Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı	41
Tablo 4. Kültürlerarası Etkililik, Kültürel Zekâ Ölçeği ve iletişim Becerileri Envanteri toplam ve alt boyut puan ortancaları arasındaki korelasyonu	42
Tablo 5. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği Davranışsal Esneklik alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi.....	46
Tablo 6. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği İletişimde Rahatlık alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi.....	48
Tablo 7. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği İletişimde Saygı alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi.....	50
Tablo 8. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği Mesaj Becerileri alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi.....	52
Tablo 9. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği İletişimde Yönetim alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi.....	54
Tablo 10. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği Kimliğin Korunması alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi.....	56
Tablo 11. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi.....	58

1. GİRİŞ

1.1.Problemin Tanımı ve Önemi

Kültür, insanların kendilerine özgü yapılarını ortaya çıkaran, yapay olan ve insanların birbirine aktardığı sembollerle ifade edilen düşünce, duygu ve davranış biçimleridir (Göktaş Kulualp ve Yıldırım Kalem, 2019). Kültür, toplumsal hayatta karşılaşılan tüm duygusal, davranışsal ve olgusal çeşitliliklerin kökenini oluşturmaktadır. Geçmiş yıllarda kültürlerin birbirinden bağımsız bir varlık alanı olmasına karşın, günümüzde uluslararası ilişkilerin giderek artması, uluslararası ticaret ve çalışma sahalarının çoğalması, öğrenci hareketliliğinin artması, sağlık turizminin yaygınlaşması ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler farklı kültürlerin birbirleri ile bağlantılı bir yapıya dönüşmesine neden olmuştur (Abaslı ve Polat, 2019; Aksoy, 2016; Bayık Temel, 2011a; Bitirim Okmeydan, 2019; Bulduk vd., 2017; Cırık, 2008; Erebak, 2014; Özdemir, 2019; Yılmaz vd., 2019). Küreselleşme olarak adlandırılan bu durum kültürlerarası etkileşim ve iletişim için yeni fırsatları artırmış ve “kültürlerarası iletişim” kavramının ön plana çıkmasına yol açmıştır (Abaslı ve Polat, 2019; Ögüt ve Olkun, 2018). Çünkü kültürlerarası iletişim, farklı kültürel özellikleri olan bireyler arasında meydana gelen etkileşim süreci olarak açıklanmakta ve doğru şekilde kurulamayan iletişimin yanlış anlamaya, çatışmaya, kavgaya hatta savaşa neden olabildiği bildirilmektedir (Aksoy, 2013; Demir ve Üstün, 2017; Eriş Erigüç, 2013; Mercan, 2016a). Bu nedenle çok kültürlü ortamlarda, sorunlara çözüm bulunmasını ve verimliliğin artmasını sağlayacak, kişinin amaçlarını gerçekleştirecek, etkin bir biçimde iletişim kurabilecek, fikir ayrılıklarının çözülmesine yardımcı olacak, farklı kültürlerle karşı uyum sağlayacak yeteneklere sahip olunması günümüz dünyasında büyük önem kazanmıştır. Bireyin kültürlerarası iletişim yeterliliğine ulaşabilmesi için gerekli olan bu yetenekler araştırmacılar tarafından farklı boyutları ile değerlendirilmiştir (Abaslı ve Polat, 2019; Chen and Starosta, 1996; Karabuğa Yakar ve Ecevit Alpar, 2017; Triandis, 2006; Tutuş, 2020). Chen ve Starosta’ya göre kültürlerarası iletişim yeterliliği modeli duyuşsal, bilişsel ve davranışsal olmak üzere üç boyuttan oluşmakta; kültürlerarası yeterliliğin duyuşsal boyutunu kültürlerarası duyarlılık, bilişsel boyutunu kültürlerarası farkındalık ve davranışsal boyutunu kültürlerarası etkililik oluşturmaktadır (Türker, 2019). Kültürlerarası iletişim yeterliliğinin davranışsal boyutu olarak kabul edilen kültürlerarası etkililik, bireyin

kültürlerarası etkileşim esnasında etkili davranışlarda bulunma ve iletişimle ilgili amaçları yerine getirebilme becerisidir (Karabuğa Yakar ve Ecevit Alpar, 2017). Davranışsal boyut, bireylerin duyuşsal ve bilişsel boyutlarda neler gerçekleştirebileceğini, gerçekte yerine getirirken esnek ve becerikli olma niteliklerini kapsayan kültürlerarası iletişim eylemine atıfta bulunur. Davranışsal yeterlilik, iletişimcinin iletişim kurarken bilişsel ve duyuşsal deneyimlerini dışa vurma veya ifade etme potansiyelidir. Bu nedenle, iletişimcilerin davranış yeterliliği, bilişsel ve duyuşsal yeterliliklerine dayanır (Lipinskiene et al., 2016). İletişimsel beceriler ayrıca sosyal becerilerden olan kimliği koruma ve empatiyi de kapsar (Chen and Starosta, 2008). Empati, başkasının gözünden dünyayı görmesi, diğer bir ifade ile bir kişinin kendisini bir başkasının yerine koyabilmesi ve onun duygu, düşünce ve davranışlarını anlayabilmesi olarak tanımlanmaktadır (Ersoy ve Köşger, 2016; Ioannidou and Konstantikaki, 2008). Kimliğin korunması ise, etkileşim esnasında bireyin, diğer etkileşenin kültürel, sosyal kimliğini tanıması ve ona saygı göstererek kimliğinin muhafaza edilmesidir (Kartarı, 2014). Yapılan çalışmalarda kimliğin korunması ve empati kurmanın çokkültürlü ortamlarda daha etkin bir şekilde kültürlerarası farklılıkları muhakeme etme, anlama, anlaşma, iletişime geçme ve davranma yeteneği olarak bilinen kültürel zekâdan etkilendiği tespit edilmiştir (Mercan, 2016a). Çünkü kültürel zekâ, bireylerin farklı kültürlerle adapte olabilmeye belirsizliğine karşı toleransının hangi boyutta olabileceği ile ilgilenmektedir. Diğer bir ifade ile farklı bir kültürde yapılan bir davranışa maruz kalan birey kültürel zekânın yardımıyla o davranışı ön yargısız karşılayabilmektedir. Ayrıca kültürel zekâ kişilerin davranışlarının kültürlerarası etkileşim sonucu ile ortaya çıkması özelliği ile de diğer zekâ teorilerinden ayrılmaktadır. Yapılan zekâ çalışmaları sıklıkla eğitim ve tecrübe ile öğrenilen davranışlar üzerine yoğunlaşmakta ve mevcut zekâ düzeyinin değişmesinin zor olduğu yönündedir (Kiznyte et al., 2015). Oysa ki kültürel zekâ tecrübelerinden edinimleriyle birlikte geliştirilebilir olma özelliği taşıyan bir zekâ türüdür (Genç, 2020; Mercan, 2016a). Yapılan başka çalışmaya göre bireyler kültürel zekâlarını kullandığında kültürlerarası etkililiklerinin arttığı saptanmıştır (Mercan, 2016a). Tüm bu bilgiler ışığında bireylerin kültürlerarası iletişimde etkin olabilmeleri için kültürel zekâlarının ve farklı kültürlere sahip hastalarla kültürlerarası etkililiklerinin yeterli olmasının

kültürlerarası farklılıklar karşısında nasıl davranacakları konusunda yol gösterici olacağı söylenebilir.

Türkiye, coğrafi konum ve tarihten gelen çok kültürlülüğü benimseyen bir ülke olması sebebiyle göç alan, mültecilere ev sahipliği yapan, göçmenleri içinde barındıran ülke olması sonucunda ise kültürlerarası iletişim yeterliliği önemli bir kavram haline gelmiştir (Kargın ve Çapar Çiftçi, 2020). Birçok farklı kültürden insanın bir araya gelerek kültürlerarası iletişimin gerçekleştiği en yoğun alanlar; turizm işletmeleri, okullar ve sağlık kurumlarıdır. Kişinin fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik olarak kendini rahat hissetmesi ve kültürel yönden yeterli bakım alabilmesi, sağlık kurumunda yaşadığı tecrübeler ve kültürlerarası iletişim engellerine takılmamasına bağlıdır (Acar Çiftçi, 2014; Akyol, 2019; Mercan, 2016b; Yılmaz vd., 2019). Kültürlerarası iletişim engellerinin en aza indirilerek kültürel yönden yeterli sağlık bakım hizmeti sunulabilmesi için; bakım alan kişilerin kültürlerine duyarlı olan, farklı kültüre saygılı olabilen, farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olan, kültürlerarası etkileşim içerisinde olan, etkileşimlerinde olumlu tutumlar geliştirebilen, bakım verdiği bireyin sağlık ve hastalık anlayışını irdeleyebilen, halkla bütünleşmiş kültürünü yansıtan sağlık davranışlarının neler olduğunu bilen, sağlığı tehdit eden bir durum varsa uygun müdahaleyi yapabilen hasta ile en çok temasta bulunan mesleklerden biri olan ebelere ihtiyaç vardır (Abaslı, 2018; Akyol, 2019; Ayonrinda, 2003; Bayık Temel, 2011b; Bolsoy ve Sevil, 2006; Bulduk vd., 2017; Cırık, 2008; Demirel vd., 2020; Listerfelt et al., 2019; Öncel, 1997; Özkan, 2021; Ünsal, 2017; Yılmaz vd., 2019). Ebelerin bireyin kültürel yapısını anlayamaması; iletişim yetersizliği, hasta memnuniyetinin azalması, tedaviye uyumun azalması, sağlık bakımında eşitsizlikler, kalıplaşmış yargılamalar, çatışma gibi durumlara neden olur. Bu durumdan bireyin sağlığı ve bakımın niteliği olumsuz etkilenir (Bayık Temel, 2011b; Özkan, 2021; Taşçı Duran ve Okçay, 2012). Sonuçlardan sadece farklı kültüre sahip hastalar etkilenmemekte, aynı zamanda kamu bütçeleride olumsuz etkilenmektedir (Esen, 2011).

Yapılan araştırmalar sonucunda sağlık çalışanlarının ve öğrencilerinin kültürel farkındalıklarının bireye verilen sağlık hizmetini etkilediği bulunmuştur (Bulduk vd., 2017; Ceylantekin ve Öcalan, 2016; Yaman Aktaş vd., 2016). Ancak literatür incelendiğinde ebelik öğrencilerinin iletişim becerileri ve kültürel zekâları ile kültürel etkililik düzeyleri arasındaki ilişkiyi açıklayan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatür

değerlendirilerek gerçekleştirilen bu çalışmanın sonuçlarının alana anlamlı veriler kazandıracağı düşünülmektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ebelik öğrencilerinin iletişim becerileri ve kültürel zekâları ile kültürel etkililik düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

1.3.Araştırmanın Soruları

Bu araştırmada aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır.

- Ebelik öğrencilerinin kültürel zekâ düzeyleri nasıldır?
- Ebelik öğrencilerinin iletişim becerileri nasıldır?
- Ebelik öğrencilerinin kültürel etkililik algıları nasıldır?
- Ebelik öğrencilerinin iletişim becerileri ve kültürel zekâları ile kültürel etkililik düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1.Kültür Kavramı

Kültür kelimesinin meydana gelişine yönelik düşünceler kelimenin tarımla alakalı kök kavramı üzerinde birleşmektedir. Dilbilimciler “kültür” sözcüğünün Latince’ de toprak kültürü anlamına gelen edere-cultura kelimesinden türetildiğini ileri sürmektedirler. Kültür kelimesinin kökeninin Latince yetiştirmek, korumak gibi karşılığı olan colere kök kelimesinden türetilen cultura olduğu belirtilmektedir (Demirkan, 2007; Oğuz, 2011).

Bir kavram olarak, kendisine yüklenen anlamlar açısından değerlendirildiğinde oldukça zengin bir anlam dünyasına sahip olan kültür Türk Dil Kurumu’ na (TDK) göre; toplumsal, tarihsel gelişme süreci içinde oluşturulan tüm maddi ve manevi değerler ile bunları oluşturmada, sonraki nesillere aktarmada kullanılan, insanın toplumsal ve doğal çevresine egemenliğinin ölçüsünü belirten araçların bütünüdür (TDK, 2021). Kültür kavramı çeşitli anlamlarda karşımıza çıkmaktadır. Kültür kavramı 1871 yılında antropoloji uzmanı olan Edward B. Taylor tarafından tanımlanmıştır (Töker, 2018). Edward Tylor’ a göre kültür; toplumun bir ferdi olan insanın edindiği bilgiyi, inancı, sanatı, ahlakı, hukuku, yetenek ve alışkanlıkları da kapsayan karmaşık bir bütündür (Burke, 2008).

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) tarafından organize edilmiş olan Dünya Kültür Politikaları Konferansı Sonuç Bildirgesi’nde yer alan kültürün tanımı ise; “insanın temel haklarını, toplumun veya bir sosyal grubun yaşam biçimlerini, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını, bilim ve edebiyatını, belirgin duygusal, zihinsel, maddi ve manevi özelliklerin biraraya gelmesinden oluşan bir olgudur” (UNESCO, 2009).

Literatürdeki tanımlar ışığında kültür; bir topluluk tarafından benimsenen her türlü inanış, değer, davranış, düşünce, yaşam şekli, ahlak, hukuk, sanatı içine alan yazılı olmayan, nesilden nesile aktarılan olgudur.

2.1.1. Kültürün Özellikleri ve Öğeleri

2.1.1.1. Kültürün Özellikleri

- Kültür, bireyin çevresine “uyumu”dur. Uyum sürecinin çıktısı olarak, belli bir kültürün öğeleri bütünleşmiş ve uyumlu bir sistemi oluşturma eğilimindedir. Özetle kültür, bütünleştiricidir.

- Kültür; insanların doğduğundan itibaren yaşayarak öğrendiği bilgi, alışkanlık ve davranışlardır, nesilden nesile aktarılır.

- Kültür, ilk yaratılıştan itibaren sürekli bir varlık alanı olduğu söylenir.

- Toplumdan topluma göre değişiklik gösterir. Bir toplumun oluşturduğu, sahip olduğu, paylaştığı bütün alışkanlıklar o toplumun kültürünü oluşturur. Bir başka deyişle belli bir toplumun kendisidir.

- Kültür, işlevseldir yani toplumsal ve temel biyolojik ihtiyaçları çoğu zaman önemli ölçüde karşılayıcıdır.

- Kültür varlığı bütünüyle nesnel bir varlık veya gözlemlenebilir bir olgu değildir. Kültürel kavram, kurum ve süreçler gerçekliğin soyutlamaları ve yankılarıdır. Kısaca hayat ile alakalı soyut bir kavramdır.

- Kültür, ideal ya da idealleştirilmiş kurallar bütünüdür. Lakin bireyler, aynı kültürün üyeleri olsalar bile kültürel ideale uygun davranmayabilirler.

- Kültür “dinamik” ve “değişen” bir süreçtir (Bolsoy ve Sevil, 2006; Güvenç, 2002; Güvenç, 2010).

2.1.1.2. Kültürün Öğeleri

Farklı ülkelerde ya da aynı ülke içinde birbirinden farklı kültürler bulunmakla birlikte her kültür için ortak olan temel öğeler bulunmaktadır. Her toplumda bu öğelerin önem derecesi, biçimi ve niteliği değişebilir olsa da genel anlamda her kültür için geçerli olduğu kabul edilmektedir (Aksoy, 2013). Kültürün temel öğeleri şunlardır:

- Dil: İnsanların iletişim kurduğu ve kültürün içinden aktarıldığı sembollerle ifade aracıdır. Her biri kendine özgü bir kültürü olan toplumun üyeleri tarafından kullanılır.

İnsanların kültürel mirasının temel ayırt edici özelliğidir. Her kültürün kişi tarafından o kültüre ait olan ve gelecek nesle aktarılan belirli bir dili vardır. Toplumlar genellikle tek bir dili paylaşır. Dilin kullanılması kültürü etkiler ve aynı zamanda kültürden etkilenir. Dil, kültürün en önemli taşıyıcısıdır (Aksoy, 2013; Özben, 2019).

- Maddi Kültür Öğeleri: Doğal çevreyi insan ve toplumun yararına dönüştürmek üzere başvurulan üretim tarzları, yöntem, düşünce ve organizasyon araçlarının tümüdür. Ürettiği araçlar, gereçler, teknoloji ve eserler maddi kültür içine girmektedir (Özlem, 2008; Aksoy, 2013).

- Değer, Tutum ve Normlar: Kültürlerin birbirinden farklı olmasına sebep olan en önemli unsurlar; tutum, norm ve değerlerdir. Tutum, bireyin çevresindeki herhangi bir duruma karşı kendinde bulundurduğu eğilimi ifade etmektedir. Değer, amaçlar ve davranışları belirlemede toplumda neyin doğru neyin yanlış olduğunu birbirinden ayırmak için davranışlara yol gösteren bir kültür standardıdır. Norm, örfler ve adetlerdir. Kültürel normlar (kurallar) kültürel değerlere dayanır ve tüm bunlar o kültürün üyelerinin davranışlarına yön verir. Âdetler zorlayıcılığı bulunmayan kurallar iken, örfler o toplumun yaşantısında önemli olan davranışları belirleyen normlardır (Aksoy, 2013; Özben, 2019).

- Din ve İnanç Sistemleri: Toplumdaki ortak duygu ve inançların gelişmesini sağlar. Bu bakımdan din ve inançlar, her kültürde bulunan en temel unsurlardandır (Emen, 2019).

- Eğitim: Toplumsal kültürün ilerlemesine eğitiminde önemli katkısı bulunur. Resmi ya da resmi olmayan eğitimin kültürlerin yeni nesillere aktarılmasında ve paylaşılmasında önemli bir yeri vardır (Yeşil, 2009).

- Devlet ve Sosyal Organizasyonlar: Her toplumda bireylerin ilişkilerini düzenleyen din, eğitim, aile, evlilik gibi sosyal organizasyonlar bulunmaktadır. Devlet, toplumsal yaşamın bütün kültür öğelerini gözetleyen bir tutumla sınıf ve gruplar arasındaki güç dengelerinin dışarıdan düzenlemesini sağlayan yapıdır. En ilkel kültürlerde sosyal organizasyonlar vardır (Özlem, 2008; Aksoy, 2013).

- Felsefe: Diğer kültür öğelerinin bütününden faydalanan, ama aynı ölçüde bu öğelere göreli olarak en az kuşatıcı, bağımlı ve organize düşünce etkinliklerinin tümüdür (Özlem, 2008).

2.2.Kültürel Zekâ

2.2.1.Zekâ Kavramı ve Zekâ Kuramları

2.2.1.1. Zekâ Kavramı

Zekâ kavramı ilk kez Milattan önce 4. yüzyılda Hipokrat tarafından adlandırılmış ve beynin içinde olduğu belirtilmiştir. Bugün zekânın düşünme, kıyas yapma ve anlamlandırma gibi eylemlerle tanımlanması aslında Hipokrat'ın beyne dair çizmiş olduğu adlandırmadan kaynaklanmaktadır (Dündar, 2019). İnsanların kendilerini başkalarını ve çevrelerini anlama, uyum sağlama, planlama, karmaşık fikirleri anlama, akıl yürütme, soyut düşünme, problem çözme, deneyimlerden öğrenme becerileri ve hızlı kavrama gibi zihinsel faaliyetleri birbirinden farklılık göstermektedir. Zekâ kavramı, insanlar arasındaki bu zihinsel faaliyetlerdeki farklılıkları anlamak, sınıflandırmak, ölçmek için üzerinde çalışılan bir olgudur (Yılmazçetin, 2021). Zekânın ortak bir tanımı mevcut değildir (Duru, 2020). Bu tanımlardan bir kaçısı şu şekildedir:

TDK zekâyı: “İnsanın akıl yürütme, düşünme, objektif gerçekleri yargılama, algılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, feraset, anlak, zeyreklik, dirayet” olarak tanımlamaktadır (TDK,2021).

Zekâ, kişilerin çevrelerine ve topluma uyum sağlama yetenekleridir. Bireyin çevresiyle etkileşim halinde olduğu gözönünde bulundurulduğunda zekâ kavramının kültürden de beslendiği tespit edilmiştir. Zekâ, çevreye değişikliklere ayak uydurabilme, uyum sağlayabilme ve olayları takip edebilme yeteneği; yargılama, algılama, kavrama, saklama, tanımlama gibi işlemlerin tamamıdır (Tutuş, 2020). Literatür incelendiğinde zekâ kavramına farklı yaklaşılarak birbirinden farklı tanımlarının oluşturulduğu görülmektedir (Köse, 2016).

Zekâ, bünyesinde çok çeşitli özellikler taşımaktadır. Özbay (2005) zekânın özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Zekâ tek bir yapıdan değil, birden çok yapıdan etkilenecek oluşur. Bu nedenle zekâ ile ilgili yapılan çıkarımlarda zekânın ekonomik, sosyal, kültürel birçok şarttan etkilenecek oluştuğu ve zaman içerisinde kendisini yenilediği görülebilir.

- Zekâ sürekli olarak geliştirilebilen ve kendini yenileyen bir yapıya sahiptir. Herhangi bir alanda çalışan kişinin ilgili alanda yapacağı çalışmalar onun zekâsının da ilerlemesini sağlayacaktır.

- Çoklu zekâ teorisinde insanlar farklı zekâ türlerine sahiptirler. Bir başka deyişle bir insanda kültürel zekâ çok fazla çalışırken, aynı zamanda da sosyal zekâ bulunabilir. Bu iki zekânın seviyesi kişinin hangi alanı geliştirdiği ile ilgilidir.

- Zekâ, her duruma uyum sağlayan, herhangi bir olayda kendisini adapte etme olanağında olan bir yapıdadır. Zekâ sahibinin o an içerisinde bulunduğu problemi algılayarak ona en kısa sürede uygun çözüm yollarını geliştirir.

- Zekâ düzeyine dair belirli bir kriter yoktur. Kişinin zeki sayılması için çeşitli alanlarda uygulanan testler bulunmaktadır ki geçerliliği de yine o alanla ilgilidir (Dündar, 2019).

2.2.1.2. Zekâ Kuramları

Zekâ üzerine yapılan araştırmalarda birçok kuram ortaya atılmıştır (Dündar,2019). Bunlar:

Çoklu Zekâ Kuramı: Zekânın tekil bir özelliğe sahip olmasının ötesinde bir anlam belirttiği ve çok farklı zekâ türlerinin olduğu varsayımına dayanmaktadır (Gürel ve Tat, 2010). Gardner, 1983 yılında yayımlanan 'Frames of Mind' isimli kitabında, sekiz başlık altında topladığı 'Çoklu Zekâ Kuramı'nı ortaya atmıştır (Ay, 2008). Bunlar;

Dilsel Zekâ: Bireylerin kendi diline ait kavramları hem sözlü (masalcı, konuşmacı, politikacı) hem de yazılı (yazar, editör veya gazeteci) olarak etkin bir şekilde kullanabilme potansiyelidir (Özyılmaz Akamca ve Hamurcu, 2005).

Müzikal Zekâ: Bireylerin sesin yüksekliğine, ritme ve melodiye hassasiyetidir. Bu hassasiyet için 4-6 yaşın önemli bir dönem olduğu kabul edilir. Bu alandaki üstünlük öteki alanlardan daha önce oluşmaktadır (Ünal Karagüven, 2018).

Bedensel/Devinimsel Zekâ: Bireylerin hareketlerini ve vücudunu kullanım şeklini belirtmektedir. Bu zekâ alanı jest ve mimiklerle kendini ifade etme, hareketlerle, beyin ve vücut koordinasyonunu etkin bir şekilde kullanabilme becerilerini kapsamaktadır (Güllü ve Tekin, 2009; Talu, 1999).

Uzamsal Zekâ: Şekiller, resimler, çizgiler ve imgelerle düşünebilme üç boyutlu objeleri algılayabilme yeteneğidir. Uzamsal zekâsı baskın bireyler çevrelerini algılamada ve algıladıklarını doğru bir şekilde aktarmada diğer bireylere göre ön plana çıkar (Kiremitçi vd., 2014; Şahlı, 2010).

Mantıksal/Matematiksel Zekâ: Sayıları ve mantığı etkili kullanabilme yeteneğidir. Mantıksal/matematiksel zekâsı baskın bireyler neden-sonuç ilişkilerini tahmin edebilme ve anlayabilme kabiliyetleri gelişmiştir (Altan, 2011).

Özedönük Zekâ: Bireylerin kendisine ilişkin bilgileri değerlendirip yaşamının kontrolünü sağlaması ve kendilerini analiz etmesi anlamlarına gelmektedir. Buna göre özedönük/kişisel zekâ; bireyin ruh durumunu, zayıf ve güçlü yönlerini, istek ve niyetlerini anlayarak yaşamını planlayıp, yönlendirme yeteneğine sahip olması durumunu belirtmektedir (Gürel ve Tat, 2010).

Toplumsal Zekâ: Grup içerisinde sözsüz ve sözel iletişim kurma, işbirlikçi çalışma, insanların duygularını, ruh hallerini ve niyetlerini anlama, yorumlama, paylaşma ve insanları ikna etme yeteneğidir. (Altan, 2011; Köksal, 2006).

Doğacı Zekâ: Doğadaki tüm canlıları araştırma, tanıma ve canlıların yaratılışları üzerine düşünme yeteneğidir. Bireylerin sağlıklı bir topluma ve doğal kaynaklara yoğun bir ilgileri vardır (Köksal, 2006; Ünal Karagüven, 2018).

Sternberg Üçlü Zekâ Kuramı: Robert J. Stenberg, zekânın birbiriyle etkileşim içerisinde olan üç boyutu olduğunu ve bu üç boyutun ilişkilerinden zekânın asıl olarak kendi gücünü kazandığını ifade etmiştir. Zekânın üçlü sac ayağı bileşenlerinin faktörleri şunlardır:

Analitik Zekâ: Bireyin, sorunları çözme ve düşünceleri analiz yapmasını sağlamaktadır. Zekâ testleriyle derecesi ölçülebilen bir zekâ türüdür.

Yaratıcı Zekâ: Bireyin olmayanı keşfetmesini ve üretim yapmasını sağlamaktadır. Yaratıcı zekâsı yüksek olan bireylerin alışılmadık düşünme yolları vardır ve bu nedenle yeni çözümler üretebilirlerdir.

Pratik Zekâ: Düşünce ve analizleri günlük yaşamda verimli bir şekilde kullanma becerisidir. Bireyin fikir yönünde daha kolay hareket etmesi, olaylara pratik olarak yaklaşması, çalışmalarında kolay yollar gütmelerini ifade eden zekâdır (Astiningsih, 2021; Dündar, 2019).

Thorndike Çok Faktör Kuramı: Thorndike (1920) zekâyı; “Soyut Zekâ”, “Mekanik Zekâ” ve “Sosyal Zekâ” olmak üzere üç şekilde ele alarak incelemiştir. Thorndike’a göre, mekanik zekâ, bireylerin çevresinde bulunan somut materyalleri anlayabilme, kullanabilme ve yönetebilme yeteneğini; sosyal zekâ, insan ilişkilerinde akılcıca davranma, insanları anlama ve yönetme yeteneğini kapsamaktadır. Soyut zekâ ise düşünceleri içermektedir. (İlhan ve Çetin, 2014; Yenilmez ve Çalışkan, 2011).

2.2.2.Kültürel Zekâ Kavramı

Kültürel Zekâ, İngilizce’de Individual’s Cultural Quotient veya Cultural Intelligence olarak ifade edilmektedir (Yeşil, 2009). Kültürel zekâ kavramının kuramsal altyapısı ilk kez 2003 yılında Soon Ang ve Christopher Earley tarafından yayınlanan Cultural Intelligence: Individual Interactions Across Cultures isimli kitapları ile ortaya çıkmıştır. Kültürel zekânın ortaya çıkmasının ardında farklı ülkelere gelen Enformasyon Teknolojileri profesyonellerinin oldukça zeki ve yetenekli olmalarına karşın birlikte çözüm yolu üretmekte zorlandıklarını farkeden Soon Ang bu konuda düşünmeye başlamıştır. Soon Ang asistanı Christopher Earley ile kültürel zekâ kavramını geliştirmiştir (Özdemir Yılmaz ve Demir Kaya, 2015). Earley ve Ang (2003)’a göre kültürel zekâ, “farklı bir toplumdan gelen bir bireyin, alışık olunmayan jest ve mimiklerinin kendi ülkesinden birisiymiş gibi değerlendirerek yordayabilme yeteneği” şeklinde tanımlanmıştır (Ersoy ve Ehtiyar, 2015). Peterson’a göre kültürel zekâ, bireylerin etkileşim halinde olduğu insanların kültürel değerlerine, davranışlarına uygun beceriyi ve nitelikleri (belirsizliğe karşı tolerans ve esneklik gibi) kullanma olarak ifade etmiştir (Peterson, 2004).

Küreselleşen dünyada, farklı kültürden bireylerin birbiriyle etkili bir iletişim gerçekleştirebilmesi günümüzün en kritik yeteneklerindedir (Gökdemir, 2021;

Özdemir, 2019). Bu beceriler; bireyin farklı kültürden insanlarla etkili bir şekilde iletişimde bulunma, farklı kültür hakkında yeni şeyler öğrenmeye açık olma, uygun kültürlerarası iletişim stratejisi planlayabilme, kültürel farklılıklara uyum sağlayabilme, etrafında cereyan eden kültürlerarası durumda neler olduğu, nasıl olduğu konusunda yorumlar yapabilmeyi (Gökdemir, 2021; Tutuş, 2020; Uludağ ve Deveci, 2018). Özetle kültürel zekâ, kültürel farklılıkların var olduğu ortamlarda etkin bir biçimde muhakeme edebilme, anlayabilme ve davranabilme yeteneklerini içerir (Yeşil, 2010). Bu beceriler kültürel zekânın boyutlarını oluşturmaktadır.

Kültürel zekâ, bireyin tecrübelerinden edinimleriyle birlikte geliştirilebilir olma özelliği taşıyan bir zekâ türüdür (Genç, 2020; Mercan, 2016b). Bireyler, kültürel zekâlarını geliştirmediklerinde; çok kültürlü çalışma ortamlarında, mahcubiyet, kafa karışıklığı, yanlış anlama, aşağılanma duygusu veya ilişkilerde bozulma sıklıkla meydana gelerek problemlerin çıkmasına neden olabilmektedir (DuPlessis, 2011). Kültürel zekâ geliştirildiğinde ise, sorunlara daha etkin ve hızlı çözümlerin bulunmasını, fikir ayrılıklarının kolaylıkla çözülmesini, kişilerin karar verme sürecini kolaylaştırmasını, kültürel etkileşimde verimliliğin artmasını, tükenmişliğin azalmasını, bireylerin kültürlerarası uyum süreçlerini geliştirmesini ve performanslarının artmasını sağlar (Mercan, 2016a; Tutuş, 2020).

2.2.3.Kültürel Zekâ Boyutları

Sternberg ve Detterman'ın (1986) çok boyutlu zekâ modeline dayandırılarak geliştirilen kültürel zekâ dört farklı beceri düzeyinde incelenmektedir. Bunlar; üstbilişsel, bilişsel, motivasyonel ve davranışsal boyutlardan meydana gelmektedir (Abaslı ve Polat, 2019; Şahin, 2011).

Tablo 1. Kültürel Zekânın Dört Faktörlü Boyutu

Kültürel Zekâ			
Üstbilişsel Kültürel Zekâ Farkındalık Kontrol Etme Planlama	Bilişsel Kültürel Zekâ Kültürel Normlar Kültürel Sistemler Değerler	Davranışsal Kültürel Zekâ Sözlü Olmayan Sözlü Söz Eylemleri	Motivasyonel Kültürel Zekâ Dışsal İçsel Özyeterlilik

Kaynak: Van Dyne, L., Ang, S., Livermore, D. (2010). Cultural intelligence: A pathway for leading in a rapidly globalizing world. *Leading across differences*. 4(2). 131-138.

Tablo 1’de Ang ve Earley’in belirtmiş olduğu kültürel zekânın üstbilişsel, bilişsel, davranışsal ve motivasyonel boyutu yer almaktadır.

Üstbilişsel Kültürel Zekâ

Üstbiliş, bilişsel psikolojinin geliştirdiği kavramlardan birisidir ve bireyin kendi bilişi üzerindeki bilgisini ve kontrolünü ifade etmektedir. Başka bir deyimle, kişinin nasıl düşündüğünü, kişinin neyi nasıl bildiğini ve nasıl öğrendiğini bilmesidir. Üstbiliş, kişinin bilgi hakkındaki bilgisini yansıtan boyuttur (Kebabcı, 2016). Üstbilişsel kültürel zekâ; bireyin kültürlerarası etkileşimler sırasında kültürel farkındalık içerisinde kültürel bilgiyi yorumlamak, edinmek ve anlamak üzere kullandığı, kontrol ettiği zihinsel süreçlerdir (Kulakoğlu Dilek ve Topaloğlu, 2017; Duru, 2020; Tunalılar, 2018; Van Dyne et al., 2012; Yılmazçetin, 2021). Üstbilişsel kültürel zekâ, kişinin geçmişteki kültürel edinimlerini kendi içerisinde değerlendirerek ve analiz ederek, gelecekteki kültürel karşılaşmalarda kolaylık sağlayabilmesidir (Kulakoğlu Dilek ve Topaloğlu, 2017).

Üstbilişsel kültürel zekâ; bireyin kültürel zekâsı ile bilgisini birbiriyle harmanlayarak kişinin potansiyelini ortaya çıkarmaktadır, yani kişinin bilgiyi edinme ve anlama potansiyelini belirtir. Üstbiliş, kişinin kültürlerarası etkileşimi esnasında kültürel farkındalık ve kültürel zekâ seviyesini belirtir (Kebabcı, 2016). Üstbilişsel zekâ boyutu farkındalık, planlama ve kontrol kavramlarını bünyesinde barındırır. Farkındalık, bireyin kendi kültürel alışkanlıklarının ve farklı kültürden bireylerle etkileşim kurarken kültürel bilgiyi nasıl kullandığının farkında olmasını içerir (Van Dynne et al., 2012). Farkındalık aynı zamanda kişinin kendisi ve diğer insanlarla ahenk içerisinde olmasını sağlar (Duru, 2020). Planlama farklı kültürden bireylerle karşılaşmadan önce strateji oluşturmak olarak tanımlanır. Planlama, bir kültür hakkında derinlemesine düşünmeye ve etkileşimden önce ne yapılması gerektiğini tahmin etmeye dayanır. Planlama, insanları kültürlerarası olaydan önce kültürel olarak farklı bir bakış açısının oluşmasına, konulara ve olaylara nasıl müdahale edeceğini önceden tahmin etmeye hazırlar (Duru, 2020; Van Dynne et al., 2012). Kontrol ise, kişinin etkileşime girdikçe önceden yapılan tahmin ve sonuçlarının örtüşüp örtüşmediğini denetlemesini sağlar (Duru, 2020; Van Dynne et al., 2012).

Bilişsel Kültürel Zekâ

Biliş, TDK' ya göre; canlının, bir nesne veya olayın var olduğuna ilişkin bilinçli ve bilgili bir hale gelmesi olarak tanımlanmıştır (TDK, 2021). Bilişsellik ise bu farkındalığın davranış ve tutumlara yansımaları olarak ifade edilmektedir (Noyan, 2016). Bilişsel faktör, kültürel zekânın kritik bir bileşenidir (Yılmazçetin, 2021). Bilişsel kültürel zekâ; bireylerin kazandıkları tecrübeler veya aldıkları eğitim ile farklı kültürlerle ait kural veya normlara, geleneklere, uygulamalara, dini inançlara, yasal ve ekonomik sistemlere ilişkin bilgi seviyesi olarak açıklanmaktadır (Abaslı ve Polat, 2019; Ersoy ve Ehtiyar, 2015; Kulakoğlu Dilek ve Topaloğlu, 2017). Bilişsel kültürel zekânın olmazsa olmazlarından olan kuralın özünde; bir kültür içinde anlamlı bulunan herhangi bir ihtiyaç, olgu veya davranış şekillerinin farklı bir kültür içerisinde bir anlam ifade etmemesinin veya zıttı bir anlam ifade edebileceğinin bilinmesidir (Kebabcı, 2016). Bilişsel kültürel zekâsı gelişen bireyin, kültürlerin birbirleriyle olan ortak ve farklı özelliklerini anlama kapasiteleri de yükselir ve böylece farklı kültürden gelen insanlarla kuracağı etkileşim de olumlu yönde etkilenir (Duru, 2020; Ersoy ve Ehtiyar, 2015; Köse, 2016; Kulakoğlu Dilek ve Topaloğlu, 2017; Yılmazçetin, 2021).

Motivasyonel Kültürel Zekâ

Motivasyon (güdüleme) sözlük anlamı olarak “belirli bir amaç doğrultusunda yoğun istek duyma, isteklendirme,” anlamına gelmektedir (Noyan, 2016). Motivasyonel kültürel zekâ, bireylerin bir başka kültür içerisinde kendine güvenerek etkili bir şekilde olaylara müdahale edebilmesidir (Yüksel Kaçan, 2018). Motivasyonel kültürel zekâ, kişilerin farklı kültürlerden insanların kültürel özelliklerini tanımak ve iletişim kurmak için ilgi ve istek duymasıdır (Duru, 2020; Şahin, 2011). Motivasyonel kültürel zekâ üç adet alt boyuta sahiptir. Bunlar; içsel motivasyon (farklı kültürel deneyimlere önem verme, bulunduğu ortamdan keyif alma seviyesi), dışsal motivasyon (kültürel olarak farklı tecrübelerden elde edilebilecek somut kazanımlar) ve öz yeterlilik (farklı kültürlerle karşılaşmada özgüvene sahip olarak etkili davranma) olarak tanımlanmıştır (Köse, 2016; Van Dyne et al., 2012). İletişimin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi kişinin sahip olduğu öz yeterlilik ve içsel motivasyon derecesine bağlıdır. Başarılı iletişim kurabilmek için ilk başta kişilerin içsel motivasyonlarını yükseltmeleri ve öz yeterlilik düzeylerini güçlendirmeleri gerekmektedir. Kişinin kendini motive etmesi ve

öz yeterliliğini geliştirme çabaları, kişinin var olan motivasyonel kültürel zekâ seviyesini yükselterek sahip olduğu bilişsel kültürel zekâ becerisini davranışa dönüştürmesini sağlayacaktır (Taşdemir, 2020). Motivasyonel kültürel zekânın üç boyutu da gelişmiş olan bir birey, farklı kültürden gelen insanlarla iletişim kurma konusunda oldukça istekli hareket ederek, tüm enerji ve dikkatini kültürlerarası durumlara kolaylıkla uyum sağlayarak başarılı olabilmektedir (Kulakoğlu Dilek ve Topaloğlu, 2017; Noyan, 2016; Van Dyne et al., 2012).

Davranışsal Kültürel Zekâ

Davranış, TDK' ya göre; davranma işi, tutum, tepki ya da dıştan gözlemlenebilecek tepkilerin toplamı olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021). Davranışsal kültürel zekâ, kişilerin farklı kültürdeki insanlarla iletişimi sırasında, sözlü ve sözsüz davranışlarını iletişime uygun hale getirme çabası olarak tanımlanır (Duru, 2020; Kebabcı, 2016). Sözlü davranışsal kültürel zekâyâ örnek olarak kültürel etkileşime geçerken kişinin kullandığı dil örnek verilebilir. Sözlü olmayan davranışsal kültürel zekâyâ ise kişinin ses tonu, yüz ifadeleri ve mimikleri örnek olarak verilebilir. (Kebabcı, 2016). Kültürel iletişim açısından motivasyonel zekâyâ, üst bilişsel ve bilişsel zekâyâ sahip olunması, kişinin davranışlarını etkilemediği zaman kültürel zekâ bir anlam ifade etmez (Kebabcı, 2016; Köse, 2016). Çünkü davranışsal kültürel zekâ, motivasyonel ve bilişsel zekâ türlerinin bir araya getirilerek gerçek dünyaya uyarlanabilmesi sonucu oluşur (Köse, 2016; Kulakoğlu Dilek ve Topaloğlu, 2017). Aksi halde davranışa yansımaya hiçbir kültürel bilgi ve farkındalığın fayda sağlamayacağı birçok çalışma ile açıklanmaya çalışılmıştır (Kebabcı, 2016).

Davranışsal kültürel zekâsını geliştiren bireyler davranışsal olarak esnekler (Ersoy ve Ehtiyar, 2015). Davranışsal kültürel zekâsı yüksek olan bir birey rahatlıkla kendi kültüründen olmayan bir diğer kişinin davranışlarını algılar ve sözel olmayan veya sözel davranış becerileri doğrultusunda farklı bir kültürel ortamda, oraya uygun davranış biçimleri geliştirir (Kulakoğlu Dilek ve Topaloğlu, 2017; Noyan, 2016). Davranışsal bağlamda kültürel zekâsı yüksek olan bireyler, jest ve mimik, konuşma hızı ve ses tonu gibi davranışlarını farklı kültürel ortamlara uygun hale getirebilirler (Köse, 2016).

2.2.4.Kültürel Zekânın Ölçülmesi ve Geliştirilmesi

Kültürel zekânın ölçülmesi diğer zekâ türlerinin ölçülmesi kadar ölçülmemiştir. Harris ve Lievens, zekâyı ölçmede kullanılan kişisel raporlama anketleri ve simülasyon çalışmaları gibi yöntemlerle kültürel zekâyı ölçmeye çalışmıştır. Bu denemelerin ardından kültürel zekâyı ölçmek için yapılandırılmış mülakatı kullanmanın daha olası bir yöntem olacağı, kültürel zekânın ölçülmesi için uygulanacak tekniklerde kültürel özellikleri de ölçebilecek soruların olması gerektiği sonucuna varılmıştır (Aktogan, 2019). Kültürel zekâyı ölçmek için, bilim insanları iki farklı ölçek geliştirmiştir. Bunlardan ilki Earley v.d. tarafından geliştirilmiştir. Earley v.d. tarafından oluşturulan ölçek, kültürel zekânın üç boyutunu da kapsayan bir ölçektir. İkinci geliştirilen ölçekte ise, Ang v.d. tarafından kültürel zekâyı ölçmek amacıyla iş tecrübesi olan iş adamları, öğrenciler vb. gruplar üzerinde çalışmalar yapılarak kültürel zekânın dört boyutunu içeren bir ölçek geliştirmişlerdir (Aktogan, 2019; Duru, 2020; İşleyen, 2019). Gruplar üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda kültürel zekânın ve alt boyutlarının; muhakeme, karar verme, uyum, görev performansı, iş uyumu üzerine etkisinin olduğu görülerek, kültürel zekâ ölçeğine eklenmesi gereken ifadeler belirlenmiştir (Aktogan, 2019; Duru, 2020). Literatür incelendiğinde en çok kullanılmış olan ölçek, Ang v.d. tarafından geliştirilen Kültürel Zekâ Ölçeği' dir (İşleyen, 2019). Kültürel Zekâ Ölçeği 20 maddeden oluşmaktadır (İlhan ve Çetin, 2014; İşleyen, 2019).

Kültürel zekâ, birçok farklı kültürel ortamda bulunan kişilere birçok fayda ve katkı sağladığı görülmüştür. Kişiler, farklı kültürlerle etkileşim ve iletişim kurarken, işlerini başarılı bir şekilde yapmaları gerekir. Bu başarıyı sağlamak için, kültürel zekânın elde edilip sonrasında da geliştirilmesi gerekmektedir (İşleyen, 2019). Kültürel zekâ, bireyin tecrübelerinden edinimleriyle birlikte geliştirilebilir olma özelliği taşıyan bir zekâ türüdür (Genç, 2020; Mercan, 2016a). Kültürel zekânın yüksek olabilmesi için kültürel becerileri geliştirmek ve bu becerileri kullanmak çok önemlidir. Kültürel zekânın gelişimi için yurt dışı seyahatlerine gitme, örgün eğitim ve staj yapma, uluslararası görevlere ve diğer kültürlerarası deneyimlere aktif katılım sağlama, dil eğitimi alma gibi aktivitelerin önemli olduğu saptanmıştır (Aksoy, 2013; Demir, 2015; Köse, 2016; Taşdemir, 2020; Thomas, 2006; Tutuş, 2020; Van Dyne et al., 2012; Yüksel Kaçan, 2018). Kültürel zekânın gelişimi bir süreç istemektedir. Thomas (2006)

bu sürecin belli aşamalardan sonra gerçekleştiğini savunmuştur. Thomas (2006) tarafından bu aşamalar aşağıdaki biçimde ifade edilmektedir (Tutuş, 2020).

Birinci Aşama: Bireyler kendi kültürlerindeki normlara ve toplum kurallarına bağlılık göstermektedir. Çünkü bireyler bu aşamadan önce çok az sayıda kültürle temas etmişlerdir. Bu aşamadaki bireyler diğer kültürlerin farklı olduğu konusunda bir bilgiye sahip değillerdir.

İkinci Aşama: Bireylerin, farklı kültürler hakkında bilgi edinme ve bu kültürleri tanıma konusunda birinci aşamaya göre daha motive olmuştur ve ilgisinde de artış vardır. Birey kendi kültürü ve yeni öğrenmeye başladığı kültür arasında ikilemde kalmıştır. Birey değişim sırasında zorlanacaktır.

Üçüncü Aşama: Bu aşamada birey farklı kültürlerin norm ve kurallarına karşı daha anlayışlı davranır. Bir başka kültürlerden bireyler ile etkileşim içerisinde olduğu zamanlarda uygun davranış modelleri oluşturmaya başlar. Farklı durumlarda nasıl konuşması gerektiğinin ve ne şekilde davranacağına farkına varmıştır.

Dördüncü Aşama: Bu aşamada birey, kültürel kuralları ve normları içselleştirmeye başlar. Birey artık diğer kültürden insanlar ile sosyalleşme konusunda daha istekli davranır. Birey, yabancı kültür hakkında bilgi sahibi olduğundan diğer kültürün bireylerince de kabul edilmeye başlar ve bunun sonucunda da iletişimde daha rahat hissetmektedir.

Beşinci Aşama: Kültürel zekâ gelişiminin son aşamasında kültürel davranışta yenilikçiliğin başlaması ve diğer bireylerin farkında olmadığı değişimlerin tanınması gerçekleşir. Bu aşamadaki bireyler farklı kültürel durumla karşılaştığında davranışlarını otomatik olarak ayarlayabilmektedir. Birey içinde yer aldığı yabancı kültürün bir parçası olmuştur (Mercan, 2016a; Tutuş, 2020).

Kültürel zekânın basit öğrenme süreçleriyle geliştirilemeyeceğini ifade etmek mümkündür. Kültürel zekânın geliştirilmesi, karmaşık öğrenme süreçlerine bağlıdır. Karmaşık öğrenme sistemi kuram, gözlem, deney ve deneyimin birlikte yansıtıldığı öğrenme durumlarını gerektirmektedir (Aksoy, 2013). Kültürel zekânın geliştirilmesinde kuram, gözlem, deneyimin birlikte olduğu en önemli öğrenmelerden biri bireyin, farklı bir ülkeye giderek farklı kültürde yaşamasıdır. Bireyin farklı

kültürden bireyle yakın ilişki kurması da kültürel zekâsını geliştirmekte etkili olan etmenlerdendir (Thomas and Inkson, 2009).

2.3.Kültürlerarası İletişim Kavramı

2.3.1.İletişim

2.3.1.1. İletişimin Tanımı

İletişim, sözcük olarak kökeninin Latince’den geldiği bilinmektedir (Alım,2021). İletişim kelimesi, paylaşım, bir aradalık anlamına gelen “common” sözcüğünden türetilmiş, Latince’de “Communicato” ve yabancı dilde “Communication” kelimesinin yerini tutmaktadır (Alım, 2021; Karataş, 2020). TDK’ ya göre (2019), iletişim “düşünce, duygu veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, haberleşme, bildirişim, komünikasyon” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019). Dökmen’e göre (2019) iletişim, iki sistem arasındaki bilgi alışverişi olarak tanımlanmaktadır (Bak Ateş, 2020). İletişim sözcüğü toplulukla, toplumla, toplumsal paylaşımlarla ilişkilendirilip, özetle; duyurmak, katılım sağlamak, paylaşmak anlamlarında kullanılıp dilin, sözün kullanıldığı sistemli bir yapı olarak isimlendirilmiştir (Alım, 2021). İletişim, insanoğlunun var olması ile oluşan, insanlar tarafından çeşitlendirilen ve geliştirilen oluşumdur. Birey doğduğundan itibaren etrafındakilerle etkileşim içerisindedir. Birey, iletiler gönderip alır, aldığı iletileri anlamlandırır. Anlamlandırılan iletiye karşılık yeni bir ileti oluşturup göndererek sürdürdüğü iletişim becerisi ile sosyal bir varlık haline dönüşür (Özyurt Gülen, 2019).

2.3.1.2. İletişimin Öğeleri

İletişim kavramı farklı yöntemlerle mesaj aktarımı sağlamaktır. Bu kavramı meydana getiren ise öğelerdir. Bu öğelerin birleşimi sonucu iletişim oluşur. İletişim kavramı bir anda olup bitmez, süreçler zincirlemesidir (Duran, 2019; Karataş, 2020). Etkili bir iletişim gerçekleştirmek için 5 temel ögenin olması gerekir (Duran, 2019).

- İletişimi başlatan, mesajı gönderen (verici/kaynak/iletici)
- Gönderilen tutum, bilgi ve davranış (ileti /mesaj)
- Mesajın gönderildiği ortam (kanal/araç)
- İletişimin hedefindeki kişi (alıcı)
- Alıcının mesaja yanıtı (geribildirim) (Duran,2019).

Kaynak/İletici: Kaynak, iletişim sürecini başlatan ve mesajı kodlayandır (Yavuz, 2014). Mesajı gönderen kişi, biri ya da birilerine yazılı, sözlü, sözsüz ya da işaret diliyle mesajı iletmeye çalışır (Karataş, 2020). Kaynak olmadan, iletişim kurulamaz (Yavuz, 2014). Kaynakla başlayan iletişim sürecinin hedefinde kaynağın kendisini ifade etmesi bulunmaktadır, bunun için kaynak öncelikle kendini iyi anlamalı daha sonra ise iletişime geçmek istediği kitleyi, grubu ya da kişiyi tanımalıdır. Bu, etkili bir iletişim sürecinin gelişmesinde önemlidir (Can, 2021). Bundan dolayıdır ki iletişimde en büyük mesuliyet göndericiye aittir (Karataş, 2020; Yavuz, 2014).

İleti/Mesaj: İleti, kaynak ile hedef arasındaki ilişkiyi sağlayan temel unsurdur. Mesaj, yaşama ait hislerin ve düşüncelerin sembolleştirilerek yazılı, sözlü veya sözsüz olarak kaynak tarafından alıcıya göndermek istenilen semboller olarak tanımlanabilir (Karataş, 2020; Rovshanov, 2020; Yavuz, 2014). İletişimde mesajın anlaşılması için bazı özelliklerin bulunması gerekir. Bu özellikler; mesaj iletişimdeki bireylerin anlayabileceği ortak ses ve kelimelerden oluşmalı, zamanında iletilmeli, açık, kısa, anlaşılır olmalı ve dilbilgisi kurallarına aykırı olmamalıdır (Duran, 2019).

Kanal: Kaynak ve hedef unsurları içerisinde bulunan ve işaret durumuna dönüşen aynı zamanda mesajın iletilmesine katkısı olan unsura verilen isimdir (Karataş, 2020). Bir başka deyişle hedef ve iletici arasında iletişimi gerçekleştiren bir bağıdır (Yavuz, 2014). Sözlü iletişim, yazılı iletişim, grafik iletişimi, beden dili, kitle iletişimi gibi birçok kanal türleri vardır. Seçilen kanal alıcıya uygun mu, gizlilik gerektiren bir konu mu, konuya ve duruma uygun mu, hızlı mı, güvenilir mi gibi durumlar değerlendirilerek kanal seçilmelidir. Hangi kanalın seçileceği; iletişimin amaçları, alıcının özellikleri, mekân ve zamanın sınırlılıklarına göre değişir (Duran, 2019). Etkili iletişim iletilmek istenen mesajın amacı ile alıcının değerlendirdiği anlamın aynı olduğu durumda başarılı olur (Can, 2021; Karataş, 2020). Bu bakımdan, iletişimde etkili iletişim gerçekleştirebilmek için kanalın seçimi büyük önem arz etmektedir (Karataş, 2020).

Alıcı (Hedef): Gönderilen mesaj doğrultusunda fikir, duygu veya düşüncelerin iletilmek istendiği bireylerdir (Can, 2021; Karataş, 2020; Piriç Bayraktar, 2020). Şifrelenmiş mesajı alan ve kodunu çözüp anlamlandıran kişi alıcıdır (Yavuz, 2014). Alıcı kaynaktan aldığı iletileri kendi duygu, düşünce, psikososyal ve biyolojik vb. özellikleri yorumlayarak tepkide bulunur (Duran, 2019; Piriç Bayraktar, 2020).

İletişim sürecinde alıcı konumunda olan kişi çok önemlidir, çünkü kaynağın gönderdiği mesajın alıcı da tutum, bilgi ve davranış değişikliği oluşturma gibi amacı bulunur (Duran, 2019; Yavuz, 2014).

Dönüt / Geribildirim: İletişim sürecinde iletişimin başarılı olmasını sağlamak için tamamlayıcı beşinci öge, geribildirimdir (Duran, 2019; Karataş, 2020). Geribildirim, iletişim halinde olunan kişiye yapılan jestler veya söylenen bir şey hakkında duyguların ifade edilme sürecidir (Karataş, 2020). Tek yönlü başlayan iletişimi çift yönlü hale dönüştürmesiyle iletişimi döngü haline getirmesiyle önem arz eden aşamadır (Pirinç Bayraktar, 2020). Kaynak, geri bildirim vasıtasıyla verilen mesajların sağlıklı işlenip işlenmediğini öğrenir. Nitekim alıcı yanlış bir dönüt veriyorsa kaynağın gönderdiği mesaj doğru anlaşılmamış demektir. Bu durum kaynağa, kendiyile alakalı eksikleri tamamlama ve hataları düzeltme imkanı sunar (Pirinç Bayraktar, 2020; Yavuz, 2014).

2.3.1.3. İletişim Türleri

Sözlü İletişim: İnsanların teknolojik araçlarla veya aynı ortamda bir araya gelerek düşünce ve duygularını kelimelerle belirttiği, karşılıklı konuşmaya, algılamaya dayanan bir iletişim şeklidir. Yazılı sembollerle veya sözel yolla kurulan ilişkiyle gerçekleştiği bilinmektedir. Sözlü iletişim ses ve kulağa dayanan iletişimdir. (Bak Ateş, 2020). En etkili ve en yaygın olarak kullanılan iletişim şekli genellikle sözlü iletişimdir (Bak Ateş, 2020; Duran, 2019). Genellikle kolay anlaşılır, hızlıdır, geribildirim anında alınır (Duran, 2019). Sözlü iletişim tarzları, kişilerin yaşadıkları toplumdan doğrudan etkilenir. Kültür de önemli yer tutmaktadır. Kültür dili etkilemekte, dil ise hitap biçiminden insanları cümle kurmalarına kadar etkilemektedir. Bu da iletişimde sözel farklılıkları ortaya koymaktadır (Tekmen, 2019). Sözlü iletişimde başarılı olmak için; konuşma üslubunun uygun olması, açık sözlü olma, göz teması kurma, mizahi argümanlara da yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir (Bak Ateş, 2020).

Yazılı İletişim: Sözü kullanılmadığı veya yeterli olmadığı durumlarda yazılı iletişim tercih edilir. Yazılı iletişim çoğunlukla bir işe yönelik iletişimde yaygın olarak tercih edilmektedir. Yazılı iletişim özellikle kanıtlanabilir olması nedeniyle seçilmektedir. Gönderici ve alıcı arasında gerçekleşen iletişim somutlaştırılarak kayıt altına alınmış olmaktadır (Duran, 2019; Karataş, 2020). Kayıtların tutulması, uzak

mesafelerdeki birimler, insanlar, kurumlar arasında yazışmalar yoluyla toplumsal bütünlüğün korunması, koordinasyonun sağlanması gibi açılardan pek çok fayda sağlamıştır (Kazu, 2019). Yazılı iletişim, raporlar, mektuplar, sicil raporları, reçeteler, tutanaklar, makaleler, basın bildirimleri ile el yazısı ve bilgisayar ağı gibi bir elektronik ortama iletilen çeşitli yazılı mesajları barındırır (Bak Ateş, 2020; Yaman, 2019).

Sözsüz İletişim: İnsanlar arasında konuşma dışındaki araçlarla gerçekleşen iletişim olarak tanımlanmaktadır (Çalapkulu, 2015). Sözsüz iletişimde iletiler, dil ve yazı dışında kalan işaret sistemleri aracılığıyla kodlanmıştır. Bunlar hareket, işaret, şekil, resim vb. olabilir (Kazu, 2019). Diğer iletişim türlerine nazaran sözsüz iletişim daha etkili bir iletişim türü olarak görülmektedir (Bak Ateş, 2020). Çünkü insanların jestleri, mimikleri, duruş tarzı, yüz ifadeleri ve ses tonları başkaları tarafından algılanmakta ve yorumlanmaktadır. Bu unsurların yorumlanması sonucu kişi kendini daha iyi ifade etmiş, duygularını açık bir biçimde belirtilmesine olanak tanımış olur (Bak Ateş, 2020; Karataş, 2020; Yaman, 2019).

2.3.2.Kültürlerarası İletişim

2.3.2.1. Kültürlerarası İletişim Kavramı

Kültürlerarası iletişim kavramı, kültür ve iletişim kelimelerinin birleşmesinden oluşan, anlamı da bu ilişkinin her anlamda birbiri içine geçmesinden doğmaktadır (Akyol, 2019). Kültürlerarası iletişim farklı kültürlere sahip insanlar arasında olan bireyler arasında gerçekleşen iletişimi anlamayı, kültürel farklılıkların gözetilerek ortaya konmasını, iletişim süreciyle alakalı öngörülerde bulunmayı hedef edinen bir kavram olarak açıklanmaktadır (Abaslı, 2018; Akgün, 2020; Bak Ateş, 2020; Demiral, 2021). Kültürlerarası iletişim olgusu, kültürün içinde var olan sözlü ve sözsüz iletişim davranışlarını, sanatı, dili, ahlaki normları, bilgi birikimlerini kapsayan kültür yapıları ile iletişim kurma yetilerini içerir (Tozan, 2019). Kültürlerarası iletişimin temel hedefi, farklı kültürlere sahip olan insanların birbirleriyle gerçekleştirdiği iletişimi açıklamak ve anlamak, iletişim süreciyle alakalı öngörülerde bulunmak, etkili iletişim sürecine katılan bireylerin kendi kültürlerini iletişim bağlamında incelemektir (Bak Ateş, 2020). Kültürlerarası iletişim kavramının temelini Ruth Benedict'in 2. Dünya Savaşı sırasında Amerika Birleşik Devletleri tarafından, Japon kültürünün iletişim davranışlarını anlamak ve Amerikan düşüncelerinin doğru şekilde ifade edilmesini sağlamak amacıyla

yürüttüğü çalışmalar oluşturmaktadır (Demiral, 2021; Ökeli, 2014). Kültürlerarası iletişim terimi ise ilk kez Hall'un 1959 yılında yayımladığı “The Silent Language (Sessiz Dil)” isimli kitabında kullanılmış ve alanın ilk çalışması olarak kabul edilmiştir. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği gelişme ve değişimler “kültürlerarası iletişim” kavramını ön plana çıkarmıştır (Abaslı ve Polat, 2019; Prasasti, 2021).

Günümüzde farklı kültürlerden insanların birbirleriyle karşılaşma ve bir arada yaşama olasılıkları 20. yüzyıldan sonra kitle iletişim araçlarının artması, ekonomik ve siyasal nedenlere dayalı göçler, kitle turizmi, ekonomik-siyasal birliklerin yaygınlaşması vb. nedenlerle artış göstermiştir (Arslantaş, 2019; Tozan, 2019). Bireyler kültür içi ve kültürlerarası farklılıklarla karşılaştıklarında, yetiştirilme tarzları, kişilik özellikleri, eğitim düzeyleri, kültürleri doğrultusunda davranış göstermektedir (Bak Ateş, 2020). İletişimde bulunan kişiler, farklı kültürden bireylerin iletişim davranışlarını bilmediği sürece tutum ve davranışları, ifadeleri kendi kültürel standart ve normlarına göre değerlendirmeyi yeğleyeceğinden, kültürlerarası karşılaşmalarda farklı derecelerde iletişim zorluğuna, yanlış anlamaya, iletişim çatışmalarına neden olabilir (Bak Ateş, 2020; Ercan, 2015; Hatipoğlu, 2021; Kartarı, 2014; Sarıgül, 2021; Tian, 2019). Kişinin bu durumda iletişimi iyi ve etkin bir şekilde kullanması oldukça önemlidir (Tozan, 2019). Kültürlerarası iletişim alanında etkili iletişim kurulamaması nedenleri aşağıda sunulduğu gibi sıralanabilir:

- İnsanların belirli kalıplara yerleştirilmesi
- Öteki gruplar hakkındaki ön yargılar
- Farklı kültürel değerlere karşı hoşgörüsüzlük
- Farklı kültürlere karşı kapalı, ötekilere karşı şüpheli yaklaşım
- Kültürel olarak üstün görme ve diğer kültürleri küçümseme
- Kültürel empati yoksunluğu
- Her türlü farklı kimlik özelliklerinin getirdiği olumsuzluklar ve yanlış anlaşılmalarda (Abdulahakimoğulları, 2019).

Kişi iletişimini iyi ve etkin bir şekilde kullanarak yeterlik gösterdiğinde, kültürlerarası bilgi ve becerileriyle içinde bulunduğu farklı kültürlerle etkili iletişim kurabilmeyi başarır (Tozan, 2019).

2.3.2.2. Kùltùrlerarası İletişimi Etkileyen Faktörler

Farklı kùltùre sahip olan insanların birbirleriyle gerçekleştirdiği iletişim, aynı kùltùre sahip olan insanlar arasındaki gibi, farklı kùltürden bireyler arasında da aynı beceri, bilgi, sembol, değer, norm vs. aktarımını gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Fakat iletişim sürecindeki bireylerin farklı yerlerden gelmeleri, farklı yerlerde yetişmiş ve buna bağlı olarak inançlarının, değerlerinin farklı olması aynı davranış kurallarını kullanmadıkları düşüncesini oluşturmaktadır (Akyol, 2019; Özyurt Gülen, 2019). Sahip oldukları farklı kùltürel norm ve değerler nedeniyle farklı kùltürlerden insanların bulunduğu ortamlarda kùltürel çatışmaların yaşanması beklenen bir durumdur. Birey kendi kùltürüne ait norm ve değerlere göre davranışlarını şekillendirir, farklı bir dünya kùltürüne veya görüşüne sahip başka bir birey de bu davranış şekline göre bir yargı oluşturur. Geliştirilen bu yargı olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir (Özyurt Gülen, 2019). Kùltürlerarası iletişimde etkili olmak için farklılıklarla nasıl baş edilebileceğini bilmek önemlidir. Söz konusu farklılıklarla baş etmek için bireyin, yazılı ve sözlü iletişim becerilerini geliştirmesi, karşı tarafın bakış açısıyla görmeye istekli olması, bireylerin kùltürel farklılıkları kabullenerek hoşgörü ve saygı göstermesi, belirsizlik için tolerans seviyesinin yüksek olması gerekir (Aygün, 2019; Demiral, 2021). Başarılı bir kùltürlerarası iletişim için ayrıca bireyin kişileri kalıplara sokmaya çalışma (stereotip), diğer kişiler hakkında oluşmuş önyargılar, etraftaki kişilere şüphe ile ve katı bakma, empati kurmadan yaklaşma gibi olumsuz davranışlardan da kaçınması gerekir (Akyol, 2019).

Olumlu Kùltürel Faktörler

Kùltürlerarası Farkındalık: Chen ve Starosta, kùltürlerarası iletişim yeterliği için iki ön gerekliliğin bulunması şarttır. Bunlar, farkındalık ve duyarlılık olarak açıklamıştır (Göker, 2013). Kùltürlerarası farkındalık, kùltürlerarası yeterliliğe ulaşmada ilk ve en temel boyut olarak görölmektedir (Emen, 2019). Bireyler farklı kùltürden etkileşime geçtiği kişinin, düşünce ve duygularını ne şekilde etkileyeceğini anlamasını ve farklılıkların bilincinde olma becerisini ifade etmektedir (Bak Ateş, 2020). Kùltürlerarası farkındalığın oluşumu aşamalardan oluşmaktadır. İlk aşamasında birey, kendi kùltürünü en iyi şekilde anlaması gerekir. Sonrasında ise birey farklı kùltürlerarası geçmişe sahip insanlarla iletişim kurma, iş birliği yapma konusunda daha

fazla ilgili olması gerekmektedir (Emen, 2019). Birey farklı kültüre mensup bir bireyle iletişim kurarken, gösterilen jest ve mimiklerden, kullanılan cümlelere kadar sürecin farklı bir kültür ile gerçekleştiğinin farkında olmak iletişim sürecini olumlu yönde etkiler (Göker, 2013).

Kültürlerarası Duyarlılık: Chen ve Stratosta'ya göre (1997) kültürlerarası iletişim yeterliliği; etkileşim durumunun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarıyla ilgilidir. Kültürlerarası duyarlılık, duygularla ilgili bir alanına işaret etmektedir. Duyusal boyuta karşılık gelen kültürlerarası duyarlılıktır. Kültürlerarası duyarlılık, bireylerin farklı kültürlerden hoşlanma, farklı kültürleri merak etme, tanıma gibi olumlu duygular beslemesiyle alakalı bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Dar görüşlülüğü ve etnosentrizmi azaltmak, kültürel farklılıklara duyarlı olmak, çok kültürlü etkileşimde yetkin olmayı başarmada büyük önem taşımaktadır (Bak Ateş, 2020).

Kültürlerarası Etkililik: Kültürlerarası etkililik, kişinin kültürlerarası etkili davranışlarda bulunma ve iletişimsel hedefleri yerine getirebilme becerisidir (Bak Ateş, 2020). Chen ve Starosta (2000), kültürlerarası etkililiği kültürlerarası iletişim yeterliliğinin davranışsal boyutu olarak tanımlar. Bu tanım çokkültürlü bir yapıda, kişinin diğer kültürden olan kişilerle etkileşim ve uyumda sergilediği ustalık ve yeteneğe atıfta bulunur (Aydın, 2020). Bu ustalık ve yeteneğin oluşumunda iletişimde rahatlık, davranışsal esneklik, kimliğin korunması, iletişimde yönetim, mesaj becerileri iletişimde saygının geliştirilmesi önemlidir (Demiral, 2021).

Empati: Bireylerin; başka bir bireyin, duygusal varlığın ve kurgusal karakterin duygularını tanıma ve paylaşma becerisine sahip olması olarak tanımlanabilir (Güner, 2018). Empati, kişisel duygulara kapılmadan, bireyi olduğu gibi kabullenip, diğer bireyleri önyargısız dinleyip, onların beklenti ve kaygılarının farkına varıp, kendini diğer bireylerin yerine koyabilmedir (Delice ve Günbeyi, 2013; İldan Çalım, 2014). Empati, başka insanlara ilgi ve şefkat duymaktır (Muradova, 2020). İnsanlar kendileriyle empati kurulduğunda, kendilerinin önemsendiklerini ve anlaşıldıklarını hissederler. Bu durum da kişinin kendini iyi hissetmesini ve rahatlamasını sağlar (Aksu, 2019). Birey empati kurduğunda sorun için alternatifler sunma, yardım etme ve çözüm üretme davranışlarını geliştirir. Empati becerisi, planlı eğitimle geliştirilebilecek bir yetenek olması nedeniyle kişilerarası iletişim için de önemlidir (İldan Çalım, 2014).

Olumsuz Kültürel Faktörler

Kalıp Yargılar: Kalıp yargı, şahıslar veya gruplar hakkında huy veya özelliklerin, bazı davranış kalıplarının belli bir bakış açısı etrafında ele alınması, ön plana çıkarılması veya abartılması şeklindeki sınıflandırmalar, genellemeler veya imajlar olarak tanımlanabilir (Özyurt Gülen, 2019). Başka ifade ile, aklımızdaki fikirleri sadeleştiren bir takım basma kalıp fikirler, zihinsel işlemlerdir. Bireyler hayatlarında var olan diğer bireyleri, grupları, toplumları bir takım tiplere, türlere sınıflandırarak onları anlamlandırma eğilimindedirler. Kalıp yargı (stereotip) olarak isimlendirilen bu eğilimler hayatımızın birçok alanını ilgilendirir (Ekinci, 2015). Kalıp yargılar, bünyesinde bulundurduğu aşırı genelleme özelliği nedeniyle bireysel değerlendirmelerin göz ardı edilmesine ve kültürlerarası iletişimi olumsuz etkilemesine neden olur (Özyurt Gülen, 2019).

Önyargı: Genel ve özel kullanımlarında bir taraf tutma biçimidir. (Akyol, 2019). Kalıp yargılar topluluğa atfedilmiş fikirler iken ön yargılar bireyin kişi veya toplum hakkındaki hislerinin ifadesidir. Önyargılar belli bir gruba ilişkilendirilen kızgınlık, korku, nefret veya huzursuzluk gibi olumsuz duygulardır (Karabulut, 2021). Kültürel konuda önyargı, kültürel olarak farklılığı olan başka bir gruba karşı olumsuz yönde alınan bir tavidir. Olumsuz bir yargı sonucunda geliştirilen karşı tepki ya da davranış şekli iletişimde ciddi eksikliklere ya da problemlere neden olabilir (Özyurt Gülen, 2019).

Klişe (Stereotip): Stereotipler, bir grubun üyesi olduğuna inanılan bireyin bu gruba bağlı olarak olumsuz ya da olumlu yargılamalar da bulunmaktadır (Ercan, 2015). Olumsuz yargılamalar zaman zaman yanlış anlamalara sebep olduğundan, kültürlerarası iletişimde kopukluk yaşanma sorununu doğuracaktır (Akyol, 2019).

Etnosentrizm: Yunanca “ethnos” halk ve “centre” merkez kelimelerinden meydana gelmiştir (Akyol, 2019). Etnomerkezciliğin, geniş bir kavram olduğunu söylemek mümkündür (Özyurt Gülen, 2019). William Graham Sumner tarafından geliştirilen etnosentrizm kavramı, bireyin kendi kültürünü veya grubunu her şeyin merkezine alması ve diğer herkesin inançlarını kendi kültürüne bağlı olarak ilişkilendirmesi şeklinde tanımlamıştır (Ercan, 2015). Her grup kendi grubunun geleneklerini yüceltip, diğer grubun geleneklerini genellikle kalıp yargılar kullanarak

eleştirir. Daha ileri boyutta ise, diğer grupları muhalif veya düşman olarak görür, bu durumda kültürlerarası iletişimi olumsuz yönde etkiler (Karabulat, 2021; Özyurt Gülen, 2019).

Belirsizlik ve Kaygı: Kaygı, olma ihtimali olan olumsuz durumlara karşı hissedilen duygu; belirsizlik ise bireyin ne olacağını, karşısındakinin nasıl davranacağını bilememe halidir. İletişimde etkili olabilmek için, karşı tarafın mesajını doğru yorumlayıp, algılayabilecek seviyeye indirilmiş olması gerekir (Karabulat, 2021). Tanınmayan, bilinmeyen insanlarla iletişime geçerken karşıdaki kişinin nasıl tepki vereceği, yanlış anlaşılma olasılığı, iletinin yerine hiç ulaşmaması veya dikkate alınmama gibi durumlar yaşanabilmektedir. Bu nedenle, tanıdık olmayan, daha önce hiç etkileşime geçilmemiş insanların davranışlarını önceden bilmede gerekli düzeydeki bilgiye sahip olunmaması belirsizlik, huzursuzluk ve psikolojik olarak güvensizlik hissini oluşturabilir (Abdulahakimoğulları, 2019; Karabulat, 2021). Farklı kültürden insanların duygu ve düşünceleri, davranışları hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunda belirsizlik de azalmaktadır. İletişim kuruldukça bireylerin birbirlerini tanımaya başlaması kaygı ve belirsizliği azaltmaya yardımcı olur (Karabulat, 2021).

2.4.Kültürlerarası Etkililik

2.4.1.Etkililik Kavramı

Etkililik (effectiveness) kavramı, bireylerin çevreye uyum sağlama becerisi, hedefleri gerçekleştirme seviyesi olarak betimlenmiştir (Bayram ve Aypay, 2012). TDK'ya göre etkililik; etkili olma durumu, tesirlilik, müesseriyyet olarak tanımlanmıştır (TDK, 2021). Shannon ve Weaver'e göre ise etkililik; karşıdaki insanı etki altına alarak, iletilen mesajların bireylerde istendik davranışların oluşmasında etkili olup olmadığıyla ilgilenir. Bir başka deyişle etkililik, bireylerin kültürlerarası ortamda arzu ettikleri sonuçlara ulaştıran davranışları içerir (Karabulat, 2021). Kreitner ve Kinicki'nin (1995) oluşturduğu bazı genel etkililik ölçütleri dört başlık altında toplanmıştır:

- Amacın oluşması- belirlenen hedeflerin gerçekleşmesi
- Kaynak bulma- gerekli üretim girdilerin genişletilmesi
- İç süreçler – sağlıklı örgüt sistemleri kurma ve devam ettirme,

- Stratejik oluşumların doymu – tüm önemli katılımcıların doymunun sağlanması (Yükçü ve Atağan, 2009).

Farklı kültürlerin birlikte yaşama durumu bireyler arasında zaman zaman yanlış anlamalara, gerginlik, rahatsızlık, belirsizlik duygularının oluşmasına, çatışmalara neden olmaktadır (Çapçı, 2020; Karaman, 2018). Çok kültürlü toplumlar bir arada yaşarken çatışmalar ve bunalımlar yaşanabileceği gibi etkin bir iletişim ortamının oluşması da mümkündür (Tamer Gencer, 2011). Ayrıca kültürel farklılıklara karşı olumlu tutum geliştirebilmek ve başarılı bir kültürlerarası etkileşim için kültürler hakkında bilgi sahibi olmak önemlidir. Tutum ve bilginin uygun bir davranışa dönüştürülebilmesi için bireyde kültürlerarası etkililiğin de olması gerekir (Avcılar, 2018).

2.4.2.Kültürlerarası Etkililik Kavramı

Birey yaşadığı toplumun kültürel özelliklerini göz önünde bulundurarak olayları değerlendirir ve diğer bireylerle iletişime geçer (Uyanık, 2019). Kültürel farklılıkları bilmeden kurulacak iletişim, iletişimin etkililiğinin kaybolmasına ve yanlış anlamaların meydana gelmesine sebep olur (Özyurt Gülen, 2019). Farklı kültürlerden bireylerle iletişim kurarken, yanlış anlaşılmanın olmaması ve iletişimin sağlıklı olabilmesi için toplumun kültürel yönelimlerinin bilinmesi, kültürel farkındalık, empati, esneklik, iletişimsel yeterlilik gibi tutumların geliştirilmesi önemlidir (Uşak, 2021; Uyanık, 2019). Bu bağlamda genel olarak kültürlerarası yeterlilik ‘diğer kültürlerden olan bireylere yönelik o bireyin düşünce ve davranışlarını yargılamadan anlamaya çalışma özelliği, empati kurma yeteneği, kişileri farklılıkları ve benzerlikleriyle kabul etmek’ olarak tanımlanabilir (Uşak, 2021). Kültürlerarası iletişim yeterliliği, farklı kültürlerin bireyleri arasında yanlış anlamalarla doğru orantılı değildir. Yeterlilik düzeyi çoğaldıkça, yanlış anlamalarda azalma olur ve bu alanda yapılan araştırmaların hedefi yanlış anlamaları minimum seviyeye indirmektir. İletişim yeterliliği, rahatsızlık, gerginlik ve belirsizlik duygularının yönetimini içeren bir kavram olarak tanımlanır (Karaman, 2018). Chen ve Starosta’nın oluşturduğu kültürlerarası iletişim yeterliliği modelinde; duyuşsal, bilişsel ve davranışsal olmak üzere üç boyut vardır (Türker, 2019). Kültürlerarası yeterliliğin üç boyutu; duyuşsal (kültürlerarası duyarlılık), bilişsel (kültürlerarası farkındalık) ve davranışsal (kültürlerarası etkililik) olarak belirlenmiştir

(Üstün, 2011; Karaman, 2018; Türker, 2019). Kültürlerarası iletişim yeterliliğinin davranışsal boyutu olarak kabul bilinen kültürlerarası etkililik yerine kültürlerarası beceriklilik ifadesini kullanan Eğinli (2011) ise bu terimi, hem sözel olmayan hem de sözel iletişim yeteneklerinden fayda sağlayarak farklı kültürlere sahip bireylerle etkin iletişim kurmak olarak tanımlamıştır (Sezer, 2019; Türker, 2019). Özet olarak kültürlerarası iletişimde beceri, hedef dile ait kültüre ait davranış ve becerilerin farkında olmak ve doğru zamanda, doğru yerde ve doğru biçimde kullanmak şeklinde ifade edilebilir (Karabulut, 2021).

2.4.3.Kültürlerarası Etkililik Bileşenleri

Kültürlerarası etkililik, başka bir deyişle kültürlerarası beceriklilik, iletişim yetenekleriyle ilgilidir ve iletişimdeki her türlü sözsüz ve sözlü iletişim davranışlarını barındırır (Aydın, 2020; Üstün, 2011). Bu davranışlar, kültürlerarası iletişim bağlamında; mesaj becerileri, kimlik yönetimi, davranışsal esneklik, etkileşim yönetimi olarak tanımlanabilir (Karabuğa Yakar, 2016; Öğüt, 2017; Sezer, 2019; Uşak, 2021; Üstün, 2011).

Mesaj Becerisi

Mesaj becerisi, bireylerin bir başka kültüre ait olan dillerini, bedensel ve sözel ifadelerini anlayabilmesidir. Dil kullanımı ya da dil yeterliği; mesajları ustaca kodlama, bilgi, iletişim sürecinde karşı tarafın anlayabileceği mesajlar gönderme, sohbeti ihtiyaçlar doğrultusunda uygun şekilde başlatma, devam ettirme ve sonlandırabilme yeteneğidir (Karabuğa Yakar, 2016; Sezer, 2019). İletişim kurulan bireyin dilinden anlamak kültürlerarası iletişim yeterliliği kazanmak için önemli avantajlardandır (Öğüt, 2017). Mesaj becerisi, dil dışında, mesajı destekleyen diğer iletişimsel tutum ve davranışları da içermektedir. Açıklayıcı mesajların kullanılması, başka birinin davranışlarının yargılanmasına karşın somut ve özel geri bildirim kullanımını gerektirir (Aydın, 2020; Karabuğa Yakar, 2016). Söz gelişi, birey diğer kültürden bireylerle etkileşimde bulunduğu ön yargısız veya ön yargılı olması, karşısındaki bireye vereceği cevapların yumuşaklık-sertlik düzeyi üzerinde etki yapar (Karabuğa Yakar, 2016). Yargısal olmayan tutumlar etkileşimde bulunanların savunmacı tepkilerini önlemeye yardımcı olur. Sağlıklı bir iletişim ortamının oluşması, kültürel farklılıklardan kaynaklanan çatışmaların önlenmesinde mesaj becerileri çok önemlidir. Mesaj

becerileri, çokkültürlü ortamlarda karşılıklı anlayışa dayalı iletişim zemininin kurulması için kritik bir beceridir (Aydın, 2020).

Kimlik Yönetimi

Kimlik yönetimi, kültürlerarası etkililikte önemli bir unsurdur. Kimlik yönetimi, kişilerin etkileşime girme sebepleri ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Başkaları ile özellikle de farklı kültürden bireyler ile etkileşime girme ihtiyacı kişinin kendini tanıma ihtiyacından kaynaklanmaktadır (Aydın, 2020). Kim olduğumuzu öğrenme ihtiyacı, başkalarıyla iletişim kurmamızın nedenlerinden biridir. İletişimsel olarak yetkin kişiler ait olduğu kültürel kimliğin yanında iletişim sırasında sahiplendiği rolden doğan kimliği uygun biçimde kullanır (Aydın, 2020; Sezer, 2019). İletişimsel yetkin olan bireyler etkileşimde yalnızca kendilerini anlamakla kalmayarak, aynı zamanda etkileşimde oldukları bireye kim oldukları hakkında bilgi vererek etkileşimde olduğu bireyin kimliğini korumasına da katkıda bulunur. Kimlik yönetimi, bireylerin kendilerini doğru yansıtma ve sağlaması sebebiyle başarılı bir etkileşim süreci için önemli bir beceridir (Aydın, 2020).

Davranışsal Esneklik

Davranışsal esneklik, kültürlerarası etkililiğin önemli bir unsuru olarak kabul edilir (Aydın, 2020). Davranışsal esneklik bireyin iletişimini gözlemleyerek, farklı bağlamlarda ve durumlarda uygun davranışı belirleme ve farklı bağlama uygun davranışları sergilemesidir (Öğüt, 2017; Sezer, 2019). Kültürlerarası iletişim yeterliğinin esneklik ve yaratıcı yönünü vurgular (Kartarı, 2014; Öğüt, 2017). Davranışsal olarak esnek birey, etkili bir kültürlerarası iletişim sağlamak ve iletişim hedeflerine ulaşmak için yeni bilgileri doğru bir şekilde uyarlayabilir, farklı türde sözlü davranışları nasıl kullanacaklarını bilir ve bunları uygun şekilde sergiler (Aydın, 2020; Öğüt, 2017). Davranışsal esneklik; bireyin, farklı bir kültüre uyum sağlamaya çalışırken veya farklı bir kültürden kişilerle etkileşime geçerken beklentileri ile gerçek durum uyuşmadığında özellikle önem kazanmaktadır. Hatalardan ve deneyimlerden öğrenme ve gerektiği zaman davranışların düzeltilmesi gibi esneklik unsurları çok kültürlü ortamlarda etkililik için çok önemlidir (Aydın, 2020).

Etkileşim Yönetimi

Bireyin kültürlerarası yeterliliği, bir iletişim becerisi olarak görülür. Kültürlerarası yeterliliğin, bir iletişim becerisi olarak görülmesinin temelde olan sebebi kültürel alandaki etkileşimleri içeriyor olmasıdır (Karabuğa Yakar, 2016). Bireyin kültürlerarası yeterliliğinin ilerlemesinde iletişim becerisi önemli olup; bununla birlikte kişinin etkileşim yönetimi için bir etkileşimi sürdürmedeki usulleri bilmesi ve bu usül ile ilgili yönleri idare etme becerisine sahip olması oldukça önemlidir (Aydın, 2020; Karabuğa Yakar, 2016). Etkileşim yönetimi, konuşmayı uygun bir biçimde başlatma ve sırayla konuşmayı gerçekleştirme ve sona erdirmeye becerisidir. Bu durum, bir konuşmanın prosedürünü düzenleme ve devam ettirme becerisini ya da etkileşimde problem oluşmadan bir konu oluşturabilme yeteneğini de içine alır (Öğüt, 2017). Etkileşim yönetiminin beş bileşeni, Wiemann (1977) tarafından özetlenmiştir:

- Aynı anda bir kişi konuşmalı,
- Konuşmacının sözünün kesilmesine izin verilmemeli,
- Sık ve uzun duraklamalardan kaçınılmalı,
- Konuşmacılar kendi içinde değişmeli,
- Etkileşimde bulunan kişi, tüm dikkatini vermiş olarak algılanmalıdır.

Başarılı bir etkileşim yönetimi için sıralanan bileşenler evrensel olduğu düşünülebilir (Aydın, 2020). Etkileşim yönetimi becerileri iyi olan kişiler, farklı kültürlerden kişiler ile iletişim kurarken konuşmanın akışını belirleyebilme, konuyu değiştirebilme, bir tartışmaya katılan tüm katılımcılara katkıda bulunma şansını verme, tartışma ortamını yumuşatma gibi konularda oldukça başarılıdır (Aydın, 2020; Öğüt, 2017). Bu açıdan etkileşim yönetimi, kültürlerarası iletişim yetkinliğinin en önemli boyutu olarak değerlendirilmektedir (Öğüt, 2017).

2.5.Sağlık ve Kültür

Sağlık kavramı, Türkçe’ de, “vücut esenliği, vücudun hasta olmaması durumu, vücudun kötü ya da iyi olması durumu, sağ, canlı, diri olma durumu” olarak tanımlanmaktadır (Bilgili, 2008). Dünya Sağlık Örgütü’ ne göre sağlık (1974); “yalnızca hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, mental, fiziksel ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir” diye tanımlamıştır (World Health Organization [WHO], 2020). Sağlık yalnızca fiziksel ve biyolojik bir süreç değil sosyal, kültürel, ekonomik gibi birçok farklı faktörden etkilenmektedir (Özkan, 2021). Bu doğrultuda kültür sağlığın sosyal

belirleyicisi olarak değerlendirilmektedir (Kahraman ve Sancar, 2017). Bireyin; yaşam kalıplarından olan beslenme alışkanlıkları, toplum içindeki rol ve görevleri, iletişim özellikleri, sağlığı koruma ve geliştirme davranışları, cinsiyet rolleri, gebelik ve doğum pratikleri, hastalığa karşı tutum, cinsel davranış, evlilik örüntüleri, nüfus politikası, fizik aktivitede sınırlılık ya da aşırılık, uyku düzeni, giyinme, konut düzenlemeleri, beslenme, vücut imajındaki değişiklikler, tütün ve diğer zararlı maddelerin kullanımı, kişisel hijyen, alışkanlıklar, stresle baş etme yöntemleri, boş vakti değerlendirme alışkanlıkları, madde kullanımı, kendini tedavi etme yöntemleri ve genel sağlık düzenlemeleri sağlığı etkileyen kültürel özellikler arasında olduğu saptanmıştır (Karabulutlu, 2014; Özkan, 2021; Yüksel Kaçan, 2018). Başka bir deyişle toplum içinde yaşanan kültür, sağlık ve hastalık algısını etkilemektedir (Kaplan, 2010). Farklı kültürlerde bireylerin hasta olarak kabul görmesi, hastalık algısının bazı kriterlere göre değerlendirilmesine neden olmuştur. Örneğin; hastalığın o toplumda yaygın olması, şahsın kendisinden beklenen işi yapıp yapamaması gibi kriterler vardır (Bolsoy ve Sevil, 2006).

Toplumun hastalığa bakış açısı, hastalık hakkındaki değer yargısı ve hastalık için seçilen tedavi biçimi o toplumun kültüründen etkilenir (Kaplan, 2010). Tedaviler de kültürlere göre düzenlenir (Tortumluoğlu vd., 2004). İnsan sağlığını tehlikeye atabilecek kültürel uygulamaların günümüzde de uygulandığını göstermektedir. Örneğin; bebeğin terinin kokmaması için tuzlanması, hamileliğin sona erdirilmesi için uterusu çeşitli aletlerle müdahale edilmesi, doğumu kolay bir şekilde gerçekleştirmek için yüksek yerden atılması gibi uygulamalar vardır (Koyun vd., 2010). Hastaya yapılan kültürel uygulamalar sonucu hasta sağlığına kavuşur ya da ölür, eğer sağlıklı olursa uygulanan müdahale kabul edilmiş olur, ölürse hasta gereken yardımın dışında kaldığı düşünülür (Tortumluoğlu vd., 2004). Tüm bu nedenlerden dolayı sağlık çalışanlarının sağlık, hastalık ve tedavinin kültürel boyutlarıyla değerlendirilmesi, uygulanması ve anlaşılması için kültürel veri toplamaları gerekmektedir (Kaplan, 2010; Tortumluoğlu vd., 2004). Sağlık hizmetini gerçekleştiren profesyoneller içerisinde baktığımızda farklı kültürden insanlarla en çok etkileşimde olan ve primer bakım verici olarak ebeler karşımıza çıkmaktadır (Şimşek, 2019). Ebeler kültürel olarak uygun bakım verebilmeleri için bireylerin sağlığını etkileyen kültürel kalıplarını incelemeleri ve ebelerin bireylere yaklaşımlarında kültürel kalıpları göz önünde bulundurmaları gerekmektedir (Karabulutlu, 2014). Ebeler, bireylerin sağlığını olumsuz etkileyen

kültürel bir davranışı değiştirirken kültürlere ters gelmeyecek, o davranışın yerine geçebilecek bir davranışı tercih etmelidir (Tortumluoğlu vd., 2004).

Ayrıca bireylerin hastalık, sağlık kavramlarına ne şekilde tepki verdiklerini ve ne şekilde algıladıklarını bilmek, davranışlarının altında bulunan kültürel değişkenleri doğru anlamak, daha iyi bir bakım verilmesine dolayısıyla etkili sağlık hizmeti sunulmasını gerçekleştirir (Kürtüncü vd., 2018).

Bakım verenler, bakım verdikleri bireylerin kültürünü bilmemeleri durumunda verecekleri bakım onlara uymayabilecektir. Bu da bireylerin sağlık uygulamalarının değerlendirilmesi ile başlar (Tortumluoğlu vd., 2004). Kültürel değerler göz önünde bulundurulmadan etkili bir bakım verilemez, bakım verilmiş olsa bile verimli bir sonuç alınamaz. Bu nedenle kültürel değerleri bilmek son derece önemlidir (Şimşek, 2019).

2.6. Kültürlerarası Zekâ, İletişim ve Etkililik Düzeyinin Ebelik Bakımında Önemi

Ebelik insanlara yardım eden bir meslektir. Yardım etmedeki asıl hedef, karşılıklı güvene dayalı bir etkileşim ve iletişim içerisinde hizmet verilen bireyin bakım ihtiyaçlarını belirlemek, bireyi tanımak ve sonuç itibarıyla gereksinimlerini karşılayabilir, sorunları ile daha etkin baş edebilir seviyeye ulaşmasını gerçekleştirmektir (Tutuk vd., 2002). Ayrıca ebeler; kadının iyileşmesine ve yenidoğan bebeğin bakımına önemli katkı sağlayan, üreme sağlığı cinsellik ve çocuk bakımı, antenatal eğitim ve ebeveynliğe hazırlanma gibi hizmetleri gerçekleştiren bireylerdir. Bu bakımdan ebeler sadece kadın için değil aile ve toplum içinde önemli hizmetler vererek toplum sağlığının geliştirilmesinde, hamilelikte, doğum esnasında, doğum sonrasındaki dönemde kadının bakımında anahtar rol oynarlar (Ertekin Pınar vd., 2013). Ebeler bakım verirken, hastaların en zor karşılanan ihtiyaçlarının kültür farklılıklarından kaynaklanan gereksinimlerin olduğu saptanmıştır. Toplumların her geçen gün çok kültürlü yapıya dönüşmesi ebelerde en zor karşılanan gereksinim olan kültüre özgü bakımın önemini artırmıştır. Çok kültürlü yapıya sahip toplumdaki bireylerin sağlık gereksinimleri de farklılık gösterebilmektedir (Aslan ve Kizir, 2019). Ebelerin bireyin kültürünü anlayamaması sonucunda; iletişim bozuklukları, hasta memnuniyetinde azalma, tedaviye uyumda azalma, çatışma, kalıplaşmış yargılama, sağlık bakımında eşitsizlikler gibi durumlara sebep olur. Bu durumdan bireyin sağlığı ve bakımın niteliği

olumsuz etkilenir (Bayık Temel, 2011b; Özkan, 2021; Taşçı Duran ve Okçay, 2012). Kültürel yönden yeterli sağlık bakım hizmeti sunulmasına yardımcı olması için; bakım alan kişilerin kültürlerine duyarlı olan, farklı kültüre saygılı olabilen, farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olan, kültürler arası etkileşim içerisinde olan, etkileşimlerinde olumlu tutumlar geliştirebilen, bakım verdiği bireyin sağlık ve hastalık anlayışını irdeleyebilen, halkla bütünleşmiş, kültürel sağlık davranışlarının neler olduğunu bilen, sağlığı tehdit eden bir durum varsa uygun müdahaleyi yapabilen, hasta ile en çok temasta bulunan mesleklerden biri olan ebeler istenmektedir (Abaslı, 2018; Akyol, 2019; Ayonrinde, 2003; Bayık Temel, 2011b; Bolsoy ve Sevil, 2006; Bulduk vd., 2017; Cırık, 2008; Demirel vd., 2020; ; Listerfelt et al., 2019; Öncel, 1997; Özkan, 2021; Ünsal, 2017; Yılmaz vd., 2019). Başka bir deyişle ebelerin etkin bir bakım verebilmesi için ebelerin kültürel tecrübe, bilgi ve farkındalığa yani kültürel zekâyâ ve etkililiğe sahip olması önemlidir (Aslan ve Kizir, 2019; Yılmaz ve Çalışkan, 2017).

Kültürel ve iletişim olarak yeterliliğin birey, aile, toplum, ebe ve sağlık sektörüne olumlu etkileri şu şekilde sıralanabilir:

– Hastanın bakıma katılımı, tedaviye uyumu, güvenliği artar, tüm bunlar sonucunda bakımın etkinliği ve kalitesi de artar.

–Sağlık hizmetlerinin kalitesini arttırmaktadır sonuç olarak sağlık hizmetlerinin çıktıları ve iyileşme artar.

– Hasta ve ebelerin memnuniyeti artar.

– Hasta ve ebeler arasındaki iletişimin etkinliği artar.

– Ebelerin beceri ve bilgisi artarak bireysel güvenlerinin artmasını sağlar.

– Sağlık ve mental sağlık eşitsizlikleri azalır.

– Bireyler arasında karşılıklı saygı ve ortak karar verme artar.

– Hastalık ve ölümün orantısız yükünde azalma olur.

–Hastadan doğru veriler toplanarak, sağlık bakımı ve ebe açısından mesleki hatalar azalır, sağlık kurumunun kullanılma hızı artar.

– Ebelerin iş performanslarını artırır, bu durum kurumun performansını da artırır.

– Gereksiz işlemler engellenerek, zamandan tasarruf edilir ve sağlık alanında yapılan masraflar azalır.

– Önyargı ve ayrımcılık yani sağlıktaki eşitsizlikler azalır (Aslan ve Kizir,2019; Ayonrinde, 2003; Baksi vd., 2019; Bayık Temel, 2011b; Eriş ve Erigüç, 2013;

Kourkouta and Papathanasiou, 2014; Kürtüncü vd., 2018; Listerfelt et al., 2019; zkan, 2021; Tanrıverdi, 2017; Tortumluoğlu, 2004; Tutuk vd., 2002; Yılmaz vd., 2019; Yılmaz ve alışkan, 2017).

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

3.1.1. Araştırmanın Şekli

Bu araştırma ebelik öğrencilerinin kültürel zekâ, iletişim ve kültürel etkililik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte yapılmıştır.

3.1.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma 01.10.2021- 01.11.2021 tarihleri arasında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'nde öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) vatandaşı olan öğrenciler ile yapılmıştır.

3.2. Metot

3.2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılları arasında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın istatistiklerine göre Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'nde öğrenim gören T.C. vatandaşı olan 310 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem hesabına gidilmeden, araştırma kriterlerine uygun, araştırmayı kabul eden 289 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın kriterlerine uymayan, araştırmayı kabul etmeyen, eksik form dolduran 21 öğrenci araştırmaya dahil edilmemiştir.

Örnekleme Alınma Kriterleri

- Gönüllü olmak,
- İletişim problemi yaşamamak,
- T.C. vatandaşı olmak,
- Ebelik Bölümü'nde öğrenim görmek.
- Herhangi bir psikiyatrik hastalık tanısı bulunmamak,

3.2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini sorgulayan Anket Formu, İletişim Becerileri Envanteri (İBE), Kültürlerarası Zekâ Ölçeği (KZÖ) ve Kültürlerarası Etkililik Ölçeği (KEÖ) ile

toplanmıştır. Bilgilendirilmiş onam formu sonrasında araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerle yüz yüze görüşme tekniği, araştırma esnasında ulaşılamayan öğrencilerle ise Google Online Form aracılığıyla anket uygulanmıştır.

3.2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, araştırma için öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini sorgulayan Anket Formu, İBE, KZÖ, KEÖ ölçekleri kullanılmıştır.

Anket Formu: Anket formu, öğrencilerin sosyo-demografik ve tanıtıcı bilgilerini içeren 6 sorudan oluşmaktadır (Ek- 1).

İletişim Becerileri Envanteri: Erganlı ve Balcı (1998) tarafından oluşturulan envanter 5’li likert tipi ve 45 sorudan oluşmaktadır. Envanter zihinsel, duygusal ve davranışsal açıdan iletişim becerilerini ölçmektedir. Her bir boyutu ölçen 15 madde vardır. Her boyuta giren maddeler aşağıda görülmektedir:

Zihinsel :1,3,6,12,15,17,18,20,24,28,30,33,37,43,45

Duygusal :5,9,11,26,27,29,31,34,35,36,38,39,40,42,44

Davranışsal :2,4,7,8,10,13,14,16,19,21,22,23,25,32,41

Ölçek beşli likert tipinde hazırlanmış olup “Hiçbir zaman=1”, “Nadiren= 2”, “Bazen=3”, “Genellikle=4”, “Her zaman=5” şeklinde puanlandırılmıştır. Bu puanlama sonucunda iletişim becerileri en yüksek öğrenci 225 puan; en düşük öğrenci ise 45 puan alacaktır. Alt ölçeklerde puanlar en düşük 15, en yüksek 75’tir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe öğrencilerin iletişim becerilerinin de yükseldiği yorumu yapılabilir. Boyutlarda ve genel (toplam) iletişim becerisinde yüksek puan, daha yüksek iletişim becerisine karşılık gelmektedir. Erganlı ve Balcı (1998), 500 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları uygulamanın ardından güvenilirliği test etmek üzere bir ay sonra 170 kişilik bir gruba tekrar uygulama yapmışlardır. İki yarım test yöntemi ile yapılan güvenilirlik çalışmasında iki yarı güvenilirlik katsayısı $r=.64$ ve test tekrar test yöntemi ile yapılan güvenilirlik çalışmasında $r=.68$ bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı ise 0.72 olarak bulunmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda maddelerin üç boyut altında toplandığı görülmüş ve bu boyutlar, içerikleri dikkate alınarak zihinsel, duygusal ve davranışsal iletişim becerileri adlarını almıştır. Boyutlardan her biriyle toplam iletişim becerileri puanı arasındaki

korelasyonlar sırası ile 0.83, 0.73 ve 0.82'dir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik değeri 0,86 olarak hesaplanmıştır.

Kültürlerarası Zekâ Ölçeği: KZÖ Ang, S. vd. (2007) tarafından geliştirilen 20 soruluk 4 boyutlu ölçektir. (Ang vd., 2007: 366; Ang vd., 2008: 391) KZÖ' nün boyutları; Üstbilişsel Zekâ, Bilişsel Zekâ, Motivasyonel Zekâ ve Davranışsal Zekâ alt başlıklarından oluşmaktadır. Yapılan çalışmada, kültürel zekâyı oluşturan tüm bileşenler Bilişsel boyutta 5,6,7,8,9,10; Davranışsal boyutta 16,17,18,19,20; Üstbilişsel (metacognitive) boyutta 1,2,3,4; Motivasyonel boyutta ise 11,12,13, 14 ve 15 maddeler yer almıştır. Ölçekten alınan toplam puana göre bireylerin kültürel zekâ düzeyleri belirlenmektedir. Toplam puanın yüksek olması, bireyin kültürel zekâsının yüksek olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Çalışmada kullanılan ölçeğin geçerliliği Şahin ve arkadaşları tarafından 2011 yılında yapılmıştır. Kültürel Zekâ Ölçeği için yapılan faktör analizinde (KMO=0,869; Barlett Küresellik Testi=3579,810; $p<,000$) açıklanan toplam varyans %51,969 olup ifadeler dört faktör altında gruplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı ise 0.85 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik değeri 0,87 olarak hesaplanmıştır.

Kültürlerarası Etkililik Ölçeği (KEÖ): KEÖ; Portalla ve Chen tarafından üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkililik durumlarının değerlendirilmesi amacıyla 2010 yılında geliştirilmiştir. Portalla ve Chen'in (2010) geliştirdiği ölçeğin Türkçe uyarlamasını ise Karabuğa Yakar ve Alpar (2017) tarafından yapılmıştır. Kültürlerarası İletişim Yeterliliğinin Davranışsal boyutu olarak kabul edilen ölçeğin altı alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin boyutları; Mesaj Becerileri, Davranışsal Esneklik, Etkileşimde Saygı, Etkileşimde Rahatlık, Kimliğin Korunması ve Etkileşim Yönetimi' dir. Davranışsal Esneklik boyutu 2,4,14 ve 18 no'lu maddelerden, İletişimde Rahatlık boyutu 1,3,11,13,19 no'lu maddelerden, İletişimde Saygı boyutu 9,15,20 no'lu maddelerden, Mesaj Becerileri 6,10,12 no'lu maddelerden, İletişimde Yönetim boyutu 5 ve 7 no'lu maddelerden ve Kimliğin Korunması boyutu 8,16 ve 17 no'lu maddelerden oluşmaktadır. Ölçekteki 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16 ve 18 no'lu maddeler ters olarak kodlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan; 20, en yüksek puan ise 100'dür. Ölçekten alınan puanın yüksek olması bireylerin kültürlerarası etkililiğe sahip olduklarını göstermektedir. Ölçek (1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum şeklinde 5'li Likert tipi

derecelendirmeye sahip 20 maddelik bir ölçektir. Ölçekten alınan toplam puan kültürel etkililik düzeyine işaret etmektedir. Toplam puanın yüksek olması, bireyin kültürel etkililiğinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Portalla ve Chen çalışmalarında ölçeğin; farklı kültürel yapıya sahip bireylerle iletişim kurabilen, farklı yaş, cinsiyet, kültür ve eğitim seviyelerine sahip kişilerde kullanılmasının geçerlik ve güvenilirlik ile ilgili yapılan çalışma sonuçlarına katkı sağlayacağını belirtmiştir. Türkçe uyarlaması ise Karabuğa Yakar ve Alpar (2017) tarafından yapılmıştır. Bu ölçek likert tipi derecelendirmeye sahip olduğundan; iç tutarlılıkta Cronbach's alpha kullanılmış ve güvenilirlik katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik değeri 0,80 olarak hesaplanmıştır.

3.2.4. İstatistiksel Değerlendirme

Veriler IBM SPSS V23 ile incelendi. Normal dağılıma uygunluk Kolmogorov-Smirnov testi ile incelendi. KEÖ toplam ve alt boyut puanları üzerine bağımsız değişkenlerin etkisinin incelenmesinde çoklu lineer regresyon analizi uygulandı ve bağımsız değişkenlerin modele dahil edilmesinde Enter metodu kullanıldı. Normal dağılan ölçek puanları arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson korelasyon katsayısı, normal dağılmayan ölçek puanları arasındaki ilişkinin incelenmesinde ise Spearman's rho korelasyon katsayısı kullanıldı. Analiz sonuçları veriler için ortalama \pm standart sapma ve ortanca (minimum – maksimum) şeklinde, kategorik veriler ise frekans (yüzde) olarak sunuldu. Önem düzeyi $p < 0,05$ alındı.

3.2.5. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmaya başlamadan önce, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlaç Dışı Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan OMÜ Klinik Araştırmalar Etik Kurulu (KAEK) 2019/838 sayılı etik kurul onayı (Ek 5) ve araştırmanın belirtilen fakültede yürütülebilmesi için, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'nden yazılı izin alınmıştır (Ek 6). KEÖ kullanımları için Türkiye'de geçerlilik güvenilirlik çalışmasını gerçekleştiren Sayın Hatice Karabuğa Yakar (Ek 9), KZÖ kullanımları için Türkiye'de geçerlilik güvenilirlik çalışmasını gerçekleştiren Sayın Mustafa İlhan 'dan (Ek 8), İBE kullanımları için Türkiye'de geçerlilik güvenilirlik çalışmasını gerçekleştiren Sayın Seher Balcı Çelik 'ten (Ek 7) e-posta vasıtasıyla ölçek kullanım izni alınmıştır. Veri toplama araçları uygulanmadan önce, araştırmanın amacı

ve kullanılacak soru formları öğrencilere tanıtılmış, öğrencilerden araştırmaya katılmayı kabul etmeleri durumunda, istedikleri zaman araştırmadan çekilebilme haklarının olduğu, elde edilen verilerin gizli kalacağı ve araştırma kapsamı dışında kullanılmayacağına yönelik bilgi verilerek sözlü onamları alınmış ve gönüllü katılımları sağlanmıştır.

3.2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sonuçları, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'nde veri toplama araçlarının uygulandığı tarihte öğrenim gören, T.C. vatandaşı olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerin bulguları ile sınırlıdır.

4. BULGULAR

Ebelik öğrencilerinin kültürlerarası etkililik düzeylerinin incelendiği bu çalışmada Tanıtıcı özellikler, KEÖ, KZÖ, İBE' ye ilişkin bulgular sunulmuştur.

4.1. Tanıtıcı Özelliklere ilişkin Bulgular

Tablo 2. Demografik bilgilere göre tanımlayıcı istatistikler

	n	%
Sınıf		
1	79	27,3
2	75	26,0
3	72	24,9
4	63	21,8
En Uzun Yaşanılan Yer		
Köy	50	17,3
İlçe	108	37,4
Şehir	131	45,3
Gelir Durumu		
Geliri Giderinden Az	55	19,0
Gelir Gider Dengeli	219	75,8
Geliri Giderinden Fazla	15	5,2
Yurtdışında Yaşama		
Yaşayan	17	5,9
Yaşamayan	272	94,1
Yabancı Dil Bilme		
Bilen	76	26,3
Bilmeyen	213	73,7
	Ort. ± S. Sapma	Ortanca (Min. - Maks.)
Yaş	20,08 ± 1,37	20 (18 - 24)

Öğrencilerin %27,3'ü 1. sınıfta, %45,3'ünün yerleşim yeri şehir, %75,8'inin gelir gideri dengeli, %94,1'i yurtdışında yaşamamış, %73,7'si yabancı dil bilmemekte ve yaş

ortalama değeri 20,08 olarak elde edilmiştir. Tablo 2’de KEÖ, KZÖ ve İBE toplam ve alt boyut puanlarının ortalamalarına dair dağılımlar sunulmuştur.

Tablo 3. İletişim Becerileri Envanteri, Kültürel Zekâ Ölçeği ve Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı

	Ort. \pm S. Sapma	Ortanca (Min. - Maks.)
KEÖ Davranışsal Esneklik	16,20 \pm 2,86	17 (6 - 20)
KEÖ İletişimde Rahatlık	17,58 \pm 3,02	18 (9 - 25)
KEÖ İletişimde Saygı	13,22 \pm 1,8	14 (7 - 15)
KEÖ Mesaj Becerileri	10,21 \pm 1,65	10 (5 - 15)
KEÖ İletişimde Yönetim	7,22 \pm 1,35	7 (4 - 10)
KEÖ Kimliğin Korunması	10,15 \pm 2,12	10 (4 - 15)
KEÖ Toplam	74,58 \pm 8,49	75 (49 - 98)
KZÖ Üst Bilişsel	15,38 \pm 2,41	16 (4 - 20)
KZÖ Bilişsel	16,74 \pm 4,04	17 (6 - 30)
KZÖ Motivasyon	18,19 \pm 3,55	18 (5 - 25)
KZÖ Davranışsal	18,05 \pm 3,18	19 (5 - 25)
KZÖ Toplam	68,35 \pm 9,65	68 (20 - 100)
İBE Bilişsel	51,27 \pm 5,67	52 (31 - 64)
İBE Duygusal	53,37 \pm 6,53	53 (38 - 70)
İBE Davranışsal	59,18 \pm 6,8	59 (34 - 75)
İBE Toplam	167,84 \pm 17,2	169 (116 - 210)

Öğrencilerin İBE toplam puan ortalama ve standart sapma değeri 167,84 \pm 17,2; Bilişsel alt boyut 51,27 \pm 5,67; Duygusal alt boyut 53,37 \pm 6,53 ve Davranışsal alt boyut 59,18 \pm 6,8 olarak elde edilmiştir.

Öğrencilerin KZÖ toplam puan ortalama ve standart sapma değeri 68,35 \pm 9,65; Üst Bilişsel alt boyut 15,38 \pm 2,41; KZÖ Bilişsel alt boyut 16,74 \pm 4,04; KZÖ Motivasyon alt boyut 18,19 \pm 3,55; KZÖ Davranışsal alt boyut 18,05 \pm 3,18 olarak elde edilmiştir.

Öğrencilerin KEÖ toplam puan ortalama ve standart sapma değeri 74,58 \pm 8,49; Davranışsal Esneklik alt boyut 16,20 \pm 2,86; KEÖ İletişimde Rahatlık alt boyut 17,58 \pm 3,02; KEÖ İletişimde Saygı alt boyut 13,22 \pm 1,8; KEÖ Mesaj Becerileri alt boyut 10,21 \pm 1,65; KEÖ İletişimde Yönetim alt boyut 7,22 \pm 1,35; KEÖ Kimliğin Korunması alt boyut 10,15 \pm 2,12 olarak elde edilmiştir. KEÖ, KZÖ ve İBE toplam ölçek ve alt boyut puanları arasındaki ilişki Tablo 3’te incelenmiştir.

4.2. Öğrencilerin Kültürlerarası Etkililik Ölçeği’ ne Yönelik Bulguları

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin KEÖ ve alt boyutlarının değerlerine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. Kültürlerarası Etkililik, Kültürel Zekâ Ölçeği ve iletişim Becerileri Envanteri toplam ve alt boyut puan ortancaları arasındaki korelasyonu

		A	B	C	D	E	F	G*	H	I	J	K*	L	M	N	O	P
KEÖ Davranışsal Esneklik (A)	r	1	0,310	0,400	0,359	0,312	0,489	0,404	-0,017	0,370	0,123	0,326	0,198	0,342	0,224	0,774	0,287
	p		<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	0,768	<0,00 1	0,036 1	<0,00 1	0,001 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1
KEÖ İletişimde Rahatlık (B)	r		1	0,225	0,095	0,535	0,348	0,392	0,255	0,417	0,100	0,432	0,230	0,082	0,171	0,699	0,184
	p			<0,00 1	0,108	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	0,089	<0,00 1	<0,00 1	0,167	0,004 1	<0,00 1
KEÖ İletişimde Saygı (C)	r			1	0,290	0,194	0,320	0,279	-0,027	0,179	0,158	0,200	0,385	0,363	0,437	0,594	0,448
	p				<0,00 1	0,001 1	<0,00 1	<0,00 1	0,644	0,002 1	0,007 1	0,001 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1
KEÖ Mesaj Becerileri (D)	r				1	0,071	0,331	0,214	-0,055	0,098	0,080	0,092	0,143	0,184	0,191	0,504	0,197
	p					0,231	<0,00 1	<0,00 1	0,353	0,095	0,174	0,120	0,015 1	0,002 1	0,001 1	<0,00 1	0,001 1
KEÖ İletişimde Yönetim (E)	r					1	0,220	0,334	0,117	0,277	0,041	0,265	0,131	0,050	0,152	0,565	0,131
	p						<0,00 1	<0,00 1	0,046 1	<0,00 1	0,487	<0,00 1	0,026 1	0,399	0,010 1	<0,00 1	0,026 1
KEÖ Kimliğin Korunması (F)	r						1	0,246	0,238	0,377	0,206	0,398	0,131	0,184	0,161	0,706	0,183
	p							<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	<0,00 1	0,026 1	0,002 1	0,006 1	<0,00 1	0,002 1

*r: Spearman's Rho korelasyon katsayısı; r: Pearson korelasyon katsayısı

G	KZÖ Üst Bilişsel alt boyut	K	KZÖ Toplam	O	KEÖ Toplam alt boyut
H	KZÖ Bilişsel alt boyut	L	İBE Bilişsel alt boyut	P	İBE Toplam alt boyut
I	KZÖ Motivasyonel alt boyut	M	İBE Duygusal alt boyut		
J	KZÖ Davranışsal alt boyut	N	İBE Davranışsal alt boyut		

Öğrencilerin KEÖ Davranışsal Esneklik ile KZÖ Üst Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü orta şiddette bir ilişki vardır ($r=0,404$; $p<0,001$). KEÖ Davranışsal Esneklik ile KZÖ Motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,37$; $p<0,001$). KEÖ Davranışsal Esneklik ile KZÖ Davranışsal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,123$; $p=0,036$). KEÖ Davranışsal Esneklik ile KZÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,326$; $p<0,001$). KEÖ Davranışsal Esneklik ile İBE Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,198$; $p=0,001$). KEÖ Davranışsal Esneklik ile İBE Duygusal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,342$; $p<0,001$). KEÖ Davranışsal Esneklik ile İBE Davranışsal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,224$; $p<0,001$). KEÖ Davranışsal Esneklik ile İBE toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,287$; $p<0,001$).

Öğrencilerin KEÖ İletişimde Rahatlık ile KZÖ Üst Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,392$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Rahatlık ile KZÖ Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,255$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Rahatlık ile KZÖ Motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü orta şiddette bir ilişki vardır ($r=0,417$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Rahatlık ile KZÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü orta şiddette bir ilişki vardır ($r=0,432$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Rahatlık ile İBE Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,23$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Rahatlık ile İBE Davranışsal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,171$; $p=0,004$). KEÖ İletişimde Rahatlık ile İBE toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,184$; $p=0,002$).

Öğrencilerin KEÖ İletişimde Saygı ile KZÖ Üst Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,279$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Saygı ile KZÖ Motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,179$; $p=0,002$). KEÖ İletişimde Saygı ile

KZÖ Davranışsal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,158$; $p=0,007$). KEÖ İletişimde Saygı ile KZÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,2$; $p=0,001$). KEÖ İletişimde Saygı ile İBE Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,385$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Saygı ile İBE Duygusal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,363$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Saygı ile İBE Davranışsal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü orta şiddette bir ilişki vardır ($r=0,437$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Saygı ile İBE toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü orta şiddette bir ilişki vardır ($r=0,448$; $p<0,001$).

KEÖ Mesaj Becerileri ile KZÖ Üst Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,214$; $p<0,001$). KEÖ Mesaj Becerileri ile İBE Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,143$; $p=0,015$). KEÖ Mesaj Becerileri ile İBE Duygusal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,184$; $p=0,002$). KEÖ Mesaj Becerileri ile İBE Davranışsal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,191$; $p=0,001$). KEÖ Mesaj Becerileri ile İBE toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,197$; $p=0,001$).

KEÖ İletişimde Yönetim ile KZÖ Üst Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,334$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Yönetim ile KZÖ Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,117$; $p=0,046$). KEÖ İletişimde Yönetim ile KZÖ Motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,277$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Yönetim ile KZÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,265$; $p<0,001$). KEÖ İletişimde Yönetim ile İBE Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,131$; $p=0,026$). KEÖ İletişimde Yönetim ile İBE Davranışsal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,152$; $p=0,01$). KEÖ İletişimde Yönetim ile İBE toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,131$; $p=0,026$).

KEÖ Kimliğin Korunması ile KZÖ Üst Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,246$; $p<0,001$). KEÖ Kimliğin Korunması ile KZÖ Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,238$; $p<0,001$). KEÖ Kimliğin Korunması ile KZÖ Motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,377$; $p<0,001$). KEÖ Kimliğin Korunması ile KZÖ Davranışsal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,206$; $p<0,001$). KEÖ Kimliğin Korunması ile KZÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=0,398$; $p<0,001$). KEÖ Kimliğin Korunması ile İBE Bilişsel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,131$; $p=0,026$). KEÖ Kimliğin Korunması ile İBE Duygusal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,184$; $p=0,002$). KEÖ Kimliğin Korunması ile İBE Davranışsal puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,161$; $p=0,006$). KEÖ Kimliğin Korunması ile İBE toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki vardır ($r=0,183$; $p=0,002$).

Tablo 5. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği Davranışsal Esneklik alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi

	β_0 (%95 CI)	S. Hata	β_1	t	p	r^1	r^2	VIF
Sabit	4,87 (1,21 - 8,54)	1,863		2,616	0,009			
Sınıf								
1	1,11 (0,22 - 1,99)	0,450	0,173	2,463	0,014	0,026	0,146	1,684
2	1,39 (0,48 - 2,3)	0,461	0,213	3,012	0,003	0,103	0,178	1,709
3	1,63 (0,72 - 2,53)	0,459	0,246	3,538	<0,001	0,097	0,208	1,653
4				Referans				
En Uzun Yaşanılan Yer								
Köy				Referans				
İlçe	0,33 (-0,56 - 1,23)	0,453	0,056	0,734	0,463	0,052	0,044	2,014
Şehir	-0,05 (-0,93 - 0,83)	0,447	-0,009	-0,110	0,912	-0,024	-0,007	2,078
Gelir Durumu								
Geliri Giderinden Az	1,02 (-0,52 - 2,56)	0,782	0,141	1,308	0,190	-0,058	0,078	3,945
Gelir Gider Dengeli	1,01 (-0,4 - 2,42)	0,715	0,152	1,417	0,158	0,093	0,085	3,925
Geliri Giderinden Fazla				Referans				
Yurtdışında Yaşama								
Yaşayan	-0,38 (-1,74 - 0,98)	0,691	-0,031	-0,544	0,587	-0,002	-0,033	1,106
Yaşamayan				Referans				
Yabancı Dil Bilme								
Bilen	0,96 (0,21 - 1,71)	0,381	0,148	2,527	0,012		0,150	1,178
Bilmeyen				Referans				
KZÖ Toplam	0,05 (0,02 - 0,09)	0,017	0,174	3,014	0,003	0,262	0,178	1,140
İBE Toplam	0,03 (0,01 - 0,05)	0,010	0,195	3,400	0,001	0,287	0,200	1,119

F=5,870 , p<0,001, R²=%18,9 Düzeltilmiş R²=%15,7, β^0 : Standartlaştırılmamış beta katsayısı, β^1 : Standartlaştırılmış beta katsayısı, r^1 : Zero-order korelasyon, r^2 : Partial korelasyon

KEÖ Davranışsal Esneklik alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler lineer regresyon analizi ile incelenmiş ve oluşturulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,870$; $p<0,001$). Oluşturulan regresyon modelinde yöntem olarak enter metodu kullanılmış ve bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenin %15,7'lik kısmı açıklanmıştır. 1. sınıftaki kişilerin KEÖ Davranışsal Esneklik puanının 4. sınıf olan kişilere göre 1,11 birim daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0,014$). 2. sınıftaki kişilerin KEÖ Davranışsal Esneklik puanının 4. sınıf olan kişilere göre 1,39 birim daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0,003$). 3. sınıftaki kişilerin KEÖ Davranışsal Esneklik puanının 4. sınıf olan kişilere göre 1,63 birim daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,001$). Yabancı dil bilen kişilerin KEÖ Davranışsal Esneklik puanının yabancı dil bilmeyenlere göre 0,96 birim daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0,012$). KZÖ toplam puanı 1 birim arttıkça KEÖ Davranışsal Esneklik puanı 0,05 birim artmaktadır ($p=0,003$). İBE toplam puanı 1 birim arttıkça KEÖ Davranışsal Esneklik puanı 0,03 birim artmaktadır ($p=0,001$). Diğer bağımsız değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0,050$). Tablo 5'te KEÖ İletişimde Rahatlık alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler regresyon analizi ile incelenmiştir.

Tablo 6. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği İletişimde Rahatlık alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi

	β_0 (%95 CI)	S. Hata	β_1	t	p	r^1	r^2	VIF
Sabit	8,62 (4,75 - 12,48)	1,965		4,385	<0,001			
Sınıf								
1	-1,2 (-2,14 - -0,27)	0,475	-0,178	-2,537	0,012	-0,111	-0,151	1,684
2	-0,46 (-1,41 - 0,5)	0,486	-0,066	-0,936	0,350	0,037	-0,056	1,709
3	-0,43 (-1,38 - 0,53)	0,484	-0,061	-0,881	0,379	0,008	-0,053	1,653
4								
En Uzun Yaşanılan Yer								
Köy								
İlçe	-0,14 (-1,08 - 0,8)	0,478	-0,022	-0,288	0,774	-0,048	-0,017	2,014
Şehir	-0,11 (-1,04 - 0,82)	0,472	-0,018	-0,228	0,820	0,065	-0,014	2,078
Gelir Durumu								
Geliri Giderinden Az	0,10 (-1,52 - 1,72)	0,825	0,013	0,121	0,904	-0,027	0,007	3,945
Gelir Gider Dengeli	-0,15 (-1,64 - 1,33)	0,754	-0,022	-0,203	0,839	0,016	-0,012	3,925
Geliri Giderinden Fazla								
Yurtdışında Yaşama								
Yaşayan	-0,05 (-1,49 - 1,38)	0,728	-0,004	-0,074	0,941	0,054	-0,004	1,106
Yaşamayan								
Yabancı Dil Bilme								
Bilen	1,21 (0,42 - 2)	0,402	0,177	3,013	0,003	0,249	0,178	1,178
Bilemeyen								
KZÖ Toplam	0,10 (0,06 - 0,13)	0,018	0,313	5,420	<0,001	0,367	0,310	1,140
İBE Toplam	0,02 (0 - 0,04)	0,010	0,092	1,609	0,109	0,184	0,096	1,119

F=5,969 , p<0,001 , R²=%19,2, Düzeltilmiş R²=%16, β^0 : Standartlaştırılmamış beta katsayısı, β^1 : Standartlaştırılmış beta katsayısı, r^1 : Zero-order korelasyon, r^2 : Partial korelasyon

KEÖ İletişimde Rahatlık alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler lineer regresyon analizi ile incelenmiş ve oluşturulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,969$; $p<0,001$). Oluşturulan regresyon modelinde yöntem olarak enter metodu kullanılmış ve bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenin %16'lık kısmı açıklanmıştır. 1. sınıftaki kişilerin KEÖ İletişimde Rahatlık alt boyut puanının 4. sınıf olan kişilere göre 1,2 birim daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($p=0,012$). Yabancı dil bilenlerin iletişimde rahatlık puanı bilmeyenlere göre 1,21 daha fazladır ($p=0,003$). KZÖ toplam puanı 1 birim arttıkça KEÖ İletişimde Rahatlık puanı 0,1 artmaktadır ($p<0,001$). Diğer bağımsız değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0,050$). Tablo 6'da KEÖ İletişimde Saygı alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler regresyon analizi ile incelenmiştir.

Tablo 7. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği İletişimde Saygı alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi

	β_0 (%95 CI)	S. Hata	β_1	t	p	r^1	r^2	VIF
Sabit	6,25 (4,02 - 8,47)	1,130		5,529	<0,001			
Sınıf								
1	0,09 (-0,45 - 0,63)	0,273	0,023	0,336	0,737	-0,032	0,020	1,684
2	0,38 (-0,17 - 0,94)	0,280	0,094	1,375	0,170	0,138	0,082	1,709
3	0,07 (-0,48 - 0,62)	0,279	0,017	0,253	0,800	-0,009	0,015	1,653
4								
En Uzun Yaşanılan Yer								
Köy								
İlçe	-0,34 (-0,88 - 0,2)	0,275	-0,091	-1,225	0,222	-0,119	-0,073	2,014
Şehir	0,03 (-0,51 - 0,56)	0,271	0,007	0,093	0,926	0,108	0,006	2,078
Gelir Durumu								
Geliri Giderinden Az	-0,85 (-1,78 - 0,09)	0,474	-0,185	-1,789	0,075	-0,148	-0,107	3,945
Gelir Gider Dengeli	-0,43 (-1,28 - 0,43)	0,433	-0,102	-0,985	0,325	0,119	-0,059	3,925
Geliri Giderinden Fazla								
Yurtdışında Yaşama								
Yaşayan	-0,82 (-1,65 - 0)	0,419	-0,107	-1,961	0,051	-0,072	-0,117	1,106
Yaşamayan								
Yabancı Dil Bilme								
Bilen	0,4 (-0,06 - 0,85)	0,231	0,097	1,711	0,088	0,141	0,102	1,178
Bilmeyen								
KZÖ Toplam	0 (-0,02 - 0,02)	0,010	0,009	0,154	0,877	0,151	0,009	1,140
İBE Toplam	0,04 (0,03 - 0,06)	0,006	0,414	7,500	<0,001	0,448	0,411	1,119

F=8,258 , p<0,001, R²=%24,7 , Düzeltilmiş R²=%21,7, β^0 : Standartlaştırılmamış beta katsayısı, β^1 : Standartlaştırılmış beta katsayısı, r^1 : Zero-order korelasyon, r^2 : Partial korelasyon

KEÖ İletişimde Saygı alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler lineer regresyon analizi ile incelenmiş ve oluşturulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=8,258$; $p<0,001$). Oluşturulan regresyon modelinde yöntem olarak enter metodu kullanılmış ve bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenin %21,7'lik kısmı açıklanmıştır. İBE toplam puanı 1 birim arttıkça KEÖ İletişimde Saygı puanı 0,04 birim artmaktadır ($p<0,001$). Diğer bağımsız değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0,050$). Tablo 7'de KEÖ Mesaj Becerileri alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler regresyon analizi ile incelenmiştir.

Tablo 8. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği Mesaj Becerileri alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi

	β_0 (%95 CI)	S. Hata		t	p	r ¹	r ²	VIF
Sabit	6,75 (4,5 - 9,01)	1,148		5,885	<0,001			
Sınıf								
1	0,73 (0,19 - 1,28)	0,277	0,199	2,648	0,009	0,092	0,157	1,684
2	0,68 (0,12 - 1,23)	0,284	0,180	2,378	0,018	0,098	0,141	1,709
3	0,33 (-0,23 - 0,88)	0,283	0,086	1,156	0,249	-0,039	0,069	1,653
4								
En Uzun Yaşanılan Yer								
Köy								
İlçe	-0,29 (-0,84 - 0,26)	0,279	-0,085	-1,041	0,299	-0,058	-0,062	2,014
Şehir	-0,08 (-0,62 - 0,46)	0,276	-0,024	-0,292	0,770	0,029	-0,018	2,078
Gelir Durumu								
Geliri Giderinden Az	0,12 (-0,83 - 1,07)	0,482	0,029	0,251	0,802	0,019	0,015	3,945
Gelir Gider Dengeli	-0,09 (-0,95 - 0,78)	0,440	-0,022	-0,194	0,846	-0,012	-0,012	3,925
Geliri Giderinden Fazla								
Yurtdışında Yaşama								
Yaşayan	-0,04 (-0,88 - 0,79)	0,425	-0,006	-0,102	0,919	-0,005	-0,006	1,106
Yaşamayan								
Yabancı Dil Bilme								
Bilen	-0,05 (-0,51 - 0,42)	0,235	-0,012	-0,196	0,845	0,015	-0,012	1,178
Bilmeyen								

Tablo 8. (devam) Kültürlerarası Etkililik Ölçeği Mesaj Becerileri alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi

	β_0 (%95 CI)	S. Hata		t	p	r ¹	r ²	VIF
KZÖ Toplam	0,01 (-0,01 - 0,03)	0,011	0,046	0,741	0,460	0,092	0,044	1,140
İBE Toplam	0,02 (0 - 0,03)	0,006	0,166	2,708	0,007	0,197	0,161	1,119

F=2,025 , p=0,026, R²=%7,4, Düzeltilmiş R²=%3,8, β^0 : Standartlaştırılmamış beta katsayısı, β^1 : Standartlaştırılmış beta katsayısı, r¹: Zero-order korelasyon, r²: Partial korelasyon

KEÖ Mesaj Becerileri alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler lineer regresyon analizi ile incelenmiş ve oluşturulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=2,025; p=0,026). Oluşturulan regresyon modelinde yöntem olarak enter metodu kullanılmış ve bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenin %3,8’lik kısmı açıklanmıştır. 1. sınıftaki kişilerin KEÖ Mesaj Becerileri alt boyut puanının 4. sınıf olan kişilere göre 0,73 birim daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (p=0,009). 2. sınıftaki kişilerin KEÖ Mesaj Becerileri alt boyut puanının 4. sınıf olan kişilere göre 0,68 birim daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (p=0,018). İBE toplam puanı 1 birim arttıkça KEÖ Mesaj Becerileri puanı 0,02 birim artmaktadır (p=0,007). Diğer bağımsız değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır (p>0,050). Tablo 8’de KEÖ İletişimde Yönetim alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler regresyon analizi ile incelenmiştir.

Tablo 9. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği İletişimde Yönetim alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi

	β_0 (%95 CI)	S. Hata	β_1	t	p	r^1	r^2	VIF
Sabit	4,48 (2,64 - 6,32)	0,935		4,787	<0,001			
Sınıf								
1	0,04 (-0,41 - 0,48)	0,226	0,013	0,174	0,862	-0,039	0,010	1,684
2	0,41 (-0,04 - 0,87)	0,231	0,134	1,791	0,074	0,118	0,107	1,709
3	0,17 (-0,28 - 0,63)	0,231	0,055	0,752	0,452	-0,007	0,045	1,653
4				Referans				
En Uzun Yaşanılan Yer								
Köy				Referans				
İlçe	0,1 (-0,35 - 0,55)	0,228	0,036	0,447	0,655	0,004	0,027	2,014
Şehir	0,08 (-0,37 - 0,52)	0,225	0,029	0,345	0,730	0,039	0,021	2,078
Gelir Durumu								
Geliri Giderinden								
Az	0,15 (-0,62 - 0,92)	0,392	0,044	0,384	0,701	-0,015	0,023	3,945
Gelir Gider Dengeli	0,03 (-0,68 - 0,74)	0,359	0,009	0,080	0,936	0,010	0,005	3,925
Geliri Giderinden				Referans				
Fazla								
Yurtdışında Yaşama								
Yaşayan	0,36 (-0,32 - 1,05)	0,347	0,063	1,047	0,296	0,100	0,063	1,106
Yaşamayan				Referans				
Yabancı Dil Bilme								
Bilen	0,39 (0,02 - 0,77)	0,191	0,127	2,045	0,042	0,180	0,122	1,178
Bilmeyen				Referans				
KZÖ Toplam	0,02 (0,01 - 0,04)	0,009	0,168	2,741	0,007	0,218	0,163	1,140
İBE Toplam	0 (-0,01 - 0,01)	0,005	0,055	0,908	0,365	0,131	0,054	1,119

F= 2,448, p=0,006, R²=8,9% , Düzeltilmiş R²=%5,2, β^0 : Standartlaştırılmamış beta katsayısı, β^1 : Standartlaştırılmış beta katsayısı, r^1 : Zero-order korelasyon, r^2 : Partial korelasyon

KEÖ İletişimde Yönetim alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler lineer regresyon analizi ile incelenmiş ve oluşturulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,448$; $p=0,006$). Oluşturulan regresyon modelinde yöntem olarak enter metodu kullanılmış ve bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenin %5,2'lik kısmı açıklanmıştır. Yabancı dil bilen kişilerin KEÖ İletişimde Yönetim alt boyut puanının bilmeyen kişilere göre 0,39 birim daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0,042$). KZÖ toplam puanı 1 birim arttıkça KEÖ İletişimde Yönetim puanı 0,02 birim artmaktadır ($p=0,007$). Diğer bağımsız değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0,050$). Tablo 9'da KEÖ Kimliğin Korunması alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler regresyon analizi ile incelenmiştir.

Tablo 10. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği Kimliğin Korunması alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi

	β_0 (%95 CI)	S. Hata	β_1	t	p	r^1	r^2	VIF
Sabit	3,11 (0,44 - 5,79)	1,357		2,294	0,023			
Sınıf								
1	0,57 (-0,07 - 1,22)	0,328	0,120	1,742	0,083	0,016	0,104	1,684
2	1,30 (0,64 - 1,96)	0,336	0,270	3,871	<0,001	0,216	0,227	1,709
3	0,38 (-0,28 - 1,04)	0,335	0,078	1,133	0,258	-0,078	0,068	1,653
4				Referans				
En Uzun Yaşanılan Yer								
Köy				Referans				
İlçe	0,28 (-0,37 - 0,93)	0,330	0,064	0,850	0,396	0,003	0,051	2,014
Şehir	0,35 (-0,29 - 0,99)	0,326	0,083	1,082	0,280	0,064	0,065	2,078
Gelir Durumu								
Geliri Giderinden Az	0,57 (-0,55 - 1,69)	0,570	0,106	0,998	0,319	-0,055	0,060	3,945
Gelir Gider Dengeli	0,44 (-0,58 - 1,47)	0,521	0,090	0,853	0,394	0,074	0,051	3,925
Geliri Giderinden Fazla				Referans				
Yurtdışında Yaşama								
Yaşayan	-0,28 (-1,27 - 0,71)	0,503	-0,032	-0,564	0,573	0,017	-0,034	1,106
Yaşamayan				Referans				
Yabancı Dil Bilme								
Bilen	0,73 (0,18 - 1,28)	0,278	0,152	2,633	0,009	0,222	0,156	1,178
Bilmeyen				Referans				
KZÖ Toplam	0,07 (0,04 - 0,09)	0,012	0,303	5,337	<0,001	0,367	0,305	1,140
İBE Toplam	0,01 (-0,01 - 0,02)	0,007	0,049	0,869	0,386	0,183	0,052	1,119

F=6,857 , p<0,001, R²=%21,4, Düzeltilmiş R²=%18,3, β^0 : Standartlaştırılmamış beta katsayısı, β^1 : Standartlaştırılmış beta katsayısı, r^1 : Zero-order korelasyon, r^2 : Partial korelasyon

KEÖ Kimliğin Korunması alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler lineer regresyon analizi ile incelenmiş ve oluşturulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=6,857$; $p<0,001$). Oluşturulan regresyon modelinde yöntem olarak enter metodu kullanılmış ve bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenin %18,3'lük kısmı açıklanmıştır. 2. sınıftaki kişilerin KEÖ Kimliğin Korunması alt boyut puanının 4. sınıf olan kişilere göre 1,3 birim daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,001$). Yabancı dil bilen kişilerin KEÖ Kimliğin Korunması alt boyut puanının bilmeyen kişilere göre 0,73 birim daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0,009$). KZÖ toplam puanı 1 birim arttıkça KEÖ Kimliğin Korunması alt boyut puanı 0,07 birim artmaktadır ($p<0,001$). Diğer bağımsız değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0,050$). Tablo 10'da KEÖ toplam puanına etki eden bağımsız değişkenler regresyon analizi ile incelenmiştir.

Tablo 11. Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizi ile incelenmesi

	β_0 (%95 CI)	S. Hata	β_1	t	p	r^1	r^2	VIF
Sabit	34,08 (23,83 - 44,33)	5,205		6,547	<0,001			
Sınıf								
1	1,34 (-1,13 - 3,82)	1,257	0,070	1,066	0,287	-0,022	0,064	1,684
2	3,71 (1,17 - 6,24)	1,288	0,192	2,879	0,004	0,169	0,170	1,709
3	2,15 (-0,38 - 4,68)	1,283	0,110	1,674	0,095	0,006	0,100	1,653
4								
En Uzun Yaşanılan Yer								
Köy								
İlçe	-0,05 (-2,54 - 2,44)	1,267	-0,003	-0,039	0,969	-0,035	-0,002	2,014
Şehir	0,22 (-2,24 - 2,68)	1,250	0,013	0,175	0,862	0,066	0,010	2,078
Gelir Durumu								
Geliri Giderinden Az	1,11 (-3,19 - 5,42)	2,185	0,052	0,510	0,610	-0,073	0,031	3,945
Gelir Gider Dengeli	0,82 (-3,11 - 4,75)	1,997	0,041	0,410	0,682	0,08	0,025	3,925
Geliri Giderinden Fazla								
Yurtdışında Yaşama								
Yaşayan	-1,22 (-5,01 - 2,58)	1,929	-0,034	-0,630	0,529	0,023	-0,038	1,106
Yaşamayan								
Yabancı Dil Bilme								
Bilen	3,64 (1,55 - 5,74)	1,064	0,189	3,424	0,001	0,27	0,201	1,178
Bilmeyen								
KZÖ Toplam	0,25 (0,16 - 0,34)	0,048	0,283	5,205	<0,001	0,396	0,299	1,14
İBE Toplam	0,12 (0,07 - 0,17)	0,027	0,239	4,439	<0,001	0,362	0,258	1,119

F=9,833 , p<0,001, R²=%28,1, Düzeltilmiş R²=%25,2, β^0 : Standartlaştırılmamış beta katsayısı, β^1 : Standartlaştırılmış beta katsayısı, r^1 : Zero-order korelasyon, r^2 : Partial korelasyon

KEÖ toplam puanına etki eden bağımsız değişkenler lineer regresyon analizi ile incelenmiş ve oluşturulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=9,833$; $p<0,001$). Oluşturulan regresyon modelinde yöntem olarak enter metodu kullanılmış ve bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenin %25,2'lik kısmı açıklanmıştır. 2. sınıftaki kişilerin KEÖ toplam puanının 4. sınıf olan kişilere göre 3,71 birim daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0,004$). Yabancı dil bilen kişilerin KEÖ toplam puanının bilmeyen kişilere göre 3,64 birim daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0,001$). KZÖ toplam puanı 1 birim arttıkça KEÖ toplam puanı 0,25 birim artmaktadır ($p<0,001$). İBE toplam puanı 1 birim arttıkça KEÖ toplam puanı 0,12 birim artmaktadır ($p<0,001$). Diğer bağımsız değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0,050$).

5. TARTIŞMA

Kadın ve aile sağlığı ile yakından ilişkide olan ve bakım veren ebelerin kùltùrlerarası iletişimde etkin olabilmeleri toplum sağlığının yükseltilmesi açısından önemlidir. Literatürde sağlık çalışanlarının ve öğrencilerinin kùltùrel farkındalıklarının bireye verilen sağlık hizmetini etkilediği tespit edilmiş ancak ebelik öğrencilerinin kùltùrel zekâ ve iletişim becerilerinin kùltùrel etkililik düzeyleri ile olan ilişsini açıklayan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatür değerlendirilerek yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular 3 başlık altında tartışılmıştır.

5.1.Öğrencilerin İletişim Becerileri Envanteri'ne Yönelik Bulguların Tartışılması

İletişim Becerileri Envanteri; bireylerin iletişimini Bilişsel, Duygusal ve Davranışsal alt boyutları ile değerlendirmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin İBE'nin toplam puan ortalama değerini $167,84 \pm 17,2$; Bilişsel alt boyut puanı ortalama değerini $51,27 \pm 5,67$; Duygusal alt boyut puanı ortalama değerini $53,37 \pm 6,53$; Davranışsal alt boyut puanı ortalama değerini $59,18 \pm 6,8$ olarak bulunmuştur. Ebelik öğrencilerinin iletişim becerilerine ilişkin en yüksek puan ortalamalarının Davranışsal alt boyutunda olduğu; en düşük ise Bilişsel alt boyutunda olduğu tespit edilmiştir. Ulusal literatürde sağlık çalışanları ve sağlık alanındaki öğrenciler ile yapılan çalışmalarda da İletişim Becerileri Envanteri toplam puan ortalamasının $98,87 \pm 17,74$ ile $168,0 \pm 14,5$; Bilişsel alt boyut puanı ortalama değerini $31,92 \pm 6,12$ ile $67,28 \pm 4,55$; Duygusal alt boyut puanı ortalama değerini $32,82 \pm 5,82$ ile $63,0 \pm 2,25$; Davranışsal alt boyut puanı ortalama değerini $31,08 \pm 6,76$ ile $62,35 \pm 4,21$ olarak değerinektedir (Akyurt, 2009; Arslan, 2019; Atasayı ve Yıldız, 2018; Aydoğan ve Özkan, 2020; Bayer, 2018; ifti vd., 2020; Duran, 2019; Kahyaoğlu Süt vd., 2015; Kaş Güner ve Akın, 2016; Korkmaz ve Yalçın, 2018; Özkahraman Koç, 2020). Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, ulusal literatür ile kıyaslandığında ebelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

5.2. Öğrencilerin Kùltùrel Zekâ Ölçeği'ne Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu çalışmada öğrencilerin Kùltùrel Zekâ Ölçeği' nin toplam puan ortalama değerini $68,35 \pm 9,65$; Üst Bilişsel puanı ortalama değerini $15,38 \pm 2,41$; Bilişsel puanı ortalama değerini $16,74 \pm 4,04$; Motivasyonel puanı ortalama değerini $18,19 \pm 3,55$;

Davranışsal puanı ortalama değeri 18.05 ± 3.18 olarak değişmektedir. Ebelik öğrencilerinin kültürel zekâlarına ilişkin puan ortalamalarının en yüksek ölçeğin Üst Bilişsel alt boyutunda olduğu; en düşük ise ölçeğin Bilişsel alt boyutunda olduğu tespit edilmiştir. Daha farklı bir ifadeyle araştırmaya katılanlar kültürel bilgiyi kavrama ve elde etmede en çok zihinsel süreçleri kullanmaktadır. Ulusal ve uluslararası literatürde sağlık çalışanları ve sağlık alanındaki öğrenciler ile yapılan çalışmalarda Kültürel Zekâ Ölçeği toplam puan ortalamasının (maximum puan 140) 81 ± 20.24 ile 99.02 ± 17.49 ; Üst Bilişsel puanı ortalama değeri 19.32 ± 4.64 ile 22.10 ± 4.48 ; Bilişsel puanı ortalama değeri 19.10 ± 7.56 ile 24.40 ± 7.20 ; Motivasyonel puanı ortalama değeri 20.93 ± 5.04 ile 26.47 ± 5.61 ; Davranışsal puanı ortalama değerinin 20.83 ± 6.34 ile 26.04 ± 6.05 aralığında değişmektedir (Amiri et al., 2012; Aslan ve Kizir, 2019; Barzykowski et al., 2019; Göl ve Erkin, 2019; Kant ve Sevgi Ünal, 2017; Rahimaghaee and Mozdbar, 2017). Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, ulusal literatür ile kıyaslandığında ebelik öğrencilerinin kültürel zekâ puanları daha düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu sonuç veri toplama döneminin küresel Covid-19 pandemisi nedeni ile öğrencilerin üç eğitim-öğretim dönemindeki teorik ve pratik derslerin tamamını uzaktan eğitim teknolojileri yolu ile almalarından kaynaklanabileceğini düşündürmüştür. Çünkü kültürel zekânın alınan eğitim ve yaşanan deneyimlerle geliştirilebilir bir özellik olduğu literatürde bildirilmektedir. Majda ve ark. 130 yüksek lisans hemşirelik öğrencisine eğitim verilirken ön test son test yapılan çalışmada KZÖ ölçeği toplam ve tüm alt boyutlarda artış olduğu saptanmıştır (Majda et al., 2021). Bu çalışmadan elde edilen sonuç, kültürel zekânın daha yüksek seviyelere ulaşmasını sağlamada eğitimin oldukça önemli bir yere sahip oluşuna ilişkin literatür bilgisini destekler niteliktedir.

Bu çalışmada Kültürel Zekâ Ölçeği ile İletişim Becerileri Envanteri puan ortalamaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu ilişki literatürde hem kültürel zekâ hem de iletişim becerilerinin yüksek olması için ortak olarak nitelendirilebilecek birtakım özellikler ile açıklanabilir (Kulakoğlu Dilek ve Topaloğlu, 2017). Bireyler iletişim halinde iken; kendini doğru ifade etme, olayları doğru yorumlama, beden dilini duruma uygun olarak kullanabilme, iletişim kurulan bireyi etkin bir biçimde dinlemek ve farklılıklara saygı duymak gibi becerileri kullanmak gerekmektedir. Bu becerilerin bir kısmını kültürel zekâ düzeyi yüksek

olan bireyler de sağladığı için kültürel zekâ ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Hazır, 2019).

5.3. Öğrencilerin Kültürel Etkililik Ölçeği'ne Yönelik Bulguların Tartışılması

Kültürlerarası Etkililik Ölçeği bireylerin kültürel ortamlardaki etkinliğini Davranışsal Esneklik, İletişimde Rahatlık, İletişimde Saygı, Mesaj Becerileri, İletişimde Yönetim, Kimliğin Korunması alt boyutlarıyla değerlendirmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin Kültürel Etkililik Ölçeği'nin toplam puan ortalama değeri $74,58 \pm 8,49$; Davranışsal Esneklik puanı ortalama değeri $16,20 \pm 2,86$; İletişimde Rahatlık puanı ortalama değeri $17,58 \pm 3,02$; İletişimde Saygı puanı ortalama değeri $13,22 \pm 1,8$; Mesaj Becerileri puanı ortalama değeri $10,21 \pm 1,65$; İletişimde Yönetim puanı ortalama değeri $7,22 \pm 1,35$; Kimliğin Korunması puanı ortalama değeri $10,15 \pm 2,12$ olarak bulunmuştur. Ebelik öğrencilerinin kültürel etkililiklerine ilişkin puan ortalamalarının en yüksek ölçeğin İletişimde Saygı alt boyutunda olduğu; en düşük ise ölçeğin Kimliğin Korunması alt boyutunda olduğu tespit edilmiştir. Ulusal literatürde sağlık çalışanları ve sağlık alanındaki öğrenciler ile yapılan çalışmalarda Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam puan ortalamasının $47,60 \pm 4,7$ ile $69,30 \pm 10,08$; Davranışsal Esneklik puanı ortalama değeri $13,17 \pm 2,13$ ile $15,83 \pm 2,34$; İletişimde Rahatlık puanı ortalama değeri $15,69 \pm 3,46$ ile $16,31 \pm 3,47$; İletişimde Saygı puanı ortalama değeri $11,88 \pm 2,61$ ile $13,07 \pm 1,82$; Mesaj Becerileri puanı ortalama değeri $8,67 \pm 2,07$ ile $9,09 \pm 2,16$; İletişimde Yönetim puanı ortalama değeri $6,07 \pm 1,91$ ile $6,54 \pm 1,58$; Kimliğin Korunması puanı ortalama değerinin $9,94 \pm 2,13$ ile $9,99 \pm 1,83$ aralığında olduğu belirlenmiştir (Güngör vd., 2021; Karabuğa Yakar, 2016; Uyanık, 2019; Uyanık ve Tanrıverdi, 2021; Türker, 2019; Yılmaz vd., 2020). Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, ulusal literatür ile kıyaslandığında ebelik öğrencilerinin kültürel etkililiklerinin iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

Kültürel etkililik, kültürlerarası yeterliliğinin temellerinden biridir. Sağlık çalışanları ve hastalar arasındaki kültürel engelleri azaltma ve diğer kültürlerle saygı duymada kültürlerarası yeterlilik oldukça önemlidir. Chen ve Starosta geliştirdikleri kültürlerarası yeterlilik modelinde bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç boyut bulunduğunu bildirmişlerdir. Modele göre, kültürlerarası yeterliliğin bilişsel boyutunu kültürlerarası farkındalık; duyuşsal boyutunu kültürlerarası duyarlılık ve

davranışsal boyutunu kültürlerarası etkililik oluşturmaktadır (Chen and Starosta, 1996). Özellikle kültürlerarası iletişim yeterliliğinin davranışsal boyutu bireyin kültürlerarası farklılıklara yönelik sahip olduğu bilgi ve tutumu yaşam pratiğine dökebilme becerisini ifade etmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada ebelik öğrencilerinin kültürlerarası iletişim yeterliliklerinin davranışsal boyutunu ve bu boyutu etkileyen faktörleri incelemek amacıyla kültürel etkililik bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar öğrencilerin kültürel zekâları yüksek olmasının farklılıkları daha çabuk algılayarak uygun davranışları sergileyebilmesini, sosyal uyumunu sağlamasını ve dolayısıyla kültür kaynaklı çatışmaların engellenmesini, iletişim becerilerini etkili kullanarak da kültürel ortamlarda daha etkili olmasını sağladığını göstermektedir (Kulakoğlu Dilek ve Topaloğlu, 2017; Mercan ve Kahya, 2016; Pawlicka et al., 2019). Literatürdeki bu bilgiden yola çıkarak öğrencilerin Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam ve alt boyutlarına etki edeceği düşünülen tanıtıcı özelliklere, İletişim Becerileri Envanteri ve Kültürel Zekâ Ölçeği toplam puanları da bağımsız değişkenler olarak eklenerek regresyon modeli kurulmuştur. Kurulan regresyon modeline göre öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam, Davranışsal Esneklik, İletişimde Rahatlık, Mesaj Becerileri ve Kimliğin Korunması alt boyut puanları üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu belirlenmiştir. Bu etkiye göre Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam, Davranışsal Esneklik, Mesaj Becerileri ve Kimliğin Korunması alanlarında 4.sınıflar daha yüksekken, İletişimde Rahatlık alt boyutu alanında 1.sınıfların puanlarının 4. Sınıfta öğrenim gören öğrenci puanlarına göre daha yüksek düzeydedir. Bizim çalışmamızın aksine literatürde ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin kültürlerarası etkililik düzeylerinin birinci sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Avcılar, 2018; Deadorff, 2006). Elde edilen bu sonuç veri toplama döneminin küresel Covid-19 pandemisi nedeni ile öğrencilerin teorik ve pratik derslerin tamamını uzaktan eğitim teknolojileri yolu ile almalarından kaynaklanabileceğini düşündürse de elde edilen farklı sonuçların yorumlanabilmesi için konu ile ilgili yapılmış yeterli kaynak bulunamaması yeni çalışmalara gereksinim duyulduğunu göstermektedir (Akın, 2016; Choi and Kim, 2018; Demirel vd., 2020; Temel, 2008).

Bu çalışmada öğrencilerin yabancı dil bilme durumlarının KEÖ toplam, Davranışsal Esneklik, İletişimde Yönetim, İletişimde Rahatlık ve Kimliğin

Korunması alt boyut puanları üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu belirlenmiştir. Dil bir kültürün paylaştığı ortak bir simgedir ve yabancı dil bilmek çokkültürlü ortamlarda bireylerin birbirlerini anlayabilmelerini ve etkili iletişim kurarak kültürel olarak daha yeterli olmalarına yardımcı olmaktadır (Günday, 2013). Literatürde çok sayıda çalışmada öğrencilerin yabancı dil bilme durumları ile Kültürlerarası Duyarlılık, Kültürlerarası Farkındalık ve Kültürlerarası Etkililik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olduğu yönündedir (Aslan ve Kızır, 2016; Bekiroğlu ve Balcı, 2014; Eğinli, 2011; Parlar Kılıç ve Sevinç, 2017; Meydanlıoğlu vd., 2015). Bu doğrultuda elde edilen verilerin literatür tarafından desteklenen ve beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada öğrencilerin kültürel zekâ düzeylerinin KEÖ toplam, Davranışsal Esneklik, İletişimde Rahatlık, İletişimde Yönetim ve Kimliğin Korunması alt boyut puanları üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu belirlenmiştir. Hanifi, Baratipour ve Amini'nin acil servis personelleri ile yaptıkları çalışmada kültürel zekâ ve yeterlilik arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuş; kültürel yeterliliğin artırılması için kültürel zekânın da geliştirilmesi gerektiği ve sağlık profesyonellerine yönelik konu ile ilgili eğitim ve müdahaleler yapılmasını önermişlerdir (Hanifi et al., 2020; Parhizgar, 2011). Konu ile ilgilenen araştırmacılar yüksek kültürel zekâyâ sahip kişilerin diğer kültürlerden insanlarla etkileşime girmeye ilgi duyduklarına ve kültürel etkileşimlerde etkin bir şekilde çalıştıklarına inanmaktadırlar. Çünkü bu motivasyonun, memnuniyet elde etmek ve daha iyi hizmet sunmak için daha fazla çaba sarf etmelerine ve hizmet sunduğu farklı kültürden bireyleri anlamının tadını çıkarmalarına yol açtığı ve yetkinliklerini artırdığı çalışma sonuçlarında gösterilmiştir (Chen et al., 2011; Hosseini et al., 2011; Rahimaghaee and Mozdbar, 2017). Ayrıca öğrencilerin kültürel zekâlarının artması sonucu farklı kültürden bireylerle birçok ortak nokta bulabilme, kendi kültürünü uygulama bir başka deyişle asimile olmamayı sağlayabileceği de düşünülmektedir. Tüm bu bilgiler kültürel etkililik kapsamında değerlendirilen ve anlamlılık tespit edilen Kültürlerarası Etkililik Ölçeği alt boyutları ile kültürel zekâ arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır.

Bu çalışmada öğrencilerin iletişim becerisi düzeylerinin Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam, Davranışsal Esneklik, İletişimde Saygı ve Mesaj Becerileri alt boyut puanları üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu belirlenmiştir. Bu etki öğrencilerin

iletişim becerilerinin artmasıyla farklı kültürden bireylerle iletişim kurarken sözlü ve sözsüz bir Şekilde kendini ifade etme, öğrencilerin kendilerinden uzaklaşmadan davranabilme de artış olabileceği; farklı kültürden bireyle iletişim esnasında uygun göz teması kurma, düşüncelerine saygı gösterme gibi saygılı davranışlarının artabileceği bildirilmektedir (Mercan ve Kahya, 2016). Güney Kore’de hemşirelik ğrencilerinde yapılan kesitsel bir araştırmada öğrencilerin farklı kültürlerle iletişim kurma becerilerinin kültürel yeterliliği olumlu etkilediği saptanmıştır (Choi and Kim, 2018). Yapılan bir başka çalışmada iletişim yeterliliği ile kültürlerarası etkililik arasındaki ilişki için regresyon analizi yapılmış, elde edilen bulgularda İletişim Yeterliliği alt boyutu ile Kültürlerarası Etkililik leği ‘nin Davranış Esnekliği, İletişimde Rahatlık, Kimliğin Korunması alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Türker, 2019). Ayrıca literatürde iletişim becerilerinin artmasının farklı kültürden bireylerle iletişim kurarken dil probleminden kaynaklanan sorunlarda azalma olabileceği de bildirilmektedir (Akgün şahin ve Kardaş zdemir, 2015; etinkaya ve Alparslan, 2011; Elkin vd., 2016). Bu sonuç da dolaylı Şekilde bireylerin çokkültürlü ortamlarda kültürel olarak daha etkili davranışlar göstermelerini sağlayacağını da düşündürmektedir. Yapılan alışmalar sonucunda öğrencilerin kültürel zekaları yüksek olduğunda farklılıkları daha çabuk algılayarak uygun davranışları sergileyebilmesini, sosyal uyumunu sağlamasını ve dolayısıyla kültür kaynaklı çatışmaların engellenmesini, iletişim becerilerini etkili kullanarak kültürel ortamlarda daha etkili olmasını sağlar (Pawlicka et al., 2019; Shomoos et al., 2019).

Tüm bu sonuçlar ebelik ğrencilerinin kültürel zekaları ve iletişim becerilerinin arttırılmasıyla çokkültürlü ortamlarda iletişimsel amaçları yerine getirebilme, bireylerin sağlığını geliştirecek davranışların artırılmasını sağlarken, bakım verme davranışlarını olumsuz etkileyebilecek engelleri azaltacak; böylece öğrencilerin kültürlerarası daha etkili davranışlarda bulunabilmeleri mümkün olacağı yönündedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

- Öğrencilerin %27,3'ü 1.sınıf, %26,0'ı 2.sınıf, %24,9'ü 3.sınıf, %21,8'i 4. sınıf olarak dağıldığı,
- Yaş ortalama değerinin 20,08 olduğu,
- %75,8'inin gelir durumu, gelir giderine eşit olduğu,
- %45,33'ünün yaşamını en uzun geçirdiği yerin şehir olduğu,
- %94,1'i yurt dışında yaşamamış,
- %73,7'si yabancı dil bilmemekte,
- Kültürlerarası Etkililik Ölçeği toplam ortalama değeri $74,58 \pm 8,49$ olarak hesaplanmıştır.
- Kültürlerarası Etkililik toplam puanı üzerine etkisini incelemek amacıyla oluşturulan regresyon modeline göre öğrenim görülen sınıf ve yabancı dil bilme durumunun ilgili alt boyut üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu bulunmuştur ($F=9,833$, $p<0,001$).
- KZÖ ve İBE toplam puanı arttıkça KEÖ toplam puanının da arttığı bulunmuştur.
- Kültürlerarası Etkililik Ölçeği Davranışsal Esneklik alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizine göre sınıf ve yabancı dil bilme durumunun ilgili alt boyut üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,870$; $p<0,001$). KZÖ toplam puanı KEÖ davranışsal esneklik puanı da artmaktadır. İBE toplam puanı arttıkça KEÖ Davranışsal Esneklik puanında arttığı bulunmuştur.
- KEÖ İletişimde Rahatlık alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizine göre sınıf düzeyi ve yabancı dil bilme istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,969$; $p<0,001$). KZÖ toplam puanı arttıkça KEÖ İletişimde Rahatlık puanı da artmaktadır.
- KEÖ İletişimde Saygı alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenler regresyon analizi ile incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=8,258$; $p<0,001$). İBE toplam puanı arttıkça KEÖ İletişimde Saygı puanı da artmaktadır.

– KEÖ Mesaj Becerileri alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizine göre sınıf düzeyi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,025$; $p=0,026$). İBE toplam puanı arttıkça KEÖ Mesaj Becerileri puanı da artmaktadır.

– KEÖ İletişimde Yönetim alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizine göre yabancı dil bilme durumu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,448$; $p=0,006$). KZÖ toplam puanı arttıkça KEÖ İletişimde Yönetim puanı da artmaktadır.

– KEÖ Kimliğin Korunması alt boyut puanına etki eden bağımsız değişkenlerin regresyon analizine göre yabancı dil bilme ve sınıf düzeyi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=6,857$; $p<0,001$). KZÖ toplam puanı arttıkça KEÖ Kimliğin Korunması alt boyut puanı da artmaktadır.

6.2. Öneriler

– Farklı kültürlerden gelen bireylerle etkileşimlerin artırılması ve hasta memnuniyetini en üst seviyeye çıkarmak amacıyla yurtiçi/ yurtdışı çalışan ebe değişim programları geliştirilmesi,

– Ebelerin çalışma ortamlarına kültürel olarak etkili olmasını sağlayan iletişim becerileri ve kültürel zekâlarının gelişimini sağlayacak hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi, hizmet içi eğitimler düzenlenirken her bölgede en çok karşılaşılan kültüre yönelik araştırma yapılarak oluşturulması ve yıllık olarak güncellenmesi,

– Ebelerin, kültürel uygulamalar hakkında bilgi edinebileceği online platformların ve dokümanların oluşturulması,

– Ebelerin, sahada farklı kültürden/ülkeden bireylerle iletişiminde yanlış anlaşılmanın önüne geçilmesi amacıyla tıp terimlerini ve kültürel olarak kullanılan sözcükleri içeren sözlük veya telefonda kullanabileceği uygulamanın geliştirilmesi,

– Sağlık kurumlarında farklı dili konuşan hastalar için sağlığa zarar veren uygulamaları içeren farklı dillerde hazırlanmış broşürlerin, eğitim dokümanlarının oluşturulması,

– Klinik ve sahadaki yönetici ebelerin uygulamada staj yapan ebelik öğrencileri ile sağlık profesyonelleri arasında etkili iletişim kurabilme ve geleceğin ebe adaylarına rol model olmalarına yönelik farkındalıklarının artırılması,

– Kültürlerarası iletişim becerilerine yönelik ders içi aktivitelerin düzenlenmesi ve ebe adayı öğrencilerin etkili bakım sunabilmesini sağlayacak, kültürel zekâlarını en üst seviyelere çıkmasını sağlayacak ders içeriklerinin düzenlenmesi,

– Akademisyen ebeler, öğrencilerin kültürel zekâlarının gelişimine katkı sağlamak amacıyla uygulamalarda veya derslerde kültürel konular hakkında eğitim verilmesi, öğrencilerin uygulamalarda farklı kültürden/ülkeden gelen bireylerle etkileşimlerinin artırılması,

– Ebelik öğrencilerinin yabancı dil olarak farklı dil eğitimi alabileceği seçeneklerin oluşturulması, oluşturulan yabancı dil derslerinin saatlerinin sınırlı sayıda olmaması, oluşturulan yabancı dil eğitiminin içeriğinde sağlık terimlerinin ve kültürel uygulamalarında bulunması,

– Öğrencilerin kültürlerarası etkililik düzeylerinin artırılması amacıyla ulusal ve uluslararası öğrencilerin katıldığı kulüpler ve öğrenci topluluklarında daha aktif olmalarına yönelik teşvik edilmesi,

– Öğrencilerin kültürlerarası etkililik düzeyini etkileyen faktörlerin araştırıldığı daha geniş kapsamlı çalışmalar yapılması,

– Üniversitede görev yapan ebelerin, kültürel etkileşimini sağlayacak farklı kültürden/ülkeden öğrencilerle kültüre yönelik nitel çalışmaların yapılması,

– Üniversitelerde görev yapan akademik ve idari personellerin iletişim becerileri, kültürel zekâ ve kültürlerarası etkililik düzeylerini belirleyecek çalışmaların yürütülmesi, düşük veya orta düzeyde çıkan kurumlarda iletişim becerilerini, kültürel zekâlarını geliştirecek dolayısıyla kültürel etkililiklerini artıracak eğitim programlarının oluşturulması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Abaslı, K. (2018). Kültürlerarası duyarlılık ve empati arasındaki ilişkilerin Türk ve uluslararası öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *Tübav Bilim*. 11 (2). 11-23.
- Abaslı, K., Polat, Ş. (2019). Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(1). 193-202.
- Abdulhakimoğulları, E.D. (2019). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal kabul bağlamında kültürlerarası iletişim duyarlılığı ve Suriyeli sığınmacı algısı: Sakarya Üniversitesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Sakarya.
- Acar Çiftçi, Y. (2014). Türkiye'de çokkültürlü eğitimin gerekliliği üzerine bir çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 33. 197-218.
- Akgün Şahin, Z., Kardeş Özdemir, F. (2015). Hemşirelerin iletişim ve empati beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Jaren*. 1-7.
- Akgün, Ş. (2020). *Kültürlerarası iletişimde çatışma yönetimi: Gaziantep Şahinbey Ortaokulu örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, İstanbul.
- Akın, E. (2016). Türkçe öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 11 (3). 29-42.
- Aksoy, Z. (2013). *Kültürel zekâ ve çokkültürlü ortamlardaki rolü*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, İzmir.
- Aksoy, Z. (2016). Kültürlerarası iletişim eğitiminde öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık gelişimi öz değerlendirmeleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*. 9 (3). 34-53. Doi: 10.18094/Si.55438
- Aksu, Y. (2019). *Acil birimlerde görevli sağlık çalışanlarının iletişim ve empatik becerilerinin değerlendirilmesi: özel sağlık grubu örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Aktogan, S. (2019). *Sosyal zekâ ve kültürel zekânın dönüşümcü ve etkileşimci liderlik ile ilişkisine yönelik bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Örgütsel Davranış Bilim Dalı, İstanbul.
- Akyol, S. (2019). *Sağlık iletişiminde yabancı hasta ilişkisi ve kültürlerarası iletişim problemleri: İstanbul ili özel hastanelerinde bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Bilim Dalı, İstanbul.
- Akyurt, N. (2009). Sağlıkta iletişim ve marmara üniversitesi sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 4(11). 15-33.
- Alım, M.L. (2021). *Dijital hastanelerde sağlık iletişimi çerçevesinde bütünleşik pazarlama iletişimi faaliyetleri üzerine bir araştırma: Tekirdağ ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, İzmir.
- Altan, M. Z. (2011). Çoklu zekâ kuramı ve değerler eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*. 1(4). 53-57.

- Arslan, A. (2019). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri ve öz-yeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 38(1). 146-173.
- Arslantaş, F. (2019). *Kültürlerarası iletişim: Mardin'de yaşayan altkültür grubu Süryanilerin ulusal kültürle olan iletişimi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bilim Dalı, Konya.
- Aslan, S., Kizir, Z. (2019). Bir hastanede çalışan hemşirelerin kültürel duyarlılıkları ile kültürel zekâları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Araştırma Makalesi Research Article*. 6(2). 115-120.
- Astiningsih, P. (2021). *Kültürel zekânın kültürlerarası uyum ve akademik performans üzerine etkisi : uluslararası üniversite öğrencileri üzerinde bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Bursa.
- Atasayı, M., Yıldız, E. (2018). Birinci basamakta çalışan hemşirelerin iletişim becerileri ile mesleki doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 11(1). 38-49.
- Avcılar, A. (2018). *Üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkililik düzeylerinin çeşitli faktörler açısından belirlenmesi: bir devlet üniversitesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rize.
- Ay, S. (2008). Yabancı dilde okuma stratejileri: farklı zekâları baskın öğrencilerle bir durum çalışması. *Dil Dergisi*. (141). 7-18.
- Aydın, N. (2020). *Kültürlerarası etkililik ile kültürel zekâ ilişkisinde psikolojik sermayenin düzenleyici rolü üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Örgütsel Davranış Anabilim Dalı, İstanbul.
- Aydoğan, A., Özkan, B. (2020). Hemşirelerin iletişim becerileri ve öfke yönetimlerinin belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. (3). 458-463.
- Aygün, H.S. (2019). *Kültürlerarası farklılığın kurumuçi iletişime yansımaları: Türkiye'deki yabancı yöneticiler üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Pazarlama İletişimi ve Halkla İlişkiler Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Ayonrinde, O. (2003). Importance of cultural sensitivity in therapeutic transactions. *Disease Management & Health Outcomes*. 11(4). 233-48.
- Bak Ateş, E. (2020). *Turist rehberinin kültürlerarası iletişim yeterliliği: İstanbul örneği*. Doktora Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Mersin.
- Baksi, A., Arda Sürücü, H., Duman, M. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılıkları ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi (evaluation of the intercultural sensitivity and related factors of nursing students). *Jaren*. 5(1). 31-39. Doi:10.5222/Jaren.2019.75046
- Barzykowski, K., Majda, A., Szkup, M., Przyłęcki, P. (2019). The polish version of the cultural intelligence scale: assessment of its reliability and validity among healthcare professionals and medical faculty students. *Plos One*. 14(11). E0225240. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0225240>
- Bayer, Y.B. (2018). *Ameliyathane ekibinin iletişim becerileri ve tükenmişlik düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.

- Bayık Temel, A. (2011a). Küreselleşme ve hemşirelik eğitiminde uluslararasılaşma. *Deuhyo Ed.* 4(3). 144-150.
- Bayık Temel, A. (2011b). Çok kültürlülük ve kültürlerarası iletişimin sağlık hizmetlerinin sunumuna etkileri. Esen, E., Yazıcı, Z. (ed.). *Onlar bizim hemşehrimiz uluslararası göç ve hizmetlerin kültürlerarası açılımı.* (S. 43-75). Ankara: Siyasal.
- Bayram, F., Aypay, A. (2012). İlköğretim okullarında müdür etkililiği, okul iklimi ve öğrenci kontrol ideolojileri arasındaki ilişki. *Eğitimde Politika Analizi.* 1(1). 49-63.
- Bekiroğlu, O., Balcı, Ş. (2014). Kültürlerarası iletişim duyarlılığının izlerini aramak: "İletişim Fakültesi öğrencileri örneğinde bir araştırma". *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi.* 1 (35). 429-459.
- Bilgili, Ö. (2008). *Özel sağlık kurum ve kuruluşları personeli: istihdamı ve sosyal güvenlikleri.* Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, İzmir.
- Bitirim Okmeydan, S. (2019). *Kültürlerarası iletişim ve uluslararası halkla ilişkiler, kültürlerarası iletişim odaklı güncel yaklaşımlar.* Konya: 1. B. Dizgi Ofset Matbaacılık.
- Bolsoy, N., Sevil, Ü. (2006). Sağlık-hastalık ve kültür etkileşimi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi.* 9 (3).
- Bulduk, S., Usta, E., Dinçer, Y. (2017). Kültürlerarası duyarlılık ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi: bir sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi.* 7 (2). 73-77.
- Burke, P. (2008). *What is cultural history?*. 2. E. Cambridge: Polity.
- Can, H. (2021). *Üniversite öğrencilerinin örgüt kültürü, yabancılaşma ve devamsızlık davranışları üzerine bir çalışma.* Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yükseköğretimin Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı Yükseköğretimin Yönetimi Bilim Dalı, Eskişehir.
- Ceylantekin, Y., Öcalan, D. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalığı ve kültürlerarası hemşirelik dersine yönelik düşünceleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.* 5 (4). 45-53.
- Chen, A.S.Y., Lin, Y.C., Sawangpattanakul, A. (2011). The relationship between cultural intelligence and performance with the mediating effect of culture shock: A case from Philippine laborers in Taiwan. *International Journal of Intercultural Relations.* 35 (2). 246-258.
- Chen, G. M., Starosta, W. J. (1996). Intercultural communication competence: a synthesis. *Annals Of The International Communication Association.* 19 (1). 353-383.
- Chen, G. M., Starosta, W. J. (2005). *Foundations of intercultural communication.* Lanham: University of America.
- Chen, G. M., Starosta, W. J. (2008). Intercultural communication competence: A synthesis. In *The Global Intercultural Communication Reader.* Routledge. 235-258.
- Choi, J.S., Kim, J.S. (2018). Effects of cultural education and cultural experiences on the cultural competence among undergraduate nursing students. *Nurse education in practice.* 29. 159-162.
- Cırık, İ. (2008). Çok kültürlü eğitim ve yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 34. 27-40.
- Çalapkulu, Ç. (2015). *Kişilerarası iletişim sürecinde romantik eşlerde iletişimötesi iletişim aktörlerinin kullanımı: Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi öğrencileri*

örneği. Doktora Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basın Yayın Anabilim Dalı, Eskişehir.

- Çapçı, S. (2020). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çok Kültürlü Yeterlik Alguları Ve Çok Kültürlü Eğitim Uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Programı, Ankara.
- Çetinkaya, Ö., Alparıslan, A.M. (2011). Duygusal zekânın iletişim becerileri üzerine etkisi: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 16 (1). 363-377.
- Çiftçi, H., Kaya, F., Daştan, N. B. (2020). Sağlık alanındaki üniversite öğrencilerinde iletişim becerileri ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki. *Caucasian Journal Of Science*. 7 (1). 42-55.
- David C. Thomas, D.C., Inkson, K. (2009). *Cultural intelligence: living and working globally*. 2. E. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Deardorff, D. K. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization. *Journal of Studies In International Education*. 10 (3). 241-266.
- Delice, M., Günbeyi, M. (2013). Duygusal zekâ ve liderlik ilişkisinin incelenmesi: polis teşkilatı örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 27 (1). 209-239.
- Demir, G. (2015). *Kültürel zekâ ve tükenmişlik ilişkisi: konaklama işletmelerinde bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Demir, S., Üstün, E. (2017). Öğretmen adaylarının, kültürlerarası duyarlılık ve etnik merkezlik düzeylerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18(3). 01-11. Doi: 10.17679/İnuefd.354129
- Demiral, M. (2021). *Cerrahi servislerinde çalışan ve farklı kültürden gelen hastalara bakım veren hemşirelerin kültürlerarası iletişim yeterliliği*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Demirel, G., Kaya, N., Doğaner, A. (2020). Ebelik öğrencilerinin kültürlerarası yaklaşımlarının merhamet ve empati düzeylerine etkisi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal Of Society Researches*. 15 (21). Doi: 10.26466/Opus.591200
- Demirkan, E. (2007). *Çokuluslu işletmelerde kültürel farklılıkların örgütsel iletişim üzerine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Du Plessis, Y. (2011). *Cultural intelligence as managerial competence*. Erişim: 28 Eylül 2021. File:///C:/Users/Casper/Desktop/Okunacak%20kaynaklar/Duplessis,2011.Pdf
- Duran, S. (2019). *Sağlık çalışanlarının iletişim becerilerinin ve göçmenlerle yaşadıkları iletişim zorluklarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bozok Üniversitesi-Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Yozgat.
- Duru, Es. (2020). *Kültürel zekânın iş ve yaşam tatmini üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Dündar, S. (2019). *Kültürel zekâ ve duygusal zekânın liderlik tipleri üzerindeki etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul.

- Eğinli, A. T. (2011). Kültürlerarası yeterliliğin kazanılmasında kültürel farklılık eğitimlerinin önemi. *Öneri Dergisi*. 9 (35). 215-227.
- Ekinci, D.K. (2015). *Global işletmelerde pazarlama iletişimi ve kültürlerarası iletişimin önemi: Thy örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bilim Dalı, Kocaeli.
- Elkin, N., Karadağlı, F., Barut, Y. (2016). Sağlık bilimleri yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyleri ve ilişkili değişkenlerin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 9 (2). 70-80.
- Emen, G. (2019). *Çok kültürlü takım performansı üzerinde kültürel farklılıkların ve kültürlerarası yeterliliğin etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Programı, İzmir.
- Ercan, M. (2015). *Kültürlerarası iletişim: Eskişehir’de yaşayan altkültür gruplarından biri olan Arnavutların, hâkim kültürle iletişimi bağlamında incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basın ve Yayın Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Erebak, S. (2014). *Kültürlerarası anlayış ve iletişim konusunda eğitim almış çalışanların kültürel duyarlılıkları üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Eriş, H., Erigüç, G. (2013). Sağlık hizmetlerinde meslek yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri örneği: Harran Üniversitesi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 12 (46). 232-254.
- Erol Hatipoğlu, E. (2021). *Kültürlerarası iletişimde çeviri metinlerle imaj oluşturma*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ersoy, A., Ehtiyar, R. (2015). Kültürel farklılıkların yönetiminde kültürel zekânın rolü: Türk ve yabancı yöneticiler üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*. 26 (1). 42-60.
- Ersoy, E., Köşger, F. (2016). Empati: Tanımı ve önemi. *Osmangazi Tıp Dergisi*. 38 (2). 9-17.
- Ertekin Pınar, Ş., Cesur, B., Duran, Ö., Güler, E., Üstün, Z., Abak, G. (2013). Ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonellikleri ve etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 8 (23). 19-37.
- Esen, E. (2011) Türk-işgücü göçünün 50. yılında Almanya’da sosyal hizmetlerin kültürlerarası açılımı. Esen, E., Yazıcı, Z. (Ed). *Onlar Bizim Hemşehrimiz Uluslararası Göç ve Hizmetlerin Kültürlerarası Açılımı*. (S. 13-43). Ankara: Siyasal.
- Genç, A. (2020). *Çalışanların duygusal ve kültürel zekâlarının uluslararası hasta sağlık hizmetlerinde mesleklerarası işbirliğine etkisi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gökdemir, S. (2021). *Farklılıkların yönetimi ve kültürel zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Kocaeli.
- Göker, G. (2013). *Göç, kimlik, aidiyet: kültürlerarası iletişim açısından İsveçli Türkler*. Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Elazığ.

- Göktaş Kulualp, H., Yıldırım Kalem, M. (2019). Kültür ve kültürel farklılıklar üzerine yapılan lisansüstü tezlere yönelik bibliyometrik bir analiz. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (Electronic Journal Of Social Sciences)*. 18 (72).
- Göl, İ., Erkin, Ö. (2019). Association between cultural intelligence and cultural sensitivity in nursing students: a cross-sectional descriptive study. *Collegian*. 26 (4), 485-491.
- Gungor, S., Tosun, B., & Prosen, M. (2021). The relationship between intercultural effectiveness and intercultural awareness and xenophobia among undergraduate nursing and vocational schools of health services students: A descriptive study. *Nurse Education Today*. 107. 105104.
- Güllü, M., Tekin, M. (2009). Spor lisesi öğrencileri ile genel lise öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarının karşılaştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 3 (3). 247-258.
- Günday, R. (2013). Çok dillilik ve çok kültürlülük bağlamında yabancı dil öğretimine toplum dil bilimsel yaklaşım. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8 (10). 313-330.
- Güner, A. (2018). *Öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık düzeyleri ile empatik eğilimleri arasındaki ilişki: halk eğitimi merkezi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Gürel, E., Tat, M. (2010). Çoklu zekâ kuramı: tekli zekâ anlayışından çoklu zekâ yaklaşımına. *Journal Of International Social Research*. 3 (11).
- Güvenç, B. (2010). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Boyut.
- Güvenç, B. *Kültürün Abc'si*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Hande Ökeli, H. (2014). *Kültürlerarası iletişim bağlamında bir altkültür grubu olan çerkeslerin hâkim kültürle iletişimi*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basın ve Yayın Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Hanifi, N., Baratipour, M., Amini, K. (2020). The relationship between the cultural intelligence, communication skills, and social interactions of emergency department staff: a cross-sectional study.
- Hazır, E. (2019). *Öğrencilerin kültürel zekâ düzeyleri (cq) ile iletişim becerileri arasındaki ilişki: bir model analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Kırıkkale.
- Hosseini Nassab, S. D., Ghaderi, W. (2011). A study of relationship between cultural intelligence and the Shahed schools Principals, productivity in West Azerbaijan province. *Journal of Instruction and Evaluation*. 4 (13). 27-44.
- Ioannidou, F., Konstantikaki, V. (2008). Empathy and emotional intelligence: What is it really about?. *International Journal of caring sciences*. 1 (3). 118.
- İldan Çalım, S. (2014). *Travelbee kuramına göre verilen kişilerarası iletişim eğitiminin ebelerin iletişim becerilerine ve annelerin doğum memnuniyetine etkisi*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Programı, İzmir.
- İlhan, M., Çetin, B. (2014). Kültürel Zekâ Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29 (29-2). 94-114.
- İşleyen, F. (2019). *Çalışanların kişilik özelliklerinin kültürel zekâ üzerindeki etkisi: çokuluslu işletmelerde bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.

- Kahraman, N., Sancar, O. (2017) "Sağlık çalışanlarının kültürel duyarlılığı (cultural sensitivity of health employees)". *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. www.guvenplus.com.tr : 107.
- Kahyaoğlu Süt, H., Demir, N.G., Özer, B. (2015). Klinikten gelen kadınlardan oluşan öğrenci sayısı fazladır. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*. 2 (2). 167-177.
- Kaplan, M. (2010). Sağlık ve Kültür'ün bulunduğu alan: Tıbbi Antropoloji. *Folklor/Edebiyat*. 16 (64). 225-235.
- Karabuğa Yakar, H. (2016). *Farklı kültürlerden gelen hastalara bakım veren hemşirelerin kültürlerarası iletişim yeterliliği*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul.
- Karabuğa Yakar, H., Ecevit Alpar, Ş. (2017). Kültürlerarası Farkındalık ve Kültürlerarası Etkililik Ölçeklerinin güvenilirlik ve geçerliğinin belirlenmesi. *Journal Of Human Sciences*. 14 (3). Doi:10.14687/Jhs.V14i3.4885
- Karabulut, E.Z. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yeni başlayanlar için hazırlanmış ders kitaplarının kültürlerarası iletişim ve anlayış bağlamında incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Karabulutlu, Ö. (2014). Kars ilinde doğum sonu dönemde yenidoğan bakımına yönelik yapılan geleneksel uygulamaların belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 7(4). 295-302.
- Karaman, S.Y. (2018). *Sosyo-kültürel adaptasyon sürecinde yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası iletişim duyarlılığı*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı Gazetecilik Bilim Dalı, Konya.
- Karataş, B. (2020). *Spor alanında çalışan akademisyenlerin iletişim becerileri ile kültürel zekâ düzeylerinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Elazığ.
- Kargın, M., Çapar Çiftçi, M. (2020). Bir üniversite hastanesinde klinikte çalışan hemşirelerin kültürlerarası duyarlılığının belirlenmesi. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*. 12 (2).
- Kartarı, A. (2014). *Kültür, farklılık ve iletişim: kültürlerarası iletişimin kavramsal dayanakları*. İstanbul: İletişim.
- Kaş Güner, C., Akın, S. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri ve iletişim becerileri ile ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *Sağlık ve Toplum*. 26 (2). 47-60.
- Kazu, E. (2019). *Sosyal zekâ düzeyinin öğrencilerin iletişim becerilerine etkisi: Fırat Üniversitesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Yönetimi Ana Bilim Dalı, Elazığ.
- Kebabcı, V. (2016). *Kişilik ve kültürel zekâ arasındaki ilişki: havayolu çalışanları üzerine bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı İnsan Kaynakları ve Örgütsel Değişim Bilim Dalı, İstanbul.
- Keyvanara, M., Yarmohammadian, M. H., Soltani, B. (2014). The relationship between cultural intelligence and social compatibility in Isfahan University of Medical Sciences dormitories resident students. *Journal Of Education And Health Promotion*. 3.
- Kiremitçi, O., Yıldız, L., Canpolat, M. (2014). Çoklu zekâ alanları ile problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi: beden eğitimi öğretmen adayları üzerine inceleme.

- Kiznyte, J., Ciutiene, R., Dechange, A. (2015). Applying cultural intelligence in international project management. *PM World Journal.* 4(6). 1-16.
- Korkmaz, Z., Yalçın, B. (2018). Sağlık hizmetlerinde iletişim becerilerinin önemi ve sosyo-demografik değişkenler açısından analizi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* 16(4). 367-392.
- Kourkouta, L., Papathanasiou, I. V. (2014). Communication in nursing practice. *Materia socio-medica.* 26(1). 65.
- Koyun, A., Çamuroğlu, C., Korkmaz, G., Mentеше, N., Ocak, F. (2010). Kadınların gebelik, doğum ve yenidoğan bakımına ilişkin geleneksel inanç ve uygulamaları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi.* 22 (22). 57-64.
- Köksal, M. S. (2006). Kavram öğretimi ve çoklu zekâ teorisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi.* 14(2). 473-480.
- Köse, N. (2016). *Erasmus programının kültürel zekâ üzerinde etkisinde demografik özelliklerin rolü.* Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi. Erişim: 23 Eylül 2021.
- Kulakoğlu Dilek, N., Topaloğlu, C. (2017). Kültürel farklılıkların yönetimi sürecinde kültürel zekânın etkinliği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi.* 28 (1). 96-109.
- Kürtüncü, M., Arslan, N., Çatalçam, S., Yapıcı, G., Hırçın, G. (2018). Yataklı tedavi kurumlarında çalışan hemşirelerin kültürlerarası duyarlılıkları ile sosyo-demografik özellikleri ve empati düzeyleri arasındaki ilişkisi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi.* 20 (1). 44-56.
- Lipinskiene, D., Repeckiene, A., Sciukaite, K. (2016). Intercultural competence development in the context of diversity. *The 6th International Scientific Conference Changes In Social And Business Environment (Cısabe'2016).*
- Listerfelt, S., Fridh, I., Lindahl, B. (2019). Facing the unfamiliar: nurses transcultural care in intensive care—A focus group study. *Intensive and Critical Care Nursing.* 55. 102752.
- Majda, A., Zalewska-Puchała, J., Bodys-Cupak, I., Kurowska, A., Barzykowski, K. (2021). Evaluating the effectiveness of cultural education training: cultural competence and cultural intelligence development among nursing students. *International Journal of Environmental Research and Public Health.* 18 (8). 4002.
- Mercan, N. (2016b). Çok kültürlü ortamlarda kültürel zekânın kültürler arası duyarlılık ile ilişkisine yönelik bir araştırma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.* 9 (1). 1-13.
- Mercan, N. (2016c). Cultural sensitivity and communication skills on the relationship between an investigation. *PressAcademia Procedia.* 2 (1). 449-454.
- Mercan, N., Kahya, V. (2016). Örgütlerde kültürel zekânın iletişim becerileri ile ilişkisine yönelik bir araştırma. *Erciyes İletişim Dergisi.* 4 (3).
- Mercan, N. (2016a) Çok Kültürlü ortamlarda kültürlerarası farklılıkları yönetme sanatı: kültürel zekâ. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi.* 2 (2). 32-49.
- Meydanlıoğlu, A., Arıkan, F., Gözüm, S. (2015). Cultural sensitivity levels of university students receiving education in health disciplines. *Advances in Health Sciences Education.* 20 (5). 1195-1204.
- Muradova, N. (2020). *Pozitif iletişim bağlamında olumlu bakış açısının kurum içi iletişime etkisi.* State Oil Company Of Azerbaijan Republic (Socar) Şirketi üzerine bir inceleme.

Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, İstanbul.

- Noyan, A.G. (2016). *Yabancı çalışanların sahip oldukları kültürel zekâlarının kültürel uyumuna etkisi*. Doktora Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı İşletme-Yönetim ve Organizasyon Programı, İstanbul.
- Oğuz, E.S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. *Edebiyat Fakültesi Dergisi / Journal Of Faculty Of Letters*. 28 (2).
- Öğüt, N. (2017). *Kültürlerarası duyarlılık düzeyi ile etnikmerkezcilik, yaşam doyumu ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bilim Dalı, Konya.
- Öğüt, N., Olkun, E.O. (2018). Üniversite öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyi: Selçuk Üniversitesi örneği. *Selçuk İletişim*. 11 (2). 54-73.
- Öncel, S. (1997). Kültürel yapı ile sağlık-hastalık ilişkisi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*. 13 (1-3). 177-184.
- Özben, M. (2019). Kültür Ve Toplum, Bilge Kültür Sanat Yayınevi, İstanbul.
- Özdemir Yılmaz, G., Demir Kaya, G. (2015). Turizm sektöründe kültürel zekânın önemi: konaklama işletmelerinde bir araştırma. *Turizm Akademik Dergisi*. 02. 29-44.
- Özdemir, İ. (2011). Kültürlerarası iletişimin önemi. *Folklor/Edebiyat*. 17 (66). 29-38.
- Özdemir, K. (2019). *Kültürel zekânın kültürlerarası duyarlılık üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Özkahraman Koç, Ş. (2020). Ebelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişki. *Life Sciences*. 15 (2). 1-8.
- Özkan, M. (2021). *Birinci basamak sağlık kuruluşlarında çalışan sağlık profesyonellerinin kültürlerarası ve etik duyarlılık düzeyleri ve ilişkili faktörler*. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı Halk Sağlığı Hemşireliği, Aydın.
- Özlem, D. (2008). *Kültür bilimleri ve kültür felsefesi*. Ankara: Doğu Batı.
- Özyılmaz Akamca, G.Ö., Hamurcu, H. (2005). Çoklu zekâ kuramı tabanlı öğretimin öğrencilerin fen başarısı, tutumları ve hatırd tutma üzerindeki etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28 (28). 178-187.
- Özyurt Gülen, D. (2019). *Kültürlerarası iletişim kapsamında yabancı dil öğretim yolu ile kültür aktarımı ve duyarlılık kazanımı: Örnek kitap incelemesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Ankara.
- Parhizgar, J. (2011). Evaluating the relation between cultural intelligence and managers' effectiveness and conflict styles at universities and institutions for higher educations in Urmia: Urmia University.
- Parlar Kılıç, S., Sevinç, S. (2018). The relationship between cultural sensitivity and assertiveness in nursing students from Turkey. *Journal of Transcultural Nursing*. 29 (4). 379-86.
- Pawlicka, P., Kazmierczak, M., Jagiello-Rusilowski, A. (2019). Empathy and social closeness toward refugees from Syria: The mediating role of cultural intelligence. *Journal of community psychology*. 47 (5). 1014-1031.
- Peterson, B. (2004). *Cultural intelligence a guide to working with people from other cultures, intercultural press*. Maine: Nicholas Brealey.

- Pirinç Bayraktar, E. (2020). *Sağlık çalışanlarının iletişim becerisi ve duyu gereksinimlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Bilimi Anabilim Dalı, Karabük.
- Prasasti, A.L. (2021). *Sakarya Üniversitesi'ndeki Endonezyalı öğrencilerin kültürlerarası iletişim deneyimleri üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitü Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı, Sakarya.
- Rahimaghaee, F., Mozdbar, R. (2017). Cultural intelligence and its relation with professional competency in nurses. *Nursing Practice Today*. 4 (3). 115-124.
- Rovshanov, S. (2020). *Kişilerarası iletişimde sosyal ağların kullanımı ve dijital nesil iletişim biçimlerinin dönüşümü: İstanbul'daki yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal ağlardaki kişilerarası iletişimleri üzerine araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kişilerarası İletişim Anabilim Dalı, İstanbul.
- Sarıgül, Y.B. (2021). *Kamu diplomasisinin bir aracı olarak kültürlerarası iletişim bağlamında yeni medya: ABD Başkanı Obama dönemi*. Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Tezli Yüksek Lisans Programı, Ankara.
- Sezer, S. (2019). *İngilizce öğretmenlerinin farklı kültürlerle etkileşim düzeyleri ile kültürlerarası iletişimsel yeterlilikleri*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Malatya.
- Shomoossi, N., Asor, A. A., Kooshan, M., Rad, M. (2019). Interculturality and cultural intelligence in an academic context: A report from university staff interacting with nursing students. *Journal of education and health promotion*. 8. DOI:10.4103/jehp.jehp_120_18
- Şahin, F. (2011). Liderin kültürel zekâsının astların örgütsel vatandaşlık davranışı ile iş doyumu üzerine etkisi. *Savunma Bilimleri Dergisi*. 10 (2). 80-104.
- Şahlı, A.S. (2010). *Türkiye ve Almanya'da koklear implantasyon uygulanan Türk çocukların Çoklu Zekâ Teorisine göre öğrenme tercihlerinin karşılaştırılması*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Eğitim Odyolojisi Programı, Ankara.
- Şimşek, B. (2019). *farklı kültürden gelen hastalarla çalışan hemşirelerin kültürel duyarlılıkları ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Talu, N. (1999). Çoklu zekâ kuramı ve eğitime yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15 (15).
- Tamer Gencer, Z. (2011). Çok kültürlü toplumlarda iletişim: Divriği örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. 1 (1).
- Tanrıverdi, G. (2017). Hemşirelerde kültürel yeterliliği geliştirmeye yönelik yaklaşım ve öneriler. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 25 (3): 227-236.
- Taşçı Duran, E., Okçay, H. (2012). Etnik iletişim kadın sağlığını nasıl etkiliyor?. *Sdü Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 25. 251-257.
- Taşdemir, D.D. (2020). *Kültürel zekâ, duygusal emek ve iş performansı arasındaki ilişkilerin çok kültürlü bir ortamda incelenmesi*. Doktora Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Kocaeli.

- Tekmen, T. (2019). *Kişilerarası iletişim bağlamında yeni iletişim teknolojilerinin rolü: Lise düzeyi öğrencileri örneğinde anlık mesajlaşma programları üzerine bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Gümüşhane.
- Temel, A.B. (2008). Kültürlerarası (çok kültürlü) hemşirelik eğitimi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 11 (2). 92-101.
- Thomas, D. C. (2006). Domain and development of cultural intelligence: the importance of mindfulness. *Group & Organization Management*. 31 (1). 78-99.
- Tian, T. (2019). *Kültürlerarası iletişim: Türkiye’de yaşayan Çinlilerin Türk kültürü üzerine deneyimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, Ankara.
- Tortumluoğlu, G. (2004). Transkültürel hemşirelik ve kültürel bakım modeli örnekleri. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 8 (2).
- Tozan, S. (2019). *Kültürlerarası iletişimin geliştirilmesinde uluslararası öğrencilerin etkisi: Ytb Sakarya Üniversitesi öğrencileri örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitü Anabilim Dalı, Sakarya.
- Töker, A. (2018). *Hemşirelerin örgüt kültürüne uyumu ve örgüt kültürünün örgütsel bağlılıklarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Triandis, H. C. (2006). Cultural intelligence in organizations. *Group & Organization Management*. 31 (1). 20-26.
- Tunalılar, T.T. (2018). *Yöneticinin kültürel zekâsının çalışanların duygusal bağlılığıyla ilişkisi ve ilişki uzaklığının düzenleyici rolü: Bir araştırma*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yönetim Ve Organizasyon Bilim Dalı, Malatya.
- Tutuk, A., Al, D., Doğan, S. (2002). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerisi ve empati düzeylerinin belirlenmesi. *C. Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*. 6 (2).
- Tutuş, G. (2020). *Çok kültürlü ortamda kültürel zekânın kültürlerarası duyarlılık üzerine etkisi: Portekiz örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Yüksek Lisans Programı, Gaziantep.
- Türk Dil Kurumu, (2019). Erişim: 27 Eylül 2021 <https://www.tdk.gov.tr/genel/iletisim/>
- Türk Dil Kurumu, (2021). Erişim:09 Ağustos 2021 <https://sozluk.gov.tr/>
- Türker, A. (2019). *Aile sağlığı merkezinde çalışan hemşire ve ebelerin sağlık iletişimi yeterlilikleri ve kültürlerarası etkililikleri*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Uludağ, E., Deveci, G. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin kültürel zekâlarının değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 7 (1). 70-76.
- UNESCO (2009). Unesco world report investing in cultural diversity and intercultural dialogue. *Cultural and Scientific Organization*. Retrieved From: 19 September 2021. <Http://Www.Unesco.Org/New/Fileadmin/Multimedia/Field/Brussels/Pdf/Investing%20in%20cultural%20diversity%20full%20report.Pdf>
- Uşak, E.C. (2021). *Hüzün turizmi kapsamında turistlerin kültürlerarası duyarlılık gelişmelerinin davranış niyetine etkisi: Gelibolu örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Uyanık, G. (2019). *Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası iletişim yeterliliği ve eleştirel düşünme eğilimi arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale

Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı,
Çanakkale.

- Uyanık, G., Tanrıverdi, G. (2021). Hemşirelik öğrencilerinde kültürlerarası iletişim yeterliliği ile eleştirel düşünme eğilimi arasındaki ilişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 24 (2). 239-245.
- Ünal Karagüven, M. H. (2018). Çoklu zekâ teorisi ve eğitimde uygulamaları. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 3 (2). 1-17.
- Ünsal, A. (2017). Türk kültüründe geleneksel hasta bakımı: Anadolu örneği. Erişim:17 Nisan 2021 [Http://Www.Yusbedergisi.Com/Dergi/Turk-Kulturunde-Geleneksel-Hasta-Bakimi-Anadolu-Ornegi20171227090527.Pdf](http://www.yusbedergisi.com/Dergi/Turk-Kulturunde-Geleneksel-Hasta-Bakimi-Anadolu-Ornegi20171227090527.Pdf)
- Üstün, E. (2011). *Öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık ve etnikmerkezcilik düzeylerini etkileyen etmenler*. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Van Dyne, L., Ang, S., Livermore, D. (2010). Cultural intelligence: a pathway for leading in a rapidly globalizing world. *Leading Across Differences*. 4(2). 131-138.
- Van Dyne, L., Ang, S., Ng, K. Y., Rockstuhl, T., Tan, M. L., Koh, C. (2012). Sub-dimensions of the four factor model of cultural intelligence: expanding the conceptualization and measurement of cultural intelligence. *Social And Personality Psychology Compass*. 6(4). 295-313.
- World Health Organization [Who]. (2020). *Frequently Asked Questions*. World Health.
- Yaman Aktaş, Y., Gök Uğur, H., Sevcan Orak, O. (2016). Hemşirelerin kültürlerarası hemşirelik bakımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*. Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yaz Sonbahar. 8.
- Yaman, S. (2019). *Hastane ve sağlık kurumları yönetimi bilim dalı aile sağlığı merkezi çalışanlarının yaşlılar ile iletişimlerinin incelenmesi ve iletişim becerilerinin yaşlı memnuniyetine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yavuz, B. (2014). *Yeni iletişim ortamı olarak mobil iletişim teknolojilerinin pazarlama iletişimi etkinliğini arttırmada bağlam temelli kullanımı*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı Bilişim Bilim Dalı, İstanbul.
- Yenilmez, K., Çalışkan, S. (2011). İlköğretim öğrencilerinin çoklu zekâ alanları ile yaratıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişki. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. (17). 48-63.
- Yeşil, S. (2009). Kültürel farklılıkların yönetimi ve alternatif bir strateji: kültürel zekâ. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 2009 (1). 100-131.
- Yeşil, S. (2010). 21. Yüzyılım küresel örgütleri için kültürel zekâ. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 19(2). 147-168.
- Yılmaz, M., Sarı, H. Y., Ünlü, M., Yetim, P. (2020). Investigating intercultural effectiveness of paediatric nurses in a Turkish Hospital. *British Journal Of Nursing*. 29 (3). 152-158.
- Yılmaz, M., Yeni, C., Avcı, E., Uluk, N. (2019). Aile sağlığı merkezlerinde çalışan hemşire/ebelerin kültürel duyarlılık ve kültürel beceri düzeylerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 12 (3). 170-178
- Yılmaz, S.H., Çalışkan, H. (2017). Hemşirelerde kültürel yetkinlik algısının iş performansına etkisi. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi*. 13 (1). 127-149

- Yılmazçetin, Ş. (2021). *Duygusal zekâ, sosyal zekâ ve kültürel zekâ ile girişimcilik eğilimi etkileşimi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Örgütsel Davranış Bilim Dalı, İstanbul.
- Young, C. A., Haffejee, B., Corsun, D. L. (2017). The relationship between ethnocentrism and cultural intelligence. *International Journal of Intercultural Relations*. 58. 31-41.
- Yükçü, S., Atağan, G. (2009). Etkinlik, etkililik ve verimlilik kavramlarının yarattığı karışıklık. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 23 (4). 1-13.
- Yüksel Kaçan, C. (2018). *Kültürlerarası hemşirelik eğitiminin, öğrencilerin mesleki değerlerine, empatik becerilerine, kültürel duyarlılıklarına ve zekâlarına etkisi: Bir müdahale çalışması*. Doktora Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Eskişehir.

EKLER

Ek 1. Soru Formu

ANKET FORMU

Anket No:

Ebeler klinik uygulamalarda ve toplum sağlığı uygulamalarında farklı kültüre sahip bireylere, ailelere, gruplara, hastalara bakım verir. Bu nedenle ebelik bölümü öğrencilerinin bakım verdiği bireylerin kültürel özelliklerine ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi önemlidir. Bu araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda ebelik bölümü öğrencilerini, iletişim becerileri yüksek, kültürel olarak duyarlı hale getirmek için müfredatlarına yön vermek amaçlanmıştır. Çalışmanın yürütülmesi ve yayınlanması aşaması dâhil, hiçbir aşamada sizin isminiz ve kişisel bilgileriniz kullanılmayacaktır. Çalışmaya katılmayı kabul etmemeniz durumunda veya herhangi bir nedenle çalışmadan çıkmanız halinde herhangi bir geri bildirim almayacaksınız. Bu nedenle sorulan sorularla ilgili gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz ve soruların tümünü cevaplamanız araştırma sonuçlarının doğruluğu için çok önemlidir. Araştırmaya katıldığımız için TEŞEKKÜR EDERİM.

Sorumlu Araştırmacı : Serap TOPATAN- TLF:
05324032723

- 1- Kaç yaşındasınız?.....
- 2- Kaçınıcı sınıftasınız
- 3- Uyuğuunuz:
- 4- En uzun süre yaşamınızı geçirdiğiniz yerleşim yeri? 1.Köy 2. Kasaba 3. İlçe 4. Şehir
- 5- Ekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız?
1. Gelir giderden az 2-Gelir gider dengeli 3-Gelir giderden fazla
- 6- Yurtdışında yaşadınız mı? A)Evet B)Hayır
- 7- Yabancı dil bilme durumunuz nedir? A)Biliyor B)Bilmiyor

Ek 2. İletişim Becerileri Envanteri

Aşağıda insan ilişkileri ile ilgili tutum ve davranış ifadeleri bulunmaktadır. Genel olarak insanlar ile iletişim kurarken nasıl davrandığınızı, neler düşündüğünüzü ve neler hissettiğinizi anlatan aşağıdaki ifadelerin size uygunluk derecesini belirtmeniz istenmektedir.

	Her zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
1. İnsanları anlamaya çalışırım.					
2. İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim					
3. Düşüncelerimi başkalarına tam olarak iletmekte zorluk çekerim.					
4. Konuşurken, etkili bir göz iletişimi kurabilirim.					
5. Genelde eleştirilmekten hoşlanmam.					
6. Dikkatimi karşımdakinin ilgi alanı üzerinde toplayabilirim.					
7. Kişilerin, anlatmak istediklerini dinlemek için yeterince zaman ayırırım.					
8. Karşımdaki kişiye genellikle söz hakkı veririm.					
9. Karşımdaki kişiyi dinlerken hayal kurarım.					
10. Başkaları konuşurken sabırsızlanır, onların sözünü					

keserim.					
11. İnsanları dinlerken sıkıldığımı hissedirim.					
12. Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden iletirim.					
13. Konuşurken ilk adımı atmaktan çekinmem.					
14. Konuşurken açık, sade ve düzgün cümleler kurarım.					
15. Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmasam bile fikirlerine saygı duyarım.					
16. İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.					
17. Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlemeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım.					
18. Yanlış tutum ve davranışlarımı kolaylıkla kabul ederim.					
19. Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.					
20. Dinleyenim anlamaz görüldüğünde, iletmek istediklerimi tekrarlar, yeni kelimelerle ifade eder, özetlerim.					
21. İnsanlarla görüşürken, bilerek onları rahatlatacak şeyler yaparım.					
22. Dinlerken, karşımdaki kişinin sözünü kesmemeye özen gösteririm.					
23. Küs olduğum birisiyle barışmak istediğimde ilk adımı atmaktan çekinirim.					
24. Karşımdaki kişinin bana ters düşen duygu ve düşüncelerini yargılarım.					
25. Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.					
26. Genellikle insanlara güvenirim.					
27. Karşı cinsten biriyle iletişim kurduğumda rahatsızlık duyarım.					
28. Başkalarını dinlemek mecburiyetinde olmadığını düşünürüm.					
29. Özür dilemek bana zor gelir.					
30. Tartışma sonunda, savduğum düşüncelerin yanlış olduğunu kabul edebilirim.					
31. Konuşurken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.					
32. İnsanları kontrol etmeye ve istediğim kalıba sokmaya çalışırım.					
33. İletişim kurduğum kişinin					

tutumundan daha çok sorununu anlamaya çalışırım.					
34. Çevremdeki insanlara karşı ilgisiz kaldığım kanısındayım.					
35. Çoğunlukla duygularımdan emin olamıyorum.					
36. İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.					
37. Başkaları ile ilişkilerimi bozacak çıkışlar yapabilirim.					
38. Karşımdaki kişiye güvenmek beni mutlu eder.					
39. Her insanı olumlu beklentilerle karşılarım.					
40. İletişim kurduğum kimselerden, birşeyler alır ve onlara da birşeyler verdiğimi hissedirim.					
41. İnsanlara cevaplama zorlanacakları ani sorular yöneltirim.					
42. Beni rahatsız eden duygularımı iletmekte sıkıntı çekerim.					
43. Öneride bulunduğum kişinin öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.					
44. İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissedirim.					
45. Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.					

Ek 3. Kültürel Zekâ Ölçeği

Aşağıdaki ifadeleri hızlıca okuyunuz ve ilk izleniminize göre cevap veriniz. Cevaplarınızı düşüncenizi en iyi tanımlayan ifadeyi işaretleyiniz. Bu ölçekte “doğru” veya “yanlış” cevaplar olmadığını unutmayınız ve mümkün olduğu kadar içten cevaplar vermeye özen gösteriniz. Teşekkürler.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Farklı kültürel geçmişe sahip insanlarla etkileşim kurarken kullandığım kültürel bilgilerin farkındayım.					
2. Bana yabancı bir kültürden gelen insanlarla etkileşim kurarken kültürel bilgimi ayarlarım.					
3. Kültürlerarası etkileşimlerde kullandığım kültürel bilgimin farkındayım.					
4. Farklı kültürlere sahip insanlarla etkileşim halindeyken, kültürel bilgilerimin doğruluğunu kontrol ederim.					
5. Diğer kültürlerin yasal ve ekonomik sistemlerini bilirim					
6. Diğer dillerin kurallarını (örneğin; kelime bilgisi, dil bilgisi) bilirim					
7. Diğer kültürlerin dini inançlarını ve kültürel değerlerini bilirim.					
8. Diğer kültürlerin evlilik yapılarını bilirim.					
9. Diğer kültürlerin sanat ve zanaatlarını bilirim.					
10. Diğer kültürlerin sözel olmayan davranışları (jest ve mimik) ifade etme şekillerini bilirim.					
11. Farklı kültürden insanlarla etkileşim kurmaktan zevk alırım.					
12. Bana yabancı bir kültürün halkı ile karşılaştığımda onlarla kaynaşabilme konusunda kendime güvenirim.					
13. Yeni bir kültüre uyum sağlama sürecinde yaşayacağım stres ile başa çıkabilme konusunda kendime güvenirim.					
14. Yabancıysa olduğum bir kültürde yaşamaktan hoşlanırım.					
15. Farklı bir kültürdeki alışveriş koşullarına alışabilme konusunda kendime güvenirim.					
16. Konuşma davranışlarımı (örneğin; ses tonu, aksan vb.) kültürlerarası iletişimin gereklerine göre ayarlarım.					
17. Farklı kültürlerarası durumlara uyum sağlamak için duruma göre duraksar ya da sessiz kalırım.					
18. Konuşma hızımı kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.					
19. Sözel olmayan davranışlarımı kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.					
20. Yüz ifadelerimi kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.					

Ek 4. Kùltùrlerarası Etkililik Òlçeđi

Aşağıda kùltùrlerarası iletişim hakkında ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yanıt yoktur. Lütfen hızlı bir şekilde ilk izleniminize göre bu ifadelere ne kadar katıldığınızı belirtin. İşbirliğiniz için teşekkür ederim.

5: Tamamen katılıyorum

4: Katılıyorum

3: Kararsızım

2: Katılmıyorum

1: Kesinlikle katılmıyorum

Lütfen cùmlenin önündeki boşluğa yanıtınızın karşılığı olan numarayı yazınız.

— 1. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla konuşmak benim için kolaydır.

— 2. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişim kurarken kendimi ifade etmekten çekinirim.

— 3. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla kolay anlaşırım.

— 4. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişim kurarken her zaman görüdüğüm gibi bir insan olamam.

— 5. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişim kurarken düşüncelerimi net olarak ifade edebilirim.

— 6. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla konuşurken dil problemi yaşarım.

— 7. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla konuşurken soruları etkin bir şekilde cevaplayabilirim.

— 8. Kùltürleri benimkinden farklı insanların bana benzediklerini hissetmekte güçlük çekerim.

— 9. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişim kurarken uygun göz teması kurarım.

— 10. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişim kurarken bilgi vermek ve ikna etmek üzere verilen mesajları ayırt etmekte güçlük çekerim.

— 11. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişim kurarken konuşmayı nasıl başlatacağımı bilirim.

— 12. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişim kurarken konuştuğumuz bazı konuları sıklıkla kaçırabilirim.

— 13. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişim kurarken kendimi rahat hissedirim.

— 14. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişim kurarken genellikle farklı biriymişim gibi davranırım.

— 15. İletişimimiz boyunca farklı kùltùrlerden gelen insanlara daima saygı gösteririm.

— 16. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişimimiz boyunca arada daima mesafe hissedirim.

— 17. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişimimiz sırasında birçok ortak noktamız olduğunu fark ederim.

— 18. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişim kurarken olduğum gibi davranmanın en iyi yol olduğunu düşünürüm.

— 19. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişim süresince özdeşleşmek kolaydır.

— 20. Farklı kùltùrlerden gelen insanlarla iletişimimizde onların düşüncelerine daima saygı gösteririm.

Ek 5. OMÜ KAEK 2019/838 Sayılı Etik Kurul Onayı

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Sayı: B.30.2.ODM.0.20.08/967

13.12.2019

Sayın Dr. Öğrt. Üyesi Serap TOPATAN

Etik Kurulumuza sunmuş olduğunuz **Ebelik öğrencilerinin kültürel zeka, iletişim ve kültürel etkililik düzeyleri arasındaki ilişki** başlıklı OMÜ KAEK 2019/838 Karar nolu Anket çalışması nitelikli araştırma projeniz Klinik Araştırmalar Etik Kurulu yönergesine göre 12.12.2019 tarihli Etik Kurulumuzda incelenmiş etik açıdan uygun bulunmuştur. Ancak araştırmanın yapılacağı yerlerdeki ilgili kurumlardan izin yazısı alınmadığından ilgili kurumlardan izin yazısı alınıp, tarafımıza bildirilmesinden sonra **başlanmasına** oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize arz/rica ederim.

Ek 6. ÖMÜ SBF izni

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 61127492-302.01.08-E.14078
Konu : Ayşe KEDİKOĞLU'nun Tez Çalışması İzni
Hk.

GÜNLÜ
30/01/2020

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı 29/01/2020 tarihli ve 28050591-302.01.08-E.13420 sayılı yazısı.

Enstitünüz Ebelik Anabilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Ayşe KEDİKOĞLU'nun, "Ebelik Öğrencilerinin Kültürel Zeka, İletişim ve Kültürel Etkinlik Düzeyleri Arasındaki İlişki" konulu Tez çalışmasının anket uygulamasını 10.02.2020-06.03.2020 tarihleri arasında Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü lisans öğrencileri ile yapmak istegine ilişkin talebi uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dağıtım:

Gereği:

Bilgi:

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

Ek 7. İBE kullanımları için ölçek izni

outlook.live.com/mail/0/inbox/id/AQMkADAwATY3ZmYAZS1IMzViLTc2YTktMDACLTAwCgBG

Outlook Ara

Yeni ileti Yanıtla Sil Arşivle Gereksiz Süpür

Klasörler

- Gelen Kutu... 3416
- Gereksiz E-po... 39
- Taslaklar 95
- Gönderilmiş Öge...
- Silinmiş Öğeler 3
- Arşiv
- Notlar
- Conversation His...
- Yeni klasör

Gruplar

Microsoft 365'e yükselt premium Outlook özellikleri

← Fwd: iletişim becerileri ölçeği izin

4.01.2022 Sal 09:10 tarihinde yanıtladınız

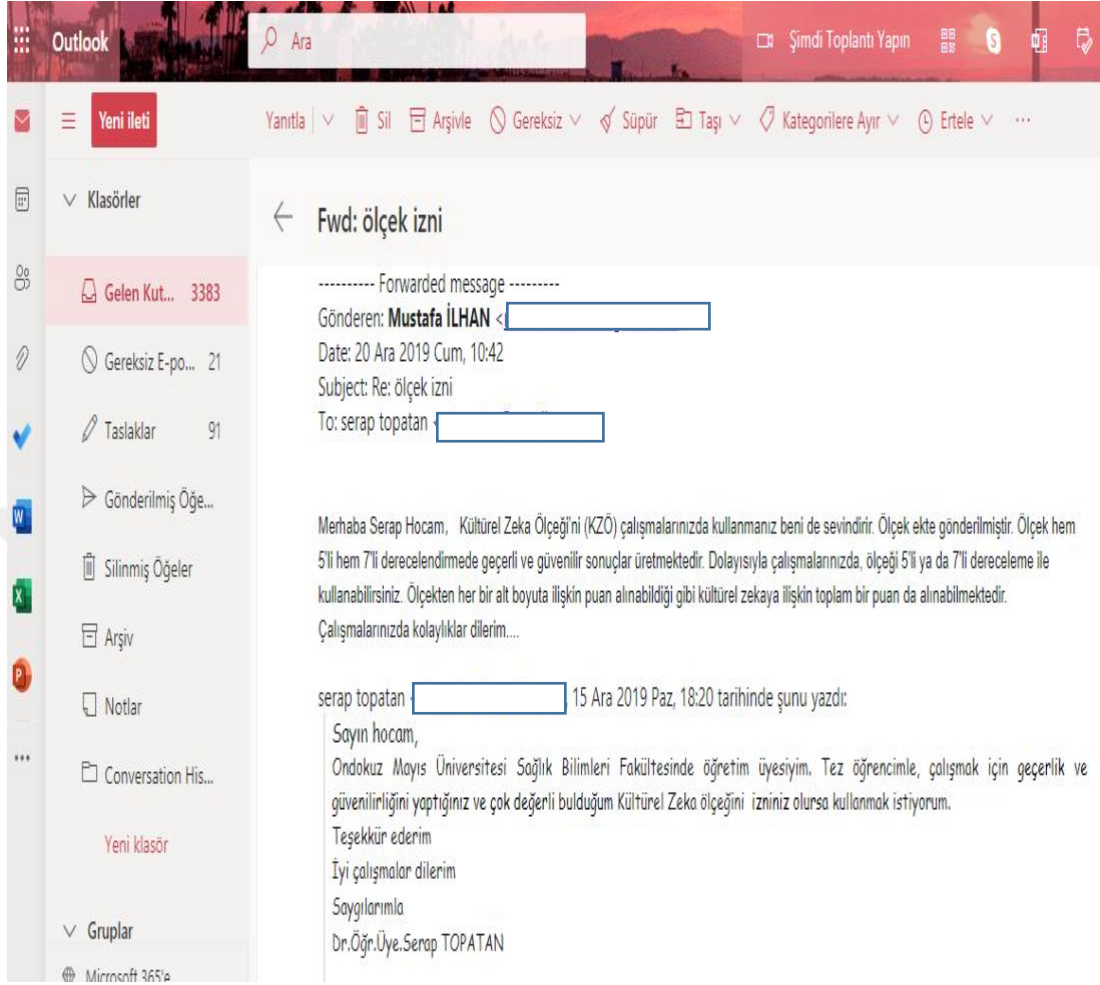
ST 4.01.2022 Sal 09:02
Kime: Siz

----- Forwarded message -----
Gönderen: **Seher Balcı** <[redacted]>
Date: 3 Oca 2022 Pzt, 21:38
Subject: iletişim becerileri ölçeği izin
To: serap topatan <[redacted]>

Serap Hocam iyi akşamlar
iletişim becerileri ölçeğimizi kullanabilirsiniz
iyi çalışmalar
Seher BALCI ÇELİK

Yanıtla İlet

Ek 8. KZÖ kullanımları için Türkiye’de geçerlilik güvenilirlik ölçek izni

The screenshot shows an Outlook email interface. The top bar includes the Outlook logo, a search bar with the text "Ara", and several utility icons. The left sidebar shows a navigation pane with "Yeni İleti" (New Message) and a list of folders including "Gelen Kut..." (Inbox) with 3383 items, "Gereksiz E-po..." (Unread), "Taslaklar" (Drafts) with 91 items, "Gönderilmiş Öğe..." (Sent Items), "Silinmiş Öğeler" (Deleted Items), "Arşiv" (Archive), "Notlar" (Notes), and "Conversation His..." (Conversation History). The main content area displays a forwarded message titled "Fwd: ölçek izni". The message header includes "Gönderen: Mustafa İLHAN <[redacted]>", "Date: 20 Ara 2019 Cum, 10:42", "Subject: Re: ölçek izni", and "To: serap topatan <[redacted]>". The body of the message contains the following text:

----- Forwarded message -----
Gönderen: **Mustafa İLHAN** <[redacted]>
Date: 20 Ara 2019 Cum, 10:42
Subject: Re: ölçek izni
To: serap topatan <[redacted]>

Merhaba Serap Hocam, Kültürel Zeka Ölçeği'ni (KZÖ) çalışmalarınızda kullanmanız beni de sevindirir. Ölçek ekte gönderilmiştir. Ölçek hem 5'li hem 7'li derecelendirmede geçerli ve güvenilir sonuçlar üretmektedir. Dolayısıyla çalışmalarınızda, ölçeği 5'li ya da 7'li dereceleme ile kullanabilirsiniz. Ölçekten her bir alt boyuta ilişkin puan alınabildiği gibi kültürel zekaya ilişkin toplam bir puan da alınabilmektedir. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim....

serap topatan <[redacted]> 15 Ara 2019 Paz, 18:20 tarihinde şunu yazdı:

Sayın hocam,
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğretim üyesiyim. Tez öğrencimle, çalışmak için geçerlik ve güvenilirliğini yaptığınız ve çok değerli bulduğum Kültürel Zeka ölçeğini izniniz olursa kullanmak istiyorum.
Teşekkür ederim
İyi çalışmalar dilerim
Saygılarımla
Dr.Öğr.Üye.Serap TOPATAN

Ek 9. KEÖ kullanımları için Türkiye’de geçerlilik güvenilirlik ölçek izni

Şimdi Toplantı Yapın

Sil Arşivle Gereksiz Süpür Taşı Kategorilere Ayır

Fwd: ölçek izni

Gönderen: **serap topatan** <[redacted]>
Date: 13 Kas 2019 Çar, 15:44
Subject: Re: ölçek izni
To: hatice yakar <[redacted]>

Çok teşekkür ederim Hocam,
İyi çalışmalar dilerim

hatice yakar <[redacted]>, 13 Kas 2019 Çar, 13:42 tarihinde şunu yazdı:
Sayın Hocam,
Ekte ölçekleri iletiyorum, çalışmanızda kullanabilirsiniz.
İyi çalışmalar dilerim.

serap topatan <[redacted]>, 10 Kas 2019 Paz, 17:11 tarihinde şunu yazdı:
Merhaba hocam, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğretim üyesiyim. Tez öğrencimle, üniversite öğrencilerinde çalışmak için geçerlik ve güvenilirliğini yaptığınız ve çok değerli bulduğum Kültürlerarası Farkındalık ve Kültürlerarası Etkililik Ölçeklerini izniniz olursa kullanmak istiyorum.
Teşekkür ederim
İyi çalışmalar dilerim
Saygılarımla
Dr.Öğr.Üye.Serap TOPATAN

ÖZ GEÇMİŞ

Ayşe KEDİKOĞLU, Çorum/Alaca Sağlık Meslek Lisesi'ni bitirdikten sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'nden 2018 yılında mezun oldu. 2018 yılında OMÜ Ebelik Yüksek Lisans programına girdi.

İletişim Bilgileri

ORCID ID: 0000-0001-5482-4572

